

FOR REFERENCE

NOT TO BE TAKEN FROM THIS ROOM

THE 'SURNAME' OF ABDİ
AS A SAMPLE OF OLD TURKISH PROSE

by

Aslı Göksel

B.A. in Eng.Lit., Boğaziçi University, 1975

M.A. in Gen.Ling., Boğaziçi University, 1977

Submitted to the Institute for Graduate Studies in
Turkish Language and Literature in partial fulfillment of
the requirements for the degree of
Master of Arts
in
Turkish Language and Literature

Bogazici University Library

39001100316952

14

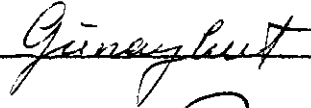
Boğaziçi University

1983

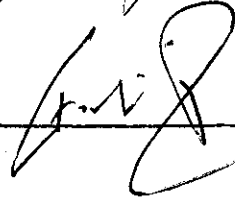
THE 'SURNAME' OF ABDI
AS A SAMPLE OF OLD TURKISH PROSE

APPROVED BY

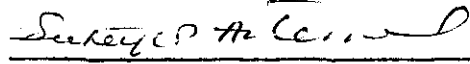
Doç.Dr.Günay Kut

Prof.Fahir İz

Prof.Dr.Süheyla Artemel

DATE OF APPROVAL

Ö N S Ö Z

Eski Türk Edebiyatı'nın önemli bir kolu olan düzyazı, araştırmacılar tarafından çok fazla üstünde durulmağa değer bulunmamış, bu alandaki çalışmaların büyük bir çoğunluğu şiirle ilgili olmuştur. Oysa Türk Edebiyatı, çeşitli alanları kapsayan birbirinden oldukça farklı türlerde düzyazı örnekleriyle doludur. Bunların araştırılıp incelenmesi Türkçe'nin yalnız dününü değil, bugününü de aydınlatmak bakımından anlamlıdır.

Bu çalışmada bu geniş alan içindeki türlerden birinin, saray düğünlerini konu edinen surname türünün çeşitli örnekleri içinden bir tanesi, Abdi Surnamesi incelenmektedir. Çalışmada dil ve anlatım özellikleriyle düzyazı türünün özellikleri ele alınmış, Abdi Surnamesi bu özellikleri açısından başka bazı surnamelerle karşılaştırılmıştır.

Burada çalışmam sırasında bana yardımcı olan kişilere teşekkür etmek istiyorum. Çalışmayı yöneten kişi olarak Doç. Dr.Günay Kut'un bu çalışmadaki payını belirtmek isterim. Sabrı ve dikkati sayesinde özellikle çeviriyazılı metinde birçok noktanın aydınlatılmasına ve anlaşılmasına yardımcı oldu. Zaman zaman bilgisine başvurduğumuz Prof.Fahir İz'e de ayrıca teşekkür borcum var.

THE 'SURNAME' OF ABDİ AS A SAMPLE OF OLD TURKISH PROSE

The Surname of Abdi is one of the several examples of the 'surname' genre in Old Turkish Literature. This genre takes the royal festivities as its subject matter and includes examples in both poetry and in prose. Different aspects of the festivities may be in the fore-ground in each 'surname', such as the presents, or names of guests, or the spectacles and games, or the procession of various guilds.

The Surname of Abdi is written in prose. It is about the royal festivities that took place on the occasion of the circumcision ceremonies of the two sons of Mehmed the 4th and the wedding ceremony of his daughter, in Edirne in 1675. This 'surname', although it mentions all the aspects of the ceremonies, dwells majorly on the guests and the presents brought by them. Thus the motive, it seems to be, is to demonstrate the wealth of the palace.

There is a great resemblance between this 'surname' and that of Hazin, written forty-five years later, both in terms of style and form. This resemblance is so great that it makes one think whether Hazin took the Surname of Abdi as a model for his own 'surname'.

There is not much information about the author, but considering his style and use of language, it is not very difficult to say that he has not gone through the 'medrese', which is the muslim theological school.

The 'Surname of Abdi' is written in the semi-artistic style, a common style used by many writers of old Turkish prose.

Apart, from its lingual and stylistic significance the 'Surname of Abdi' is an important resource on Turkish customs where one can find the kinds and amount of food eaten, who gave what present to whom and the general order and manner of the festivities.

ESKİ TÜRK EDEBİYATININ BİR DÜZYAZI ÖRNEĞİ OLARAK ABDİ SURNAMESİ

Abdi Surnamesi düzyazı örneği olarak gerek dil gerek anlatım özellikleri bakımından Eski Türk Edebiyatında düzyazının üç büyük kolundan "orta nesir"e girmektedir. Yazarı hakkında çok az bilgimiz olmasına rağmen dil özelliklerine bakarak onun medrese eğitimi görmemiş bir kişi olduğunu söyleyebiliriz.

Surname'lerde saray düğünlerinin çeşitli yönleri anlatılmakta, kiminde düğüne katılan kişilerin adları, meslekleri ve lakaplarıyla verilirken kiminde gelen hediyeler uzun listeler halinde geçmekte, kiminde düğünlerin eğlence kısmı ön plana çıkarılarak çeşitli oyuncular ve oyunlar anlatılmakta, esnaf geçitlerine yer verilmektedir.

Abdi Surnamesi'nde bunların hepsi bulunmakla birlikte en çok konukların ve hediyelerin üstünde durulmuştur. Oyuncuların ve esnaf örgütlerinin adı verilmiş, ancak bunların gösterileri üstünde çok az durulmuştur.

Yukarda sayılan bu özelliklerinin yanısıra cümle düzeni ve konunun ele alınış biçimiyle Abdi Surnamesi büyük ölçüde Hazin Surnamesi'ne benzemektedir. Aradaki benzerlikler,

Hazın'in, surnamesine model olarak Abdi Surnamesi'ni aldığını düşündürecek derecededir.

Abdi Surnamesi özellikle yemekler, yemek ve sofraya düzeni, düğüne katılan kişiler, kime kim tarafından hangi sırayla ne hediye verildiği, kullanılan çanak-çömlek ve diğer eşyaların ayrıntılarıyla anlatılması bakımından önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

Dilbilim ve edebiyat tarihi açısından bakıldığında Eski Türk Edebiyatında düzyazı ile yazılmış yapıtların henüz büyük bir bölümünün karanlıkta olduğu düşünülürse, böyle bir yapıtın ne derece önemli olduğu anlaşılabilir.

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖZET	vi
I. GİRİŞ	1
A. Nüshalar	1
B. Metin ve incelemeyle ilgili Bazı Açıklamalar	4
II. ABDİ VE SURNAMESİ	8
A. Yazar Hakkında	8
B. Surname'nin Özeti	9
III. ABDİ SURNAMESİ'NİN DİL ÖZELLİKLERİ	13
IV. SURNAMELER İÇİNDE ABDİ SURNAMESİ'NİN YERİ NEDİR?	
A. Tarih Yapıtları Olarak Surnameler	19
B. Surnamelerde Konu	22
C. Abdi Surnamesi'nin Hazin Surnamesi'yle Karşılaştırılması	26
V. SONUÇ	32
ÇEVİRİYAZILI METİN	34
DİZİN I	100
DİZİN II	136
EK A	155
EK B	161
EK C	171
KAYNAKÇA	174
AYRICA BAŞVURULAN KAYNAKLAR	177

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu inceleme düzyazı türlerinden surnamelerin örneği olarak Abdi Surnamesi'nin anlatım özelliklerini ve diğer surnamelerle karşılaştırılmasını içermektedir. İnceleme sırasında Abdi'nin 1675'te Edirne'de yapılan düğünü aktarmasında tarihsel gerçeğe uygunluğu bu nedenle ele alınmamıştır. Ancak, aynı zamanlarda yazılmış olan iki tarihten bu şenliği anlatan bölümler, düzyazıyı kullanma özelliklerini daha da açık göstereceği düşünülerek Ek'te verilmiştir.

Çalışma inceleme ve çeviriyazılı metinden oluşmaktadır. Metnin sonunda surname'de geçen yer, kişi, ulus adlarını ve şenlikte kullanılan çeşitli eşyayı kapsayan çeviriyazılı iki dizin vardır.

Düzyazı ile yazılmış surnamelerin listesi de ayrıca Ek olarak verilmiştir.

A. Nüshalar:

Abdi Surnamesi'nin nüshaları şunlardır:

1- Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine: 1573.

Kitap nesih yazıyla 307x205 - 250x117 mm ölçülerinde 17 sa-

tırlı, 59 yaprakta aharlı krem rengi kağıda yazılmıştır¹. Miklep ve şemseli, koyu kahverengi sonradan onarılmış bir cildi vardır. İlk iki sayfanın satır araları ve cetveller yaldızlı, bazı başlıklar ve adlar kırmızı mürekkepledir. 1b'de Sultan Mahmud'a atı bir mühür bulunmaktadır. Sonunda boş yapraklar vardır.

Abdi Surnamesi 1b'de başlayıp 52b'de son bulmaktadır.

2- Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Köşkü: 823.

Kitap talik yazıyla 285x153 - 235x95 mm ölçülerinde 21-23 arası değişen satırlı, 31 yaprakta aharlı kağıda yazılmıştır. İlk iki sayfanın satır araları ve cetveller yaldızlı, bazı başlıklar kırmızı mürekkepledir. Açık kahverengi deri cildin sırtı kırmızı deridir. Sonradan onarım görmüştür. 1'den önceki yaprak numarasızdır ve b yüzünde "Surname-i Sultan Mehmed b. İbrahim Han. Darüssaade Emini Yusuf Ağa katibi Abdi Efendi" yazmaktadır. 1132 (1719-1720)'de istinsah edilmiştir.

3- Millet Kütüphanesi, Tarih: 343. Kitap nesih yazıyla 506x200 - 412x161 mm ölçülerinde 23 satırla 130 yaprakta aharlı sarı saman kağıda yazılmıştır. Cetveller ve başlıklar kırmızı mürekkepledir. Koyu kahverengi şemseli deri cilt sonradan onarım görmüştür. 1. yapraktan önceki numarasız yaprakta "Sur-ı pür-sürur-ı hümayun-ı Abdi, sur-ı pür-sürur-ı hümayun-ı Vehbi" yazmaktadır.

¹ Karatay, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu (İstanbul: Küçükaydın Matbaası, 1961), Cilt I, s.267'de istinsah tarihi olarak XVII. yüzyıl sonları gösterilmekle birlikte aynı kitabın içinde 1708 şenliğini anlatan bir bölüm olduğundan bu olanaksızdır.

Abdi Surnamesi bu kitabın 1b yüzünde başlayıp 24b'de son bulmaktadır. Sayfalarda karışıklık vardır. 2'nci yaprak 8'inci ve 9'uncu yaprakların arasına girmiştir. 10'uncu yaprak kayıptır.

4- Bayezid Kütüphanesi, Umumi, No: 10391. Ahmed Badi Efendi tarafından yazılan Riyaz-ı Belde-i Edirne adlı üç ciltlik yapıtın birinci cildinin 234-261 numaralı sayfaları arasında Abdi'nin surnamesi bulunmaktadır. Ancak s.250-251'de, diğer nüshalarda bulunmayan ve biri Nabi'ye, biri de Rüşdü Ahmed Efendi'ye ait iki tarih bulunmaktadır.

5- Edirne Selimiye Kitaplığı, 2315².

6- Paris, Bibliotheque Nationale Ancient Fonds, Supplement, No: 501. Nesih yazıyla 215x160 mm ölçülerinde 29 yaprağa yazılmıştır. XIX. yüzyıl başlarında istinsah edilmiştir.

7- Paris, Bibliotheque Nationale, Ancient Fonds, Supplement, No: 880. Nesih yazıyla 205x145 mm ölçülerinde 61 yaprağa yazılmıştır. XVIII. yüzyıl başlarında istinsah edilmiştir.

² Bu da yine Riyaz-ı Belde-i Edirne'dir. Bu numara Metin And, Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1982), s.260'dan alınmıştır. Ayrıca Zorlutuna, a.g.e., s.265, n.2'de Abdi Surnamesi'nin bu yapıtın Cilt II, s.243-279'da olduğu yazılıdır. Bu ve bundan sonra sayılan nüshalar tarafımızdan görülmeyip şu yapıtlardan alınmıştır: Edgar Blochet, Catalogue de Manuscrits Turcs (Paris: 1923-1933), Cilt I, s.375; Cilt II, s.83-84, Cilt II, s.145, ve Gustav Flügel, Die Arabischen, Persischen und Türkischen Handschriften des Kaiserlick Königlich Hofbibliothek, Cilt II, s.273.

8- Paris, Bibliotheque Nationale, Ancient Fonds, Supplement, No: 1045. Nesih yazıyla 283x190 mm ölçülerinde 67 yaprağa yazılmıştır. XVIII. yüzyılda istinsah edilmiştir.

9- Flügel, No: 1072. Nesih yazıyla 41 yaprağa yazılmıştır.

Abdi Surnamesi'nin bir de Fransızca çevirisi vardır³.

Bu çalışmada kullanılan kısaltmalar şöyledir:

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine: 1523: H,
Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Köşkü: 823: R,
Millet Kütüphanesi, A.E., Tarih: 343: T,
Bayezid Kütüphanesi, Umumi, No: 10391: B.

Bunlardan çeviriyazısı yapılan nüsha H'dir. Ancak buradaki eksiklikler, okunamayan ya da yanlış olabileceği düşünülen yerler öteki nüshalara bakılarak düzeltilmiş ve dipnotta gösterilmiştir.

B nüshasının çok da güvenilir olmadığı düşünülebilir. Çünkü Ahmet Badi Efendi'nin, kendisinin bazı eklemeler yaptığı gözönünde tutulursa, yakıştırmalar da yapmış olabileceği akla gelebilir.

B. Metin ve İncelemeyle İlgili Bazı Açıklamalar:

Abdi Surnamesi'nin yazıldığı XVII. yüzyılın ikinci ya-

³Bk. Blochet, a.g.e., Cilt II, s.84. Bunun dışında çeşitli kaynaklar tarafından verilen Süleymaniye Kütüphanesi, Hekim-oğlu: 642, Millet Kütüphanesi, A.E., Tarih: 414 ve Bibliotheque Nationale, Ancien Fonds: 40 numaralı kitaplar Abdi Surnamesi değildir.

rısında Türkçe'nin sesbilgisel özelliklerine ilişkin bilgimiz pek yoktur. Biz bu konuda yapılmış ayrıntılı bir çalışmaya rastlamadık. Ancak genel kanı, fakat bu gerçek anlamda bir kanı olmaktan öteye gitmemektedir, Türkçe'nin XVII. yüzyıl sonu ve XVIII. yüzyıl başında ünlü uyumuna geçiş sürecini tamamlamış olduğudur. Bu kısıtlı bilgilerin ışığı altında, Abdi Surnamesi'nin yazıldığı dönemde bu sürecin sona ermiş olduğunu varsayarak, çeviriyazıda Türkçe eklerin ünlü ve ünsüzlerinde uyuma dikkat ettik. Bu nedenle, örneğin, hepsi de aynı kalıpta ' />' olarak yazılmış olan biçim çeviriyazıda yerine göre '-dır/-dir/-dur/-dür/-tır/-tir/-tur/-tür' olarak geçmektedir.

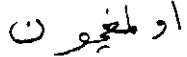
Türkçe köklerde eğer sözkonusu ünlülerse eski söylenişe uyulmuş, bu nedenle 'etmek', 'demek', 'vermek' gibi fiiller 'itmek', 'dimek' ve 'virme' olarak yazılmıştır. Aynı nedenle 'onun' yerine 'anın', 'için' yerine 'içün' kullanılmıştır. Ama ünsüzler sözkonusu olduğunda bugünkü kullanımlarına yakınlık sağlanmaya çalışılmıştır (ör. togru). Ayrıca 'c' ile yazılan 'çizme' ve 'üç' sözcükleri de okuma kolaylığı yaratması açısından 'ç' ile yazılmıştır. Aynı nedenle 'b' ile yazılan kapak, tepsi, perçem gibi sözcükler de 'p' ile, 'ع'la yazılan bohça sözcüğü 'h' ile yazılmıştır.

Ancak Türkçe'nin malı olmuş ama yine de Arapça kökten türeme sözcükler, Arapça yazımları gözönünde tutularak çevrilmiştir. Örneğin 'maşrapa' sözcüğü 'maşraba' biçiminde geçmektedir.

Sözdizimini etkilemeyen yazım özellikleri düzeltilmiş,

bunlar için ayrıca dipnot verilmemiştir. Eklerdeki yazım ya da dilbilgisi yanlışları ise korunmuştur. Her ikisinden de çok az örnek vardır. Bir sözcük birden çok biçimde yazıldıysa -ki bunun birkaç örneği bulunmaktadır- bu yazılışlardan bir tanesine sadık kalınmıştır.

Arapça sözcüklerde de geçse, ünlüler Türkçe'nin kuralları gözönünde tutularak yerine göre eklenmiştir (örneğin 'vakt-i asır', ama 'vakt-i asra kadar').

H'de olarak yazılan 'olmak için' sözünü, R'deki yazılışına uyarak baştan sona 'olmak için' olarak yazdık. Aynı biçimde, H'de gösterilmeyen Arapça dişil eklerini de R'deki yazılışlarına uyarak koruduk.

Arapça 've'yi, okuma kolaylığı yaratması bakımından Farsça 'vü' ya da 'ü' biçimine yeğleyerek kullandık. Ancak 'sıgar ü kibar' gibi yapılarda seci yapması bakımından bu ikincisini kullandık.

Aslına uygun olması bakımından virgül ve paragraf ancak çok gerekli oldukları yerlerde kullanıldı. Cümlenin anlamsızlaştığı yerlerde kendimizden ekleme yaparak bunları () ile belirttik.

İnceleme sırasında yapılan alıntılarda çeviriyazı sistemi kullanılmamıştır.

Metinde geçen özel isim ve diğer sözcükler, eğer aksi belirtilmediyse, kaynakçanın sonunda verilen listedeki yapıtlarda bulunmaktadır. Hicri tarihleri Miladi tarihlere çevirirken Faik Reşit Unat'ın Hicri Tarihleri Miladi Tarihe Çe-

virme Kılavuzu kullanılmıştır. Bunlar için ayrıca dipnot verilmemiştir.

Dizinlerdeki numaralar H'ye aittir.

II. BÖLÜM

ABDİ VE SURNAMESİ

A. Yazar Hakkında:

Abdi hakkında bilgimiz yok gibidir. Onu ancak kendi eserinde, surnamesinde tanıyoruz. Burada da kendisi hakkında söylediği tek şey bu surnameyi darü's-saade ağalarından Yusuf Ağa'nın emriyle yazdığıdır. Gerçi çeşitli kaynaklar Abdi'yi Yusuf Ağa'nın kâtibi olarak gösteriyorlarsa da⁴, bu yakıştırmamızın hangi kaynağa dayandığını bilemiyoruz⁵.

Elimizde, onu tanımak için böylece tek bir yol kalıyor: yapıtı. Buradan da çıkarabildiğimiz sonuçlar oldukça az.

⁴Bk. Franz Babinger, Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1982), s.239; Ahmed Badi Efendi, Riyaz-ı Belde-i Edirne (Bayezid Kütüphanesi, Umumi: 10391), cilt I, s.234; Salih Zorlutuna, "XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Edirne'nin Sahne Olduğu Şâhâne Sünnet ve Evlenme Düğünleri", Edirne. Edirne'nin 600. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1965), s.265; Abdi, Surname (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Köşkü: 823), 1'den önceki yaprak; Karatay, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu (İstanbul: Küçükaydın Matbaası, 1961), cilt I, s.266.

⁵Bazı kaynaklarda Abdi adı altında bu surnamenin yazarı olan Abdi olabilecek kişiler bulunmakla birlikte (ör. bk. Nail Tuman, Tuhfe-i Naili, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T.Y. No:) bunlardan hiçbirinde bir surnameden söz edilmemektedir.

Ancak dil özelliklerine bakarak medrese eğitimi görmemiş olduğu söylenebilir. Çünkü Arapça ve Farsça bilgisinin yetersiz olması bir yana, Türkçe yazı dili geleneğinden de oldukça uzaktır⁶. Bir de her rütbeden kişilerin ağırlandığı bu şenlikte olayları yakından izlemiş olmakla birlikte belki de kendisinin konuk olarak yer almadığını söyleyebiliriz. Bu varsayımı Türk yazınındaki tarih yazarlarının, bir olayda yer aldılarsa bunu ne yapıp edip gizli bir övünmeyle belirtme alışkanlıklarına dayanarak öne sürüyoruz. Yine de asıl, Abdi'nin dil özelliklerine ilişkin belirtiler onun fazla eğitim görmemiş, divan edebiyatındaki simgelere, benzetmelere oldukça uzak, halktan bir kişi olduğu izlenimini doğurmaktadır.

Surname'nin Özeti:

Abdi'nin surnamesi üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde şenlik öncesi hazırlıklar, ikinci bölümde sünnet düğünü, üçüncü bölümde ise nikâh töreni ve düğünü anlatılmaktadır.

Eser, alışlageldiği gibi, tanrıya yakarış, peygambere ve padişaha övgü sözleriyle başlamakta, arkasından eserin yazılış nedeni gelmektedir. Abdi, darü's-saade ağası Yusuf Ağa'nın kendisine bu görevi verdiğini söylemekte, eseri "üç makale üzere mebni" kıldığını söylemekte ve göze çarpan yanlışlarının gizli tutulmasını okuyuculardan rica etmektedir.

Şenlik öncesi hazırlıkları içeren bölümün başında bu şenliğin yapılma nedeni anlatılmaktadır. Şenliğin, Sultan

⁶ Bu konuya ilerde değinilecektir.

Mehmet'in (IV. Mehmet) oğulları, oniki yaşındaki Şehzade Mustafa (sonradan II. Mustafa) ve iki yaşındaki Şehzade Ahmet'in (sonradan III. Ahmet) sünnetleri ve yedi yaşındaki⁷ kızı Hatice Sultan'ın ikinci vezir Musahip Mustafa Paşa'yla evlenmesi nedeniyle yapılmasına karar verilmiştir. Bu nedenle ferman çıkarılmış ve hazırlıklara 1085 yılı Ramazan ayının ikinci günü⁸ başlanması emredilmiştir. Şenliğe hazırlık olarak bir yandan konuklar çağırılıp verecekleri hediyeleri göndermeleri istenirken diğer yandan yenilecek yemeklerin toparlanmasına, nahılların ve gösteriler sırasında kullanılacak diğer malzemenin yapılmasına başlanmış, bu işlerin yürütülmesi görevi sur emini olarak atanan bir kişiye verilmiştir. Bu arada şenlikte kullanılacak yapılardan Saray-ı Atik'in ve Hatice Sultan'ın bineceği gümüş arabanın onarılmasına karar verilmiştir. Sırık Meydanı adlı alanda yer alacak şenlikte bulunacak görevli ve konuklar için çevredeki birçok konağın boşaltılması kararlaştırılmıştır.

Sünnet olmak üzere 3500 çocuk yazılmış, ve 300 cerrah görevlendirilmiştir. Bu cerrahların yeterliliklerinin anlaşılması için çocuklardan 60 kadarı bu arada sünnet edilmiştir.

Bu bölümde, şenlik sırasında kullanılacak birtakım malzemenin ve kişilerin sayıları verilmektedir. Bu sayılara göre şenlikte oyuncu ve hizmetli olarak 3000 kişi yer almak-

⁷ Bu yaş kaynaklar doğrulamaktadır. Ör. bk. Paul Rycout, The History of the Turkish Empire from the Year 1623 to the Year 1677 (London: 1680), s.322.

⁸ 30 Kasım 1674.

tadır. Yemek için toparlanan yalnızca kümes hayvanı sayısı 50.000, tabak, çanak, kazan, sahan sayısı 20.000'dir.

Sünnet düğününe ayrılan ikinci bölüm eserin yarısından biraz fazlasını kaplamaktadır. Ziyafet, alay merasimleri, hediyelerin verilmesi, katılan kişiler ayrı ayrı anlatılmıştır. Ancak sünnet düğününde bir günün programı öbüründen pek farklı değildir. Önce konuklar gelir, bazan bu konuklardan kimi-leri padişahın huzuruna çıkarlar, sonra sofralara oturulur, önce kahve ve şerbetler içilir, sonra yemekler gelir. Bu sofralar gününe ve katılanların sayısına göre 6-7 kişilik 3-4 sofradır. Ama 100 kişinin oturduğu büyük sofralar da vardır. Bazan sofralardan arta kalan yiyecekler saraya bağlı çeşitli zümrelere verilir. Sonra hediyeler getirilir, karşılığında padişah hediye getirenlere hil'at verir. Türlü oyunlar sergilenir, hüner gösterileri yapılır, esnaf alayları geçer. Gece şenlik devam eder, fişekler ve kandillerle gösteriler yapılır. Bu arada gösterileri izleyen halkın fazla ileri gitmesini önlemek için tulumbacılar görevlendirilmiştir.

Eserde sünnet düğününün, hazırlıkların başlamasından 6 ay sonra, 1086 yılı Rebiü'l-evvel'inin birinci Pazar günü, yani 14 Mayıs'ta başladığı söylenmektedir. Sünnet düğünü 15 gün sürmüştür, Rebiü'l-evvel'in 15'inde son bulmuştur⁹. Hergün birkaç yüz oğlan sünnet edilmiş, şehzadelerin sünneti son gün yapılmıştır.

⁹ Haziran 1675. Ancak burada gün sayarken yanlışlık yapılmış, ayın 10'u Salı olacağı yerde Pazartesi olarak gösterilmiştir. Bu yanlışlık ayın 13'ü olan Cuma gününe kadar sürmüştür.

Şehzadelerin iyileşme süreleri gözönünde tutularak aynı ayın 20 ve 21'inci günleri çeşitli koşular yapılmıştır.

Sünnet düğünüyle evlenme düğünü arasında 13 gün geçmiştir. Bu arada evlenme düğünü için son hazırlıklar tamamlanmış, ayın 27'sinde¹⁰ Mustafa Paşa'nın Hatice Sultan'a vereceği hediyeler padişaha sunulmak üzere alay halinde geçirilmiştir. Düğün Rebiü'l-evvel'in 28'inci Cumartesi günü¹¹ başlayıp koşular da dahil olmak üzere Rebiü'l-ahır'ın 16'sı Salı günü son bulmuş, böylece 18 gün sürmüştür¹².

Evlenme töreninde de sünnet düğününde olduğu gibi günlerin programı birbirine uymaktadır. Surname'nin bu bölümünde özellikle verilen hediyeler üstünde durulmuş, bunlar en ince ayrıntılarına kadar anlatılmıştır.

¹⁰ Ayın 27'si Perşembe günü olarak gösterilmekle birlikte aslında Cuma olması gerekir.

¹¹ Bugünün karşılığı olarak verilen 14 Mayıs tarihi yanlıştır. 1 Rebiü'l-evvel 1086, Gregoryen takvimine göre 26 Mayıs 1975, Justinyen takvimine göre 16 Mayıs 1675 tarihine gelmektedir. O sıralarda Avrupa'nın birçok yerinde Justinyen takvimi kullanıldığından, yapılan bu iki günlük hatanın zararın kulaktan dolma bilgisinden kaynaklanmış olabileceğini düşünüyoruz.

¹² Burada da tarih konusunda bir yanlışlık yapılmış, Rebiü'l-evvel ayı 30 gün sayılacağına 29 gün sayılmıştır. Aynı yanlışlık Silahtar ve Raşit Tarihlerinde de vardır. Bk. Ek I, ve Ek II.

III. BÖLÜM

ABDİ SURNAMESİ'NİN DİL ÖZELLİKLERİ

Abdi Surnamesi Eski Türk Edebiyatında düzyazının özel-liklerini göstermesi bakımından anlamlı verilerle doludur. Buna örnek olarak ilk başta cümle uzunluğunu verebiliriz. Abdi Surnamesi gereksiz yere uzayan cümlelerle doludur. İlginç olan yönü de bu cümlelerde Arapça-Farsça sözcük ve tamlamalara çok fazla rastlanmamasıdır. Cümle uzunluğu inşa anlatımında olduğu gibi¹³ tamlama ve secilerle değil çok yerde 'olunup' sözcüğünün kullanılmasıyla sağlanmış, kimi yerde bu uzatmalar nedeniyle anlam bulanıklaşmıştır. Bunu, aşağıdaki birkaç örnekte görebiliriz:

'... umum ziyafeti ferman olunup cümle Edirne mahallatı ahalisine ve ehl-i sukun sagir ü kebir ve ala vü ednasına ziyafet tertib olundukta meydanda dört aded sımat-ı mükemmel döşenip ve üçyüz aded ağaç siniler içre pilav zerdeler olunup ...'¹⁴

¹³ İnşa "Arap ve Fars sözlüklerinden gelişigüzel her kelimeyi alıp, onları bu dillerin gramer kurallarına göre kullanan, buna karşılık Türkçe sözlere pek az yer veren, divan şiirinin lafız san'atlarından çoğunu benimseyen seci'i esas tutan süslü nesir" olarak tanımlanmaktadır. Fahir İz, Eski Türk Edebiyatında Nesir - I (İstanbul: Osman Yalçın Matbaası, 1964, s.X. Örnekler için bk. a.g.e., s.X-XIII ve bu çalışmada Ek II.

¹⁴ H31b.

'Ve amme için ruz-merre çekilecek sımata taamı husulu için taşradan üstad aşçılar tedarük olunmak münasib fehmi olunmanın hassa aşçıları havassa, ve taşra aşçıları avama tayin olunduktan sonra yüzelli kadar hassa aşçıları ve . . . üçyüz kadar tersane-i amireden irsali ferman olunan esiran ser-cümle cem ve tedarük olup her zümreye zabıt ve kethüdalar nasb ve tayin eylediler¹⁵.

'Ol esnada kenare-i otag-ı hümayun'da simden bir taht-i ali kurulup ve kenare-i tahtta şehzade-i civan-baht hazretleri için bir nişimen vaz olup zerenderzer makadlar ve suzeniler ile döşenip amade eylediler¹⁶.

' . . . ve sair ocak müteallikatından mevcud olanlar sımata-ı mezburdan hissedar olup . . .¹⁷

' . . . kahve ve şerbet virilmek üzere Saray-ı Atik teberdarlarına tenbih olup helvahaneden şerbetler ve sultanlar kahvelerinden kahveler alıp hazır ve amade eylediler¹⁸.

' . . . ve altıbin ördek cem olup taraf-ı miriden iştira ve kaza-yı mezburdan ahali leri dahi zehair-i suriyyeye mahsus olan Şaz-ı Revan Ahuru'na teslim eylediler¹⁹.

'Bundan akdem her sınıfın kethüdalarına alay tertibi üzere her sınıf alay ile geçip ve hediye-i suriyyelerin arz idip maraz-ı hümayundan geçer iken arz eylemek üzere ferman olunmakla bugün dört beş esnaf alaylar ile geçip tamam-ı meydanı alay ile devr ve hediye-yelerin arz idip ve sair beylerbeyilerden kapı kethüdarları hediye-yelerin verip hilatlar ihsan olundu²⁰.

¹⁵ H5b.

¹⁶ H9a.

¹⁷ H18b.

¹⁸ H34b.

¹⁹ H6a.

²⁰ H17a.

' . . . hazretlerin dahi bargah-ı hümayuna çıkıp mirahur ağaların ve bostancı ağanın ve ıstabl-ı amireye müteallik hedaya verilip ve büyük Türkmen Agalığı hatt-ı hümayun ile kapıcılar kethüdası üç senesi üzerinde olmanın Türkmen Agalığı beş adet esnaf alayı geçip ve ikiyüzelli adet masmusan hitan olundular'²¹.

' . . . teberdarlar kethüdası. . . damat paşa hazretlerine vardıkta hilat-i fahire ve bir kese ile nüvaziş buyurdular'²².

' . . . Hatice Sultan hazretleri için amade olan nahleyn-i kebiireyn sağdıç paşa tarafından alay ile meydan mukabilesinde Kasr-ı Cedid kenaresine sitade eylediler'²³.

Surname'de Abdi'nin Osmanlıca bilgisi, Arapça ve Farsça yapı ya da sözcük kullanımına bakınca görülmektedir. Seci son derece azdır Abdi'de²⁴, bir bölümü de tekrar tekrar kullanılmaktadır²⁵.

Çoğullar ve diğer bazı eklerde de Türkçe-Arapça-Farsça arasında gidip gelmeler vardır. Türkçe '-ler/-lar', Arapça '-in/-at', Farsça '-an/-yan' ekleri aynı sözcüklerle kullanılabilir. Bunun birçok örneği olmakla birlikte şunları ilk elde sayabiliriz: huteba/hatipler²⁶, mezburin/mezbur-

²¹ H21a.

²² H43a/b.

²³ H44a.

²⁴ Buna örnek olarak Surname'nin ilk cümlesinin yanısıra, H15b'de "meşail-i encüm-şümar ve işareha-yı ziya-asar", H4a'da "sa'y-i bisyar ve ikdam-ı bi-şümar", ve H16a'da reside-i sami'a-i felek, belki avihte-i guş-ı melek" gibilerini sayabiliriz.

²⁵ Ör. "padişah-ı din-perver, şehriyar-ı bülend-ahter" ve "pişkeşlerin isal ve merasim-i ubudiyetlerin ikmal" gibi.

²⁶ H27a.

lar²⁷, bostaniyan/bostancıyan²⁸, solakan/solaklar²⁹, aynı yaprakta, işareciyan/işareciler³⁰, ve aynı cümlede ağavat/ağalar³¹, bir başka yerde ağayan.

Kimi yerde ikili çoğullar kullandığı³², aynı sözcüğün bazan Türkçe'sini bazan Arapça'sını tercih ettiği³³, ya da aynı filele bazen ismin '-i hali'ni, bazan da '-e hali'ni kullandığı³⁴ görülmektedir.

Bu özellikleri gözönünde tutulursa Abdi'nin düzyazısını nereye oturtmak gerekir?

Önce, daha önce de tartıştığımız gibi, 'inşa'dan ayırmak gerekir. Süslü düzyazının önkoşulu olan Arapça ve Farsça bilgisinin Abdi'de bulunmadığı örneklerden anlaşılmaktadır.

Şu halde İz'in düzyazıyı sınıflandırmasının yolundan giderek önce 'sade nesir'i ele alalım. Bu sınıflandırmanın ışığı altında 'sade nesir' halkın konuştuğu dili esas tutar³⁵ ve

²⁷H27a.

²⁸H20b.

²⁹H10a/H17b.

³⁰H12a.

³¹H28b.

³²Ör. 'neferatlar', H23b; 'şatıranlar', 'hükkaman' gibi daha birçok örnek vardır.

³³Ör. 'bay' ve 'egniya'.

³⁴Ör. 'teşrif etmek'. Karş. R22b, H10a, R10a, H41b.

³⁵İz, a.g.e., s.V.

'Bu nesri derece derece inşa üslubunun etkilediği ve o üsluptan gelen kelime, deyim ve klişelerin ara sıra sade nesre sızdığı görülür. Yine de bu nesrin temeli sonuna kadar halk dili kalmıştır'³⁶.

Ayrıca,

'Sade nesrin üslup özelliklerinin en önemlisi genel olarak konuşma dilinde rastlanan devrik cümlelerin sık sık kullanılmasıdır. Anlatıma ayrı bir güç ve akıcılık veren bu devrik cümle, kitabet üslubunun tekniği süslü ve orta üslupta cümleyi dondurduğu halde, sade nesirde devam etmiştir'³⁷.

Bu özellikleriyle 'sade nesir', 'süslü nesir' kadar olmamakla birlikte Abdi'den oldukça uzak bir yerdedir. Hele 'sade nesir' örneği olarak başta gelen dini-destani halk kitapları, menakıpnameler düşünülecek olursa³⁸ Abdi'yle bunların aralarında pek fazla bir ilişki olmadığı ortaya çıkar. Kısa, devrik cümleler, konuştuğu gibi yazma, ya da akıcılık Abdi'nin anlatımıyla bağdaşmamaktadır.

Böylece 'orta nesir'e gelmiş oluyoruz. Yukardaki "cümleyi dondurmak" sözü burada önemli bir ipucudur. Gerçekten de Abdi'nin dili ve kullandığı cümleler için 'donuk' demek büyük bir haksızlık olmaz. Sözcük seçimi bile oldukça kısıtlıdır. Hatta bir süre sonra cümlelerin ilk üç-dört sözcüğü geri kalanı hakkında bir fikir verir okuyana. Bir başka nokta da Abdi'nin asıl sorununun sanat yapmak değil, bir şeyi anlatmak olmasıdır. Bu özelliğiyle de öbür iki düzyazı türünden ayrılmaktadır. Çünkü:

³⁶ A.g.e., s.V.

³⁷ A.g.e., s.XX.

³⁸ Örnekler için bk. a.g.e., s.V-X.

'Bu yazı dili halkın konuşma dilinden epeyi ayrılmıştır. Yine de sadece lafız san'atleri ile hüner göstermek amacı güdülmemiştir. Yazar esas olarak anlatmak istediği şeyin peşindedir'³⁹.

Böylece, 'sade nesir' ve 'orta nesir' arasındaki ayırım kesin çizgili olmamakla birlikte⁴⁰ Abdi Surnamesi'nin daha çok 'orta nesir'e yaklaştığını söyleyebiliriz.

Ancak onu Evliya Çelebi ve Katip Çelebi'yle aynı sırada görmek olanaksızdır. Çünkü onların dilleri ve anlatımları, bir anlamda bilgileri sonucu seçtikleri birşeydir, varmış oldukları bir sentezdir. Ama Abdi kendi dil olanaklarını kullanamamış, sıkıştırıldığı köşede bilmediği, yarım yamalak tanıdığı malzemeyle çalışmak zorunda kalmıştır. Benzeri birçok yazar gibi yazıda kendi dilini bulamamıştır.

³⁹ A.g.e., s.XIII.

⁴⁰ A.g.e., s.XIII.

IV. BÖLÜM

SURNAMELER İÇİNDE

ABDİ SURNAMESİ'NİN YERİ NEDİR?

A. Tarih Yapıtları Olarak Surnameler:

Surnameler Osmanlı'ların düğünlerini anlatan yapıtlardır⁴¹. Ya şiir olarak yazılırlar, ya da düzyazıyla. Burada şiirsel surnameleri hemen bir yana ayırıyoruz, çünkü adları surname de olsa bunlarda özgün, surname yazmaya özgü bir anlatım biçimi yoktur, divan şiirinin genel kuralları ve kalıpları geçerlidir⁴². Bu surnamelerde bu nedenle, işlenen konu değil, şiir olma özelliği ön plandadır. Ama düzyazıyla yazılmış surnameler için aynı şey söylenemez. Bunlar önce tarih

⁴¹ Surnamelerin başka ülkelerin yazınlarında bulunup bulunmadığı konusunda bir bilgi bulamadık. Agah Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1973, cilt I, s.164'de surnamelerin yerli ürünler olduğu yazmaktadır.

⁴² Bu surnameler çeşitli uzunluklarda ve türlerde yazılmıştır. Ör. Gelibolu'lu Mustafa Ali, Camiü'l-Hubur der Mecalis-i Surur, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdat Köşkü: 203, 109 yapraklık bir mesnevidir. Arada başka vezinlerle mesneviler vardır. Nabi, Surname, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Tk. Y.: 1774, 587 beyitlik bir mesnevidir. Hızır, Surname, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Tk. Y.: 6122, 9 yapraklık bir kasidedir. Bu tür kasidelerin ve tarihlerin biraraya toplandığı Sihhatname ve Sur-ı Hitana müteallik Kasaid, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Köşkü: 823, buna bir başka örnektir. Bu tür yapıtlar çok sayıda vardır.

yapıtlarıdır⁴³, sonra düzyazı. Bunların yazarlarının birincil amaçları sanat yapmak değildir, olayları yansıtmaktır. Kullandıkları dil malzemesini olayları anlatmak yönünde işlemler, bütün sanatlar ve hüner gösterileri arkadan gelir. Düzyazıyı kullanarak yeteri kadar sanat yapamıyorlarsa şiire yönelirler⁴⁴, araya beyitler, kıtalar, mesneviler katarlar.

Ancak yine de burada şöyle bir ayırım yapmak gerekebilir: tarih yazarları ve surnameciler. Bu ayırım kesin çizgiler taşımamakla birlikte bunu düşündüren önemli bir etken tarihçilerin olaya bakarken kullandıkları göznlüğün 'önemli olan'ı, 'sıradan olan'dan ayırdedebilmeleridir. Örnek verelim: gerek Fındıklı'lı Silahtar Ağa⁴⁵, gerek Raşit⁴⁶ 1675'deki düğünü, yani Abdi'nin surnamesinde anlattığı düğünü işlerken olayları yine gün-be-gün vermelerine rağmen o kısacık anlatım içinde bir ip canbazının düşmesi olayına yer ayırmışlardır. Bu olayla ilgili gerçekte ilgilenmiyoruz burada, ama önemli olan bu noktanın seçilmesine yol açan bakıştır. Aynı biçimde, kendisi tarih yazarı olarak tanınan Âli⁴⁷ de surnamesinin düzyazıyla yazılmış dört yaprağına 1530 şenliği ile ilgili en önemli noktaları koyabilmiş, son derece güzel bir

⁴³ Franz Babinger, Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1982; a.g.e., s.328-329'da Haşmet ve Lebib'in yalnızca surnameleri nedeniyle tarih yazarı sayıldıklarını görüyoruz.

⁴⁴ Bu özellik 'orta nesir' surnameleri için geçerlidir. Örneğin Abdi Surnamesi'nde şiirin böyle bir işlevi vardır.

⁴⁵ Bk. Ek.I.

⁴⁶ Bk. Ek.II.

⁴⁷ Ali, a.g.e., 103a-107b.

Özet vermiştir. Bu kısacık yerde o şenlikle ilgili en önemli noktaları görebilirsiniz. Aşağı yukarı aynı uzunlukta olan yazarı bilinmeyen bir surname ise bize gerçekten pek az bilgi vermektedir⁴⁸.

Surnamelerde genel olarak, belki de çizgi olarak gördüğümüz şey olayların gün-be-gün anlatılma alışkanlığıyla bugünden yarına pek fazla değişiklik göstermemeleri, ikinci gün esnaf alayı ve sofrada düzeni anlatılıyorsa üçüncü gün yine esnaf alayı ve sofrada düzeninin anlatıldığı, bugün '...efendiler üst ve mücevvezeleriyle'⁴⁹ geliyorlarsa yarın aynı kişilerin, bir önceki günkü ad ve lakaplarıyla ve yine 'üst ve mücevvezeleriyle' geldikleridir. Bu pek ender olarak kırılmaktadır, kırıldığı zaman da, yani önceki günlerde anlatılan olay kategorilerinin dışına çıkıldığı zaman (örneğin Abdi Surnamesi'ndeki ve Melek İbrahim'in Veladetname⁵⁰ sinde gösterilere ilişkin bölümler gibi), anlatılan nokta çok fazla bilgi taşımaktadır.

Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi bunları kesin çizgilerle ayırmak olanaksızdır. Hüseyin Hezarfen'in IV. Mehmed'in yasalarıyla ilgili yazdığı onüç bölümlük yapıtında⁵¹ son 43 yaprak 1675'deki düğünü anlatmaktadır, ve gerek hediye

⁴⁸ Surname (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine: 1583, yaprak 52b-59b).

⁴⁹ H16b, 19a, 20a vb.

⁵⁰ Melek İbrahim, Veladetname-i Hatice Sultan (Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine: 1631), yaprak 29b-30b.

⁵¹ Hüseyin Hezarfen, Telhisü'l-Beyan fi Kavanini Ali Osman (Süleymaniye Kütüphanesi, Fotokopi: 27. Yazma, Bibliothèque Nationale, Fonds Turc; 40'dadır).

listeleriyle, gerek gösterileri aktarma biçimiyle yukardaki surname özelliklerine daha çok yakınlık göstermektedir. Öte yandan Haşmet Surnamesi'nde⁵² önemli görülen noktaların vurgulandığı, gündelik anlatma düzeninin böylece kırıldığı ve özetli anlatıma başvurulduğu görülmektedir⁵³.

B. Surnamelerde Konu:

Surnamelerin hepsinde saraydaki doğum, sünnet ya da evlenme nedeniyle yapılan düğünler işlenmekle birlikte konu seçimi, işleniş biçimi ve yazarların olaya yaklaşımları arasında büyük farklar vardır.

Surnamelerde öne çıkarılan noktaların dağılımına baktığımızda bunların hediye listelerinden gösterilere, konuklardan kullanılan eşyalara ya da giysilere kadar uzandığı görülür. Bu, öyle görülüyor ki, yazarın yazış nedenini, amacını ortaya çıkaran bir noktadır. Yazar neyi anlatmak istiyor? Osmanlı hanedanının zenginliğini mi? Öyleyse hediyeleri uzun uzadıya, değerleriyle birlikte anlatmalıdır. Yoksa düğünün önemli kişileri biraraya toplayan bir olay olduğunu mu vurgulamak istiyor? O zaman katılan kişiler adları ve meslekleriyle anlatılmalıdır. Ama eğer önemli olan eğlence kısmıysa oyuncular ve esnaf alayları bütün ayrıntılarıyla verilmelidir.

Böylece ortaya aralarında pek fazla benzerlik olmayan

⁵²Haşmet, Veladetname-i Hibetullah Sultan (İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Tk. Y: 1940).

⁵³Bk. Haşmet, a.g.e., 22b.

yapıtlar çıkmaktadır. Hepsinin ortak paydası genel bir konu birliğidir: düğün. Ama anlatılan yönleriyle birbirlerine uzak düşmektedirler.

Bunun en çarpıcı örneği olarak Lebib Surnamesi⁵⁴ yle yazarı belli olmayan Surname-i Hümayun⁵⁵ u verebiliriz. Bu surnamelerin ikisi de çok ayrıntılıdır. Tek ortak yönlerinin bu olduğunu söyleyebiliriz. Lebib'in ayrıntılarla üzerinde durduğu yön, düğüne katılan kişilerdir. Bir örnek vermek gerekirse,

'Yevm-i mezburda saat dokuzda iken Kasr-ı
hümayun-ı şahaneye davet olunan zevat-ı
kiram hazaratı'⁵⁶

başlığı altında dört yaprak boyunca insan adı sayılmaktadır. Bu insanlar, örneğin, 'Kadırga Limanı kurbunda Özbekler Tekkesi şeyhi Mehmed Efendi'⁵⁷ gibi tanımlamalarla verilmiştir. Bu yönünü daha iyi açıklamak için ikinci güne ayrılan oniki yapraktan ilk onunun gelen kişilerin adlarının sayılmasına ayrıldığını, kalan iki yaprakta da bu kişilerin o gün neler yaptıkları, fişek ve gölge oyuncularının gösterilerinden söz edildiğini ekleyelim⁵⁸.

Oysa Surname-i hümayun'da buna hiç de benzemeyen bir

⁵⁴ Lebib, Surname (İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Tk. Y: 6097).

⁵⁵ Surname-i Hümayun (Süleymaniye Kütüphanesi, Hekimoğlu: 642).

⁵⁶ Lebib, a.g.e., 26a.

⁵⁷ Lebib, a.g.e., 29a.

⁵⁸ Lebib, a.g.e., 36b-49a.

konu seçimi vardır. Burada da gelen kişiler anlatılmakla birlikte ağırlıklı olarak gösteriler üstünde durulmaktadır. Bu gösteriler hiçbir noktayı açık bırakmadan, bütün incelikleriyle anlatılmıştır:

'Badehu bir herif bir büyük lale-i hamra
peyda eylemiş ki serv ve 'ar'ardan faik,
manende-i nahl-ı basık, görenler aferin,
ve sanatına hezar tahsin sine-i saadetin
mukabilesine koyup tamam herkes seyrin
ettikten sonra anı dahi nahılların yanına
iletip dikekodular'⁵⁹.

' . . . ve kimi bütün bir pareden olup
mikrasa gelmemiş gibi kesimi görünmez ve
kiminin zincefi ve yüzü ve astarı bir
olup ru-be-ru yekpare ve kiminin canibey-
ni fark olunmayıp ne canib döndürsen cid-
den biri birinden fark olunmaz. . . '⁶⁰.

' . . . bi-misal ve bi-bedel muhabib-i
bihterin üçyüz mikdarı civannazenin iki-
şer ikişer olup hublukta birlikte bitmiş-
ler. . . '⁶¹

Bu surnamede 100'e yakın kişi ya da topluluğun gösterileri bütün canlılığıyla anlatılmıştır⁶².

Ancak Surname-i Hümayun benzerleri arasında gösterilere en çok önem veren surnamedir. Bu sıraya Vehbi Surnamesi⁶³ ni de sokabiliriz. Gerçi Vehbi Surnamesi, içindeki birçok manzum bölümlerle ayrı bir yer tutmaktadır, çünkü bu surnamedeki manzum bölümler yapıtın bütününün kopmaz birer parçasıdır, örneğin, Abdi Surnamesi'ndeki gibi bütünü etkilemeyen parçalar

⁵⁹ Surname-i Hümayun, 95a.

⁶⁰ A.g.e., 20b.

⁶¹ A.g.e., 20b.

⁶² Bk. a.g.e., 109b, 115a, 97a, 46a, vb.

⁶³ Vehbi, Surname (Millet Kütüphanesi, Tarih 343).

değillerdir. Bu nedenle Vehbi Surnamesi'nin düzyazı örnekleri içinde ayrı bir yeri olduğunu saklı tutarak yine de gösterileri ayrıntılarıyla anlattığını, ama bununla da kalmayarak diğer noktalara da aynı ayrıntılı tutumla yaklaştığını⁶⁴ burada söyleyebiliriz.

Şenliklerin çok az anlatıldığı bir başka surname de, daha önce belirtildiği gibi Melek İbrahim tarafından yazılmıştır⁶⁵. Bütün düğün boyunca anlatılan bir tek fişek şenliği vardır⁶⁶. Bunun dışında kalan bölümler konuklara ve getirdikleri hediyelere ayrılmış, ama özellikle giysiler⁶⁷ ve süsler anlatılmıştır. Örneğin, 'der vasf-ı daire-i darü's-saadeti'ş-şerife ağası'⁶⁸ başlığı altında ayrıntılara inilmiştir.

Surnamelerin konularına göre yapılacak bir sınıflandırmada Abdi'nin ziyafet düzenini ön planda tutan, katılan kişilere ve gelen hediyelere öncelik tanıyan bir yaklaşım içinde olduğunu söyleyebiliriz. Onun görevi, ya da kendine koyduğu ölçü budur. Uzun uzun hediyeleri ve bu hediyelerin değerlerini anlatmasından, katılan kişileri lâkap ve görevleriyle, ve oturdukları sofranın düzeni içinde vermesinden yaklaşımını anlamak mümkündür. Sanki onun görevi bu şenlikte sarayın zenginliğinin boyutlarını gösteren herşeyin dökümünü yapmaktır. Ama yalnızca dökümünü. Bu nedenle Abdi Surnamesi'nde.

⁶⁴Bk. a.g.e., 83b, 56b, 37b. vb.

⁶⁵Melek İbrahim, a.g.e.

⁶⁶Bk. Melek İbrahim, a.g.e., 29b-30b.

⁶⁷Melek İbrahim, a.g.e., 15a.

⁶⁸Melek İbrahim, a.g.e., 4b.

yorum bulmak olanaksızdır. Oysa bu gibi yapıtlarda yorum yapılabileceğine ait ufak da olsa ipuçları vardır⁶⁹. Ama Abdi "üçüncü göz" olma özelliğini sonuna kadar korumaktadır.

C. Abdi Surnamesi'nin Hazin Surnamesi'yle Karşılaştırılması:

Bu surnameler içinde bir tanesi, Abdi Surnamesi'ne gösterdiği benzerlikler açısından üstünde durmağa değer.

Hazin Surnamesi⁷⁰ yle Abdi Surnamesi arasındaki benzerlikler ilginç olmanın ötesinde şaşırtıcıdır. İlk başta göze çarpan, iki surnamede konunun işleniş açısından gösterdiği benzerliktir. Hazin surnamesinde de konu gün-be-gün işlenmiş, sofraya düzeni ve katılanlar aynı biçimde anlatılmıştır. Anlatılmak istenen şeye göre cümle uzunluklarının değişmesi bile ortak bir özelliktir. Buna aşağıdaki dümleyi örnek verebiliriz:

'Ziyafet-i yevm-i evvel: Bugün mah-ı Zil-kade'nin onbeşinci çeharşenbih olup sur-ı hitan-ı hümayuna ibtida olunmak ferman olunmakla beraber gecedin saat onbirde iken mevali ve müderrisin efendiler Ok Meydanı'nda otağ-ı hümayun kenaresinde vaki misafir çergesinin kurbunda olan çergeye uzun ve örf yenli kürklerle cem olup badehu şeyhülislam efendi dahi örf ve beyaz çuha ferace kürk ile teşrif ve çerge-i mezbur yanında olan çadırda karar ve yeniçeri ve sipah ve cebeci ve topçu ve top arabacısı ocaklar halkı bilcümle iyd-ı şerif takımı üzere esvab-ı divanla-

⁶⁹ Bk. ör. Melek İbrahim, a.g.e., 13b; Hazin, Surname (Bayezid Kütüphanesi, Nurettin Paşa: 10267), 12a, 12b.

⁷⁰ Hazin, Surname (Bayezid Kütüphanesi, Nurettin Paşa: 10267). 168 yaprak olan bu surname h.1235 yılında istinsah edilmiştir. Bu surname III. Ahmed'in şehzadeleri Süleyman, Mustafa, Mehmed ve Bayezid'in sünnet, ve Ayşe ve Emetullah Sultan'ların evlenme düğünü olan 1720 şenliğini anlatmaktadır.

rı ile ve defterdaran ve hacedan-ı divan dahil kendülere mahsus olan mücevveze ve sair esvablarıyla divan otağına cem olduktan sonra saat onikiyi tecavüz ederek vüzeray-ı ızam kallavi ve üst kürkleriyle teşrif edip akablerinde sadrazam hazretleri dahi kallavi ve beyaz üst kürk ile divan rahtlı ata süvar olup ve sadr-ı ali kethüdası ber-kaide divan-ı hümayuna gider gibi ve üstünde mücevveze ve yeşil atlas kaftan ile gelip otağı hümayuna karib olduğu halde sipah ve silahdar ağaları ve zabitanı kapıya girilecek tarafın solunda ve yeniçeri ocağı halkı dahi sağında durup çavuşbaşı ve kapıcılar kethüdası seraser üst kaftan ve mücevveze ile ve ellerinde sim değnek yürüyüp mutad üzere selam verdiklerinde selam ağası suret-i bülend ile selam alarak nüzul ve derun-ı obada mendirek meyanına vaz olunan suzeni makad üzerine calıs oldular⁷¹.

Buna karşılık yerine göre, aynı Abdi Surnamesi'nde olduğu gibi daha kısa cümlelere sık sık rastlanmaktadır.

' . . . seğirdişip yağma ve garet eylediler. Bادهu taam gelmek ferman olunmakla sakkayan sim mücevvezeleriyle leğen ve ibrik verip ve çeşnigiran dahi mücevveze ve üst kaftanlarıyla sofralar döşeyip vaz-ı taam eylediler. Sofra-i evvel: . . .⁷².

Konuyu ele alış biçimindeki bu benzerlik ayrıntılara kadar uzanmaktadır. Örneğin Hazin Surnamesi'nde de verilen kahve ve şerbetler, aynı Abdi Surnamesi'nde olduğu gibi ve aynı biçimde, ". . . teberdaran-ı Saray'ı Atik gülbeşeker ve kahveler getirip zevk ve rahat eylediler"⁷³ cümlesinin hergün için ayrıca tekrarlanmasıyla belirtilmektedir. Bunun gibi tekrarlanan bir başka söz de, Abdi'deki "cem ve tedarük olun-

⁷¹Hazin, a.g.e., 36a-37a. Karş., H21b/22a; H19a, H 15b/16a.

⁷²Hazin, a.g.e., 39a. Karş., H14b/15a.

⁷³Hazin, a.g.e., 38b, 39a. Karş., H13a, H12b.

du'ya karşılık⁷⁴, 'tedarük ve amade olundu'⁷⁵ sözüdür. Kaç kişi sünnet olmuş, kaç nahıl hazırlanmış, kime ne hediye verilmiş⁷⁶, kaç paraymış, bütün bunlar da benzeri biçimde aşağıdaki cümlelerde görülebileceği gibi, anlatılmaktadır:

'Bugün sadrazam ve kethüdaları ve iki nefer mevcut vezirlerin ve sadreyn efendilerin hediyeleri rikab-ı hümayuna arz olunup makbul-ı mülukane olduktan sonra sahib-i hediyelerin . . . ve kethüdalarına teslim ve . . . kethüdalara hilatlar ilbas olundu'⁷⁷.

'Ve umum üzere hitan olunacak evlad-ı fakara için birer al çuha kellepuş ve birer boğazı kapama ve birer iplik kuşak ve birer papuç, sur emini efendi tedarük ve amade eylemek üzere ferman olundu'⁷⁸.

' . . . al at defterdar efendinin, toru at sadrazam hazretlerinin, çakal toru at reis efendinin, al tay sadrazam hazretlerinin . . . '⁷⁹.

Hazin Surnamesi'ne damgasını vuran bu anlatım biçimi onu Abdi Surnamesi'ne ne kadar yaklaştırıyorsa da aradaki bazı farklılara dikkat etmek gerekmektedir. Konuyu işleme açısından ele alındığında Hazin'in daha derli toplu, daha sistemli bir anlatım biçimi olduğu, konuyu işlerken sınıflandırıcı bir mantıkla hareket ettiği söylenebilir. Bu nokta özellikle hediyelerin tasnifinde ve genellikle de bütün sıralama-

⁷⁴H6a.

⁷⁵Hazin, a.g.e., 17a.

⁷⁶Bu listeler bazan sayfalarca uzamaktadır. Bk. Hazin, a.g.e., 160a-166b.

⁷⁷Hazin, a.g.e., 39b-40a.

⁷⁸Hazin, a.g.e., 16b-17a.

⁷⁹Hazin, a.g.e., 139a.

larında ortaya çıkıyor.

Bu özelliği onun dile egemen olma özelliğiyle birarada düşünölmelidir. Gerçi Hazin'in de dille olan ilişkisinde az da olsa kopukluk vardır ama bu onun anlatım olanaklarını kısıtlayacak düzeyde değildir. Hazin, anlatırken serbesttir, ve bu serbestlik ona canlı bir anlatım biçimi vermektedir. O kadar ki seçtiği konuyu da geliştirmiştir bu rahatlık ve serbestlik. Abdi'de izlerini çok az gördüğümüz, bir parçasını bulunca görüp arkasını beklediğimiz, ama arkası hiç gelmeyen bir noktadır bu: şenlik gösterilerinin anlatılması. Çünkü olayın bu yönünü anlatmak için kullanılacak dil malzemesi he-diye listeleri, ya da katılanların adlarının sayılması için yeterli olan dil malzemesinin ötesindedir. Başka bir anlatım biçimi gerektirir. Bu konuda benzerlikleri olması açısından şu iki örneğe bakabiliriz:

' . . . enva türlü fişekler atılıp meydan-ı sur derya-yı ateşe döndü. Hatta cecbeci tarafından tiryakiler için icad olunan devvar köşkü fişek ile areste edip pişkahl-ı otağ-ı hümayuna getirdiklerinde bi-zebandan birkaç nefer bindirilip aşığıdan ve yukarıdan fişeklere ateşler verildi. Biçarelerin yalnız köşk değil, neydan-ı sur dahi başlarına teng ve zindan olup feryad ve innileri havayı fişek gibi asumana peyveste olmakla bir mertebe ahenk olmuştur ki tabiri mümkün değildir'⁸⁰.

ve Abdi'den:

'Ve nice hımarların ve tazı ve ayu ve bazı hayvanatın cismini serapa fişekler ile areste eyleyip ateş eylediklerinde can başına sıçrayıp istimdad talebiyle seyirciyan üzere hücum eylemeleriyle meyane-i seyirciyana ateşler saçıp henüz nadide

⁸⁰Hazin, a.g.e., 135b.

sanat-ı garibe olmağın bu gice şeb -i ev-
vele galib ve cemiyet-i kesire olunup
nısfü'l-leyle dek mütemadi olduktan sonra
şevketli padişahımız harem-i hümayuna,
vüzera ve sair nas mekanlarına ve caygah-
larına gittiler'⁸¹.

Abdi Surnamesi'nde bu tür üç örnek vardır; Hazin ise esnaf
alaylarının geçidine, her tür oyuncuların gösterilerine say-
falar dolusu yer ayırmıştır⁸².

Ayrıntılar konusunda da Hazin daha dikkatlidir. O as-
lında uzun uzun anlatmaya meraklıdır. Bu özelliği gösterileri
anlatırken de ortaya çıkar:

'Badehu tulumcuyan içlerinden bir yadi-
gar-ı sahip vekarın bir hımara süvar ve
önünce kendiler dahi ikişer ikişer yürü-
yüp merkumun başında hasır kabadan des-
tar, davul ve zurna çalarak ve iki tara-
fına selam vererek alayların göstererek
anlar dahi geçtiler'⁸³.

Hazin'in olayın her yönünü, inceliklerini ve ayrıntı-
larını anlatma özelliği gerek padişahın davetlilere gönderdi-
ği mektubun tam metnini vermesinde⁸⁴, gerek insanları anla-
tırken onların birbirleriyle olan ilişkilerini açıklamada⁸⁵,
gerek hediye değerlerini verirken ortaya çıkmaktadır.

Hazin ve Abdi Surnameleri'ni karşılaştırırken son ola-
rak küçük bir noktaya daha dikkati çekmek istiyoruz: her iki-

⁸¹H14b.

⁸²Ör. bk. Hazin, a.g.e., 54b-59a.

⁸³Hazin, a.g.e., 54b.

⁸⁴Hazin, a.g.e., 7b.

⁸⁵Hazin, a.g.e., 10b.

sinde de aynı beyit, biraz değişikliğe uğramış olarak, vardır. Hazin Surnamesi'nde:

'Iyş ü nuş eyle gönül anma bugün ferdayı,
Kim demişler atalar yarına sahip vardır'⁸⁶.

olarak görülen bu beyitin Abdi Surnamesi'ndeki:

'Iyş ü nuş eyle bugün anma gam-ı ferdayı,
Sana ısmarlamadılar bu yalan dünyayı'⁸⁷

beyitinden esinlenerek yazıldığı savında bulunamayız, ancak şu kadarını söyleyebiliriz: eğer Hazin, Surnamesi'ni yazmadan önce kendisine bir model aradıysa, bu model 45 yıl önce yazılmış Abdi Surnamesi'nden bir başkası olamaz.

⁸⁶Hazin, a.g.e., 48a.

⁸⁷H15b.

V. BÖLÜM S O N U Ç

Abdi Surnamesi'nin surnameler içindeki yeri nedir? Bu soruya yanıt verirken surnamelerin, inceledikleri düğünlerin başka başka yönleri ortaya çıkardıklarını unutmamak gerekir. Bu nedenle surnamelerin hepsini konunun aynı yönünü işliyoruz gibi ele almak ve onları, işledikleri konular açısından değerlendirmek yanlış olur. Bir tiyatro tarihçisinin pek fazla ilgisini çekmeyen bu surname, Osmanlı'ların kullandıkları kumaş çeşitleri üstünde çalışan bir kişi açısından incelemeye değer bulunabilir.

Bu açıdan baktığımız zaman Abdi Surnamesi'nin ele aldığı bazı noktaların önemi ortaya çıkıyor. Bu surnamede yemekler, yemek düzeni, bu düzen içinde kullanılan çanak-çömlek cinsinden eşyalar, düğüne yapılan harcamalar, gelen hediyeler ve saray örgütü içinde kime ne hediye verildiği sofralarda kimlerin kimlerle oturduğu ve hangi durumda ne giydikleri, çeşitli görenekler, günler anlatılmaktadır. Bu yönleriyle Abdi Surnamesi gerek tarihçiler, gerek halkbilimciler için önemli olabilecek malzeme taşıyan bir kaynaktır.

Dilbilim ve edebiyat tarihi açısından ele alındığı zaman ise Eski Türk Edebiyatı'nın en az işlenmiş kollarından birinin temsilcisi olarak başlı başına bir önem taşımaktadır. Sözünü ettiğimiz bu kolun, 'orta nesir'in, çok önemli bir temsilcisi olduğunu söylemiyoruz Abdi Surnamesi'nin, ama bu aşamada en değersiz bir örneğin bile bir belge olarak önemli olduğu inancındayız.

CEVİRİYAZILI METİN

- 1b Şükr-i bî-nihāye ol kâdir-i vâhibü'l-‘aṭāya ki kulûb-ı ehl-i islâmı şerī‘at-ı muṭahhare ile ferḥunde ve şādān, ve derûn-ı erbâb-ı ‘irfânı şafâ ve zevk ü şevkle mesrûr ve ḥandān eyledi. Ve taḥiyyât ve selâm ol ser-sübha-i peygamberāna olsun ki vücûd-ı insānı, sünen-i şer‘iyyeleri ile sezâ-yı rahîme ve rahmân eyledi. Ve vürûd-ı ḥüsn-i niḫâm-ı âl ü⁸⁸ eşḫâb-ı celîlü'l-‘itibârlarına ki lu’lu’-yı vücûd-ı bihbûdları iksîr-i sa‘âdet-i dü-‘âlemdir. Ammâ ba‘d, bu ‘abd-i aḫḫar ‘Abdi-i ğam-perver emîn-i dâr’ü-sa‘âdeti’s-şerîfe sa‘âdetli Yûsuf Aġa ḥazretleriniñ şeref-yâfte-i ḥidmet-i kitâbetleri olmaġın pâdişâh-ı bende-perver, şehriyâr-ı bülend-aḫter ḥazretleriniñ şehzâdegân-ı sa‘âdet-nişân ve kerîme-i mükerremeleri Hadîce Sulṭân ḥazarâtı içün şehir-i Edirne’de vâқи‘ olan şûr-ı ḥitân-ı hümâyûn ve sûr-ı ‘arûs-ı meserret-maḫrûnlarınınñ âşâr-ı cemîleleri mazḫûṭ-ı erbâb-ı tevâriḥ olmaġ için ‘ala vukû‘a taḫrîr ve beyân itmek bâbında aġa-yı müşârü’n-ileyh ḥazretlerinden müşâhede-i nimniġâh fermân itmegin ‘ala kâderi’l-‘imkân taḫrîr ve beyân olunup üç maḫâle
- 2a

⁸⁸R1b. H’de "Ve ol eşḫâb-ı...".

üzere mebnî kılındı.

Makāle-i ulā : Muḳaddemāt-ı sūru beyān ider.

Makāle-i s̄anīye : Ziyāfet-i sūr-ı hitāna mübāşeret ve emr-i hitān temām olduĝun beyān ider.

Makāle-i s̄alişe : Sūr-ı ʿarūsü beyān ider.

Eşḫāb-ı şafā ve erbāb-ı vefādan mütemennādır ki resīde-i naẓar-ı kırāʿatleri olduĝta vāқи olan sehv ve haṭāsı dest-i mekrümetleriyle mestūr buyurula.

Āĝāz ve vekāyiʿ-i sūriyye : Muḳaddemāt-ı sūrū beyān ider.

Ġāzī Sultān Meḫmed-i ʿādil, ḫāẓret-i pādişāh-ı deryā-dil, biñseksenbeş senesinde tahtĝāh-ı Edirne'de şafā-yı bāl ve şevket ü ikbāl ile serīr-i saltanat-ı hüsrevānīlerinde ḫarār-dāde-i ferr ü iclāl olup şehzādegān-ı civān-bahtları şehzāde Sultān Muştāfa ḫāẓretleri oniki yaşlarına irişip sūnnet-i resūl-ı ekrem, şallāllahu aleyhi ve'sellem, /ıcrā olunmak iḳtiżā itmekle şehzāde Sultān Aḫmed ḫāẓretleri dahī iki yaşlarında olup maʿen hitān olunması münāsib görölüp ve kerīme-i mükerreremeleri Ḥadīce Sultān ḫāẓretleriniñ sinn-i şerīfeleri yedisine irişmegin, muḳaddemā vezīr-i rüşen, zamīr-i muşāḫib Muştāfa Paşa ḫāẓretlerini devlet-i muşāheret birle nāʿil-i iltifāt-ı ʿaliyyeleri buyurulmak vaʿd-i şehriyārīleri olmaĝın el kerīm ızā ʿahd-ı vefā⁸⁹ mişdākınca sūr-ı hitān-ı humāyūn ve sūr-ı ʿarūs-ı meserret-maḫrūn olunmak ṭabʿ-ı şehinşāhīlerinden güzerān ittikte, vüzerā-yı ʿizāmları ile⁹⁰ meşveret buyurup

⁸⁹Vefa ahdi mutlaka azizdir.

⁹⁰"ile": R2a.

şāhid-i te^cemmül-i pâdişāhiye güher-pāş-ı taḥsîn olunucaḡ,
muḡaddem-i sūr-iḥitān ve ba^cdehu sūr-ı 'arūs olunmaḡa ḡarār-
dāde ve sene-i mezbūre Ramażanı'nıñ ikinci günü mübāşeret
olunmaḡ emr-i muḡarrer olup şāhid-i meserret ve şādımānī
rū-nümā olduḡta levāzımāt-ı sūriyye tedārūki içün ḡaraf-ı
saltānāt-ı 'aliyyeden sūbesū muḡdim ve kār-güzār kimesneler
irsāl olunduḡundan ḡayri ḡānūn-ı ḡadīmeye ri'āyeten mübārek
bād-ı sūr-ı hümāyūn içün memālik-i maḡrūselerinde olan
beglerbegiler ve sancāḡ begleri ve voyvodalar ve menāsıbdā
3a olan/mevālī-i 'izām ve eşnāf kethūdāları rikāb-ı hümāyūn-ı
şevket-maḡrūna vüs'atleri mertebesince pīşkeşlerin işāl ve
merāsım-i 'ubūdiyetlerin ikmāl eylemek üzere fermān-ı hümāyūn-ı
cihān-meḡā' şādır oldu. Huşūş-ı mezbur umūr-ı 'azīme-i şehri-
yārīden olmaḡla bundan aḡdem defterdār ḡā'im-maḡāmı olup
devlet-ı 'aliyyeye ḡidmeti sebḡat iden Meḡmed Efendi me'munü'l-
ḡā'ile bulunup münāsib fehmi olunmaḡın ḡānūn-ı sābık üzere sūr
emīni naşb olup mühimmāt-ı sūrīyye tedārūkü kerden-i
iltizāmına ḡavāle olundu. Bir ḡaraftan daḡī cihāz-ı 'arūs
tedārūküne mübāşeret olup dārü's-sa'ādeti' ş-şerīfe aḡası
ḡāzretleri ḡaraf-ı şerīflerinden Āsitāne-i Sa'ādet'e müstākilen
teberdārlar irsāl olup cihāz-ı sulḡāniye müte'alliḡ emti'e-i
mütenevvi'e ve cevāhir ve gevāhir cem' olundu. Ve ba'zı cem' ve
tedārūkü müta'assır olan esyā sa'ādetli defterdār Aḡmed Paşa
ḡāzretleri ḡarafından müceddeden işlenmesi fermān olunduḡundan
ḡayri sā'ir altun ve gümüş evānīleri ve maḡbaḡa müte'alliḡ
bakır evānīleri içün enderūn-ı hümāyūndan nümūneler çıkıp
bermūcib-i fermān-ı hümāyūn, paşa-yı müşārü'n-ileyh ḡāzretle-
3b rine sipāriş olup emīn-i mezbūr/yeddiyle yapıldıḡça evvel

be evvel dārū's-safāde ağası hażretleri ma'rifetleriyle hażinede hıfz olunur idi. Sūr için nahıllar ve şekker işleri ve sā'ir mühimmāt-ı sūriyye tedārükü için Sulţān Selīm Hān Vaqfı'ndan Odahā-yı Kebīr demekle ma'rūf hān, taraf-ı mīrīden icāre ile tahliye olup emīn-ı mezbūr, hān-ı mezkūrda karār-dāde ve mühimmāt-ı mezbūreyi āmāde eylemek üzere rüz u şeb, diĳkat-i tamm üzere olup iki nahıl-ı kebīr ve kırk'aded nahıl-ı şaĳr şehzāde Sulţān Muştafa hażretleri için ve iki nahıl-ı kebīr ve kırk nahıl-ı şaĳr Hadīce Sulţān hażretleri için ve envā'-ı şekkerler ve şekker işlerinden bāĳçeler ve ba'zı vuĳuş ve tuyūr ve⁹¹ hayvānāt şūretlerinde şekker işleri ve bir kıt'a-i kebīr kal'e taşvīri sercümle hān-ı mezbūrda işlenip ikiyüz kadar şekkerciyan ve yüzelli nahılcıyan ve elli kadar ba'z ihtirā'ından nādīde eşyā nümāyan iden hezār-fenler Āsitāne'den ve Edirne'den ve sā'ir memālikten hān-ı mezbūrda müctemī' olup taraf-ı mīrīden yevmiyye ve ta'yīnātların mu'ayyīn eylediler. Ve yine mahmiye-yi mezbūrede Āyşe Hatūn Hānı fişekçiyān ve āteşbāzan ve şūbedebāzān/içün mahşūs tahliye olup bu umūr huşūli için defterdār Aĳmed Paşa ağalarından Turmus Ağayı⁹² kārgüzār olmaĳla ta'yīn eylediler. Havāyi ve divāne ve kandilli fişekler ve kal'e ve çekdiri ve kalyon ve sā'ir ecnās-ı muhtelif şūretlerinden nādīde āteş işleri andan tedārük olup Āsitāne'den ve Edirne'den ve sā'ir memalikten izhār-ı ma'arīf eylemek üzere üçyüz kadar fişekçiyān müctemī' olup, leyl ü nehār, cem' ve tedārükü bābında sa'y-i bisyār ve iĳdām-ı bī-şümār iderler idi. Ve muĳāfız-ı Mışır Hüseyin Paşa hażret-

⁹¹"ve": R3a, T2a.

⁹²"-y1": R3a.

lerine fermān-ı humāyūn şādır olup Mıſrın̄ iſārecileri ve ſu^cbedebāzları ve ſakḳāyān ve ḥükkāmān ṭaleb olunduḡtan ſoñra Āsitāne-i Sa^cādet'te mevcūd olan Aḥmed Ḳolu ve Cevāhir Ḳolu ve hayālbāzān ve ḳuḳlacıyān ve sā'ir, ārayıſ-i sūr olacak ḥānendegān ve sāzendegān ve muḳallidān ve lu^cbedebāzān ve Ramażān iſārecilerinin̄⁹³ sūr-ı hümāyūnda mevcūd bulunmaları üzere fermān olunmaḡın bermüci-i emr-i ^cālī cümlesi müzeyyen eyyām-ı sūra ḳarīb ḥāzır ve āmāde olundular. Mezbūrüne dahī maḥşūſen ḳonaḳlar ve ta^cyīnātlar iḥsān olundu. Pādiſāh-ı bende-nüvāz/ḥāzretlerinin̄ kemāl-i mekrümet-i mülükānelerinden İstānbül'da olan selāṭin ve hānümānıñ sūr-ı hümāyūnlarında bulunmaları fermānları olup ḥareketleri müta^cassıra olan sultānlara ^caṭıyye-i ſehriyārī irsāl ve maḥşūſ teberdārlar isal olunduḡta müſārü'n-ileyha için Edirne'de ḳonaḳlar tahliye olup teſrīflerinde iskān ve meḳs ve ārāmları ḳadar⁹⁴ ta^cyīnātları iḥsān olundu. Bir ṭaraftan dahī sa^cādetli dāmād paſa ḥāzretleri ṭarafından niſān eſvābı ta^cbīr olunan cevāhir ve eſyā-yı mütenevvi^ca tedārüküne mübāſeret olunup ḳānūn-ı sābıḳa ri^cāyeten sa^cādetli vezīr-i müſteri-tedbīr defterdār Aḥmed Paſa ḥāzretleri ſaḡdıçlıḳ umūruna ſāyeste görülmekle dāmād paſa ḥāzretleri bir semmūr kürk ile nüvāziſ eylediler. Zikri ſebḳat iden naḥıllardan ma^cāda Ḥadīce Sultān ḥāzretleri için iki ḳıṭ^ca sīm naḥıl-ı kebīr dahī dāmād paſa ḥāzretleri için tedārük olunup ve Ḥadīce Sultān ḥāzretleri sarāy-ı hümāyūndan ḥareket ve dāmād paſa ḥāzretlerinin̄ sarāy-ı dīlküşālarını ſeref-baḥşā-yı ḳudūm buyuracaḳları gün sūvār

⁹³"-in": R3a.

⁹⁴"ḳadar": R3b, B236. H'de 've'.

5a olacaqları bir kıt'a sım 'araba⁹⁵ dahı defterdār Aḥmed Paşa/
ḥazretine müceddeden yapılması fermān olunup mīrahūr-ı
sānī Aḥmed Ağa'ya ḥavāle eylediler. Ve Şırık Meydānı ta' bīr
olunan meydān-ı vāsī' sūr-ı hitān cemīyyetine münāsib fehmi
olunup cemīyyet-i sūriyye maḥall-i mezbūrda celveger olmak
karār-dāde olmak için ḥarem-i hümāyūnda meydāna nāzır olan
Alay Kaşrı'ndan seyr eylemeleri lāzım gelip lakin teng ḥavşala
olmağla şehir emāneti ḥidmetinde olan Turmuş Meḥmed Efendi'ye
kemāl-i vüs'at birle bināsı fermān olunduğundan ğayrı şehzāde-i
civānbaht Sultān Muştafa ḥazretleri alaya ḥāzır olacaqları
Sarāy-ı 'Atīk nām maḥall derūn-ı 'uşşāk gibi ḥarāb ü bī-mezāk
olmağla ta' mīr olunması fermān olundu. Ziyāfet umūru için
maḥşūş sūr-ı hümāyūn aşçıbaşısı lāzım gelip birkaç defa'
Āsitāne'de maḥbah emini ve aşçıbaşı vekīli olan Merzifōnī
Ḥüseyyin Ağa aşçıbaşı naşb olunup hergün ziyāfet-i sultānīye
teşrīf eyleyen şığār ü kibāra maḥşūş ta'ām-ı bī-pāyāndan ğayrı
sūr-ı hümāyūn ḥidmetinde bulunan vüzerā ve vükelā ve sipāh ve⁹⁶
yeñiçeri ocaqlarına ve sā'ir sūr-ı hümāyūn ḥidmetine me'mūr
olanların ḥaymelerine 'alā merātibihim şofralar virilmek üzere
5b tenbīh ve te'kīd eylediler./ Ve 'āmme için rüz-merre çekilecek
sımāt ta'āmı ḥuşulu için taşradan üstād aşçılar tedārük olun-
mak münāsib fehmi olunmağın ḥāşşa aşçıları ḥavāşşa ve taşra
aşçıları 'avāma ta' yīn olnuğdan sonra yüzelli kadar ḥāşşa
aşçıları ve üçyüz 'aded taşra aşçıları ve karakullukçu ta' bīr
olunan neferāt ve iki yüz hükkam-ı ḥablakeşān ve yüzelli Mışrī
sakḳāyān ve biñden mütecāviz meş'aleciyān (ve) şu'le-perdāzān

⁹⁵"sım 'araba": R3b, B236.

⁹⁶"ve": R4a.

ve ba^czı hidmet-ı lāzıma için üçyüz kadar tersāne-i āmireden irsāli fermān olunan esirān ser-cümle cem^c ve tedārük olunup her zümreye zābiṭ ve kethüdālar naşb ve ta^cyin eylediler. Bu bābda ṭabḥ olunacak ṭa^cām ve zehā'ir-i keşire vaṣ^c olunacak bir maḥall lāzım olup Şāz-ı Revān Ahūru vāsī ve maḥall-i sūra karīb olmakla vech-i meşrūh üzere hidemāt-ı mezbūre için maḥşūş tahliye eylediler. Ve ziyāfet-i sultānide ṭabḥ olunacak ṭa^c-āmin zehā'iri ser-cümle defterdār paşa tarafından cem^c ve tedārük olunup Āsitāne'den ve her eşyā bulunduğu maḥallerden ıstirā olunmak üzere paşa-yı müşārü'n-ileyh ḥazretleri tarafından muḳaddem kimesneler irsāl olunup cem^c ve taḥşil olundu-
6a ğundan/ġayrı Edirne ve Cisir-ı Ergene ve Dimetoka ve İpşālā ve Ma^cālķara ve Ferecik ve Keşān ve Nevāhi-i Yanbolu ve Zaġra-yı Ātik ve Cedīd ve Ğirmen ḳazālarına ṭavuk ve ḳaz ve ördek cem^ci için ıstirā fermān olunup otuzyedibiñ ṭavuk ve beşbiñ ḳaz ve altıbiñ ördek cem^c olunup ṭaraf-ı mīrīden ıstirā ve ḳazā-yı mezbūrdan ahālileri dahī zehā'ir-i sūriyyeye maḥşūş olan Şāz-ı Revān Ahūru'na teslīm eylediler. Ve simāṭ ṭa^cāmı için Silivri ve Ḳızanlık ve Kisor⁹⁷ ḳazālarına kebīr ü şaġir ağaç siniler ıstirāası için fermān olunup dört biñ 'aded ağaç siniler⁹⁸ ıstirā eylediler ve ziyāfet-i mezbūreye lüzümü olan bakır şahan ve ḳazġān ve ba^czı bakır evānīleri için Āsitāne'ye maḥşūş fermān gönderilip ḥāzır ve mevcūd bulunanlardan ikibiñ 'aded şahan ve ikiyüz sahan-ı ḳazġān⁹⁹ ıstirā olunduğundan ġayrı ziyāfet temāmında girü eşḫābına redd olunmak üzere Edirne

⁹⁷ Çeşme. H'de "Kisu".

⁹⁸ "ıstirāası için fermān olunup dört biñ 'aded ağaç siniler": R4a.

⁹⁹ "ḳazġān" burada 'ocak' anlamında kullanılıyor.

eşnâfından biñyüzotuz kadar kazgân, ber-vech-i emânet, cem^c
ve tedârük olundu. Ve mahşûşen Çinizlik'e¹⁰⁰ çinicibaşı
irsâl olunup şekerler ve eşrîbe-i laţîfeler vaz^c olunmak için
6b üçbiñ mevlûd tabağı/ve yedibiñ 'âdet tabağı ve biñbeşyüz kavanos
ve biñaltıyüz şofa¹⁰¹ ve üçbiñ 'aded küze-i çini iştirâ eyle-
diler. Ve it^câm olunacak misâfirîn ve vüzerâ-yı hayme-nişîn ve
sâ'ir âyende vü revende ve mücâvirîn için ta^câm evvellerinde
ve âhîrlerinde iktizâ'sına göre kahve ve şerbet ve gülâb ve¹⁰²
buhûr hizmeti huşûlü için ziyâfet-i sultânîye zîb ü ferr virmek
mülâhazasıyla Sarây-ı 'Atîk teberdârları ve zülüflüyân-ı hâşşa
sehbâzları münâsib görölüp elli nefer Sarây-ı 'Atîk teberdârla-
rından ve elli nefer zülüflüyân-ı hâşşadan hizmet-i mezbûreye
ta^cyîn olunup kahve ve buhûr hizmeti Sarây-ı 'Atîk teberdârla-
rına ve şerbet hizmeti zülüflüyâna¹⁰³ mahşûş olundu. Ve emîn-ı
sûr tarafından cemî^c bisât¹⁰⁴ ve levâzımâtları defter ile baş
tâ'yîn olan eskilerine teslim olunup ve mahşûş kiler haymegâhı
vaz^c olunmağın tarafından dükendikçe kebîr kutular ile sahk
olunmuş kahveler ve kavonoslar ile eşrîbe-i günâgünler ve
'ud-ı mâverdî ve 'anber, emîn-ı sûr tarafından kiler haymegâhına
me'mûr olanlardan bilâ ta^cb almak üzere emr olunup ve tarafına
ta^cyîn olunan eskileri leyâli ve eşhârda zîr-destinde olan
7a neferâtı/hizmet-i sultânîden sermürî gerdân ittirmeyip, beyt:

¹⁰⁰ iznik.

¹⁰¹ "şofa" burada 'su tası' anlamında kullanılıyor.

¹⁰² "ve": R4b.

¹⁰³ "-a" R4b.

¹⁰⁴ H'de: "cemî^c ve bisât".

Sākin-i dergeh-i teslīm-i rızā ol dā'im

Ber-murād itmege¹⁰⁵ hıdmette muqīm isterler

diyip cem'iyet-i sultānīye teşrīf eyleyen şığār ve kibārı ta'çtīr ü tebhīr ve şīrīn-mezāk eylemek üzere tenbīh ve te'kīd eylediler. Ve sūr-ı hitān-ı hümāyūnda fuqarā ve şülehā ve nīçe bī-kuḍret olan kimesnelerin evlādları sūnnet olunmak kân nūn olmağla Edirne'den ve Āsitāne'den fuqarā degil nīçe egniyāların evlādları hemān sūr-ı sultānīde bile bulunsun deyü meymenet-i i'ctibār ile üçbiñbeşyüz kadar ma'şūmān cem' ve defter-i emīn-i sūra kayd olundular. Hitān emri için Āsitāne ve Brusa ve Edirne'den üçyüz nefer cerrāhān-ı tīz-dest cem' olup mezbūrların māhiyyet ve kābiliyetleri tecrūbe, ve cem' ve āmāde olan şu'bedebāzların ve zikri murūr iden kolların tecrūbe olunması için birkaç def'a defterdār Aḥmed Paşa sarāyında cem'iyet-i kesīre olup ve gāh altmışar nefer-i ma'şūmān sūnnet olup taraf-ı şehriyārīden birer kat melbūsāt-ları iḥsān olundu.

Maḳale-i ḡānīye: Ziyāfet-i hitāna mübāşeret ve emr-i hitān temām olduğun beyān ider.

7b

Çünkü seksenbeş senesi mūrūr, ve¹⁰⁶ biñ/seksenaltı senesinde vāқи' māh-ı Rebi'ü'l-evvel ḥulūl eyledikte sūr-ı hümāyūn levāzımātına mübāşeret olduğun günden māh-ı mezbūra gelince temām altı ay mūrūr itmiş olur. Bu eyyām-ı Hāliye'de

¹⁰⁵B237, T: "olmağa".

¹⁰⁶R5a. H'de: "...mūrūrunuñ biñseksenaltı....Rebi'ü'l-evveli..

zikri sebkat iden umurun huşulu bābında hıdemāt-ı ʿaliyye-i
şehinşāhī ve sūr-ı hümāyūn-ı meymenet-maqrūn-ı pādīşāhī olmağın
hidmet-i mezbūre huşulüne me'mūr olanlar leyl ü nehār mühimmāt-
sūriyye tedārükü ile evkat-güzār olmalarıyla her taraftan le-
vāzımātı-ı sūriyye ānade olunduğu mesmū^c-ı hümāyūn-ı cihān-
bānī olduқта sene-yi mezbūre Rebi^cü'l-ulāsı şuhūr-ı rūmiyye
hesābı üzere mäh-ı māyıs ya^cni āhirā-yi eyyām-ı bahārīn on-
dördüncü gününe müşādif olmağla temām eyyām-ı ʿayş ü nişāt ve
mevsim-i gül ve kirās olmağın mäh-ı mezburuñ yevm-i evvelinde
meserret ve şadımānī ve ziyāfet-i sultāniye mübāşeret olunmağ
üzere fermān-ı hümāyūn-ı pādīşāhī olucağ mäh-ı mezbūra üç gün
kala otağ-ı hümāyūn taşra çıkıp mağall-i sūr olan Şırığ
Meydānı'nda Kaşr-ı Cedīd kurbunda važ^c olundu. Alt¹⁰⁷ tarafında
misāfirine maşşūs olan ziyāfet haymegāhı kurulup dahī ardınca
vezīr-i Āşaf-ţedbīr Ahmed Paşa hazretleri ve muşāhir, muşāhib
8a Muştafa Paşa/ve ka'im-mağām-ı ʿāli-mağām Muştafa Paşa ve
defterdār Ahmed Paşa ve sā'ir kubbe nişīn vüzerā hazarātı ʿalā
merātibihim Şāz-ı Revān Āhūru nihāyetine varınca otağların
pābercā eylediler. Ve hāş furūn muğābelesinde hitān haymegāhı
kurulup ve Mışır işārecileri važ^c-ı ʿalāyīm eylediler. Mağall-ı
mezbūrdan divān-ı hümāyūn kapusuna gelince İstānbūl işāreci-
leri elli kadar şebke serenleri ile važ^c-ı ʿalāyīm eyleyip
çarğ-ı felekler ve mühr-i Süleymānlar ile āreste eyledikle-
rinden sonra divān-ı hümāyūn kapusunu mehterhāne için maşşūs
eylediler. Ve Harem-i Hümāyūn Kapusu ta'bīr olunan taşra ka-
pudan Kaşr-ı Cedīd'e varınca sa'ādetli dārū's-sa'āde ağası

107 "Alt": R5a, H'de 'altı'.

8b
hazretleri ve hazinedār-ı şehriyārī Ali Ağa ve şehzāde hācesi Feyzullah Efendi ve Sarāy-ı Atīk teberdārları ve sultānlar kahvecilerine 'ale'l-infirād haymeler kurulup bu taqdīrce sa'adetli darü's-sa'ade ağası hazretleri haymegahı Kaşr-ı Cedīd kenāresinde vākıf oldu. Vüzerā otağlarının ardında Paşa Mezārlığı ta'bīr olunan mahalle¹⁰⁸ varınca yeñiçeri ağası ve sipāh ağaları ve sa'ir ocağ ağalarına ve neferātına 'ale't-tertīb haymeler¹⁰⁹ kurulup meydān-ı mezbūr/hıyām-ı rengārenk ile dā'iren mādār çevrildikte meyānede olan meydān ve fişek-endāzāna mahşūş eylediler. Ve kesret-i seyirciyāndan nāşī mu'tād-ı kadīm üzere ellibeş nefer tulumcuyān ta'yīn olunup dā'ire haddin tecāvüz eyleyenler haddin bildirmek için te'kid olduğundan gayrı yeñiçeri şahbāzlarından ikibiñ kadar neferāt sūr-ı hümāyūna mahşūş olan Kaşr-ı Cedīd'in iç tarafından müceddeden binā olunan harem-i hümāyūn kapusuna varınca bir tenefden bir tenefe¹¹⁰ soğak çekilip nīm-i halvet fermān olunmağla Mamak Köşkü ve Böstāncıbaşı Köşkü ve hāş furun tarafları halvetten beri olup gāh u bīgāh halvet bozuldağta hāş oda ağavātı ve teberdārān mahallerine gelmek üzere karar-dāde olundu. Vaqtāki umūr-ı mühimmiyye-i sūriyye 'ale't-tertīb hazır ve āmāde olunduğta şahid-i gurre-i Rebi' ü'l-ulā cilve-nümā olacağı yevm-i bāzārda vüzerā ve vükelā ve sā'ir erkān-ı devlet 'ıyd-ı şerifte vākıf olan dest-būs-ı sultānī tertibi üzere 'ale's-şabāh mübārek bād-ı sūr-ı hümāyūn için dest-būs-ı sultāniye hazır olalar diyü fermān vārid olmağla yevm-i

108"-e": R5b.

109"-ler": R5b.

110"bir tenefe": R5b.

9a mezbürda, o arada 'ale's-şabāh, vüzerā ve vükelā ve mevālī-i
'izām ve kapucu başılar/ ve divān eşvābları ile ve Şeyhü'l-
islām ve müderrisīn efendiler 'örf ve izāfetleri ile muḳaddemā
vaż olunan divān-ı hümāyūn oḡađına cem olup şeref-baḡşā-yı
ḳudūm-ı şehinşāhīye muntazır oldular. Ol eşnāda kenāre-i
oḡađ-ı hümāyūnda sīmden bir taht-ı 'ālī ḳurulup ve kenāre-i
tahtta şehzāde-i civān-baht ḡazretleri için bir nişīmen vaż
olunup zerenderzer maḳadlar ve sūzenīler ile döşenip āmāde
eylediler. Pādişāh-ı heft-kişver ve şehriyār-ı dīn-perver
ḡazretleri kemāl ve şevket ve şān ve nihāyet-i salḡanat ve
'ūnvān birle mānende-i sīr, Ḳaşr-ı Cedīd ḳapusunda şehzāde-i
civān-baht Sultān Muştafa ḡazretleri ile vaż olunan taht-ı
'ālīye teveccūh buyurup olgūn mübārek ḳāmetleri ārāyış için
yeşil dība ḳaplı ḳabanīçe(?)semmur kürkü zīver-destār bir ḳıta
sorguḡ soḡunup ve şehzāde-i civān-bahtları ancak kürk ve
destār ile şeref-baḡşā-yı taht-ı 'ālī oldukları 'aḳabinde mu
tad-ı ḳadīm üzere alḳışlanıp ve divān ḳapusunda olan mehterḡāne
ve kösler yek-pāre ḳarīb āḡāz olup 'ālemi velvelenāk eylediler.
Ve muḳaddem ḡāş oda āḡavātı ve muştāḡib āḡaları ve sā'ir iç
9b āḡaları divān ḳapusundan / oḡađa ḳıḳıp mevcūd bulunmalarıyla
taht-ı 'ālī etrāfında pābercā-yı ḳıyām olmuş ḡururlar idi.
Bu maḡallde dest-būs-ı şehinşāhīye muntazır olan 'ulemā-yı
'izām ve sādāt-ı kirām, mışra:

Nevbetmi deḡer 'āşıḳa¹¹¹ dāmānıñ ucundan

maẓmūnu üzere herkes mübārek bād-ı sūr-ı hümāyūn için dīde-ḳüşā-yı
taraşşud oldukları 'izn-i hümāyūn olduḡta, merāsīm-i dest-būsī: İbtidā

111 R6a: "kimseye". (?)

naķībū'l-eşrāf ķā'im-maķāmı olup şehzāde-i 'ālī-ķadr hāceligiyle müşerref olan Feyżullah Efendi nā'ili dest-būs-ı pādişāhī olduķta pādişāh-ı bende-nüvāz ḥāzretleri kemāl-i kerem-i mülūkānelerinden ķarīn-i kıyām olup 'aķablerinde mīr-i 'alem ve ķapucubaşılar ve müteferriķakān ve çavuşān ve çasnigīrān dest-būs idip cānib-i yesārda divān tūrdular. Bunlardan sonra vezīr-i Āşaf-tedbīr sa'ādetli şadr-ı a'zām ḥāzretleri nā'il-i dest-būs-ı şehriyārī olup pādişāh-ı dīn-penāh ḥāzretleri imtiyāzen 'anū'l-ġayr bir iki ķadem istikbāl buyurup dest-būs merāsım(i) 'ubūdiyyet ikmālinde cānib-i yemīnde ķarār-dāde-i kıyām oldular. Bundan sonra vezīr-i sānī muşāḥib-i şehriyārī Muştafa Paşa/ḥāzretleri ve vezīr-i sālīs ķā'im-maķām Muştafa Paşa ve sā'ir vūzerā ḥāzarātı nā'il-i dest-būs-ı cihānbānī oldular. Bunlardan sonra ķāzī'asker efendiler ve ma'zūl begler begiler ve sultān kethūdāları ve re'isū'l-küttāb ve erbāb-ı dīvān dest-būs eyledikleri 'aķabinde ḥāzret-i seyḥū'l-islām efendi, sellemehüsselām, müderrisīn efendiler ile vāsıl-ı iltifāt-ı dest-būsī oldular. Ba'cdehu sipāh ağaları ser-cümle ocaķ ḥalķı ile ve yeñiçeri ocağı ve solagān ve şātīrān ve ķapucuyān 'ala merātibihim dest-būs eylediklerinden sonra şevketli pādişāh-ı islām ḥāzretleri oġaġ-ı hümāyūn derūnuna teşrīf eylediler. Olgün seyḥū'l-islām ve 'ulemā ve sā'ir erkān-ı devlet meķānlarına gidip ancak vūzerā ve ķāzī'asker efendiler ve sā'ir dīvāna gelen yeñiçeri ağası ve yeñiçeriyān ve erbāb-ı dīvān da'vet-ı ziyāfet olunup ḥaymegāh-ı zayf ta'c bīr olunan oġaġ-ı hümāyūnu teşrīf eylediler. Ziyāfet-i yevm-i evvel: Bugün ziyāfet-i sultānī ḥāzır ve āmāde olmaġla sūr-i hümāyūn aşçıbaşısı ta'cyīn olunan elhacı Ḥüseyn Aġa bölükbaşıları ile mertebāniler ile et'cime-i nefīse önlerine döşenip etrāflarda

10b olan vüzerā-yı hayme-nişīn/ve sipāh ve yeñiçeri ocaqlarına ve sār'ir hademe-i sūruñ haymelerine virilen şofralardan ğayrı bugün misafirīn için mahşūş ve dört şofra ta'ām, beher şofrası yigirmişer dürlü ta'ām ve üçer kāse hōşāb olup mu'tād üzere çasnigīrlər pīşkīrlər döşeyip legen ve ibrikler virdiler. Ve şofra-yı evvellerinde mu'tallā legen ibrikler ve şırma işleme şofralar ve faġfūrī kāseler ile günāgün turşular ve faġfūrī tabağ içre ikişer kaşık vaz' olunup ve ta'ām egnāsında zülüflüyān şerbetler virirler idi. Şofra-i ulā : Vezīr-i a'zam Ahmed Paşa hażretleri ve vezīr-i sārī Muşāhib Paşa ve vezīr-i sārīs kā'im-makām Muştafa Paşa. Şofra-ı sārīye: Defterdār Ahmed Paşa ve Yūsuf Paşa ve nişāncı Abdī Paşa. Şofra-ı sārīse: Rumili kāzī askeri Ali¹¹² Efendi ve Anaṭolu kāzī askeri Ankaravī Mehmed¹¹³ Efendi. Şofra-ı rābi'a: Şadr-ı a'zam kethüdası Süleymān Aġa ve şadr-ı ālī aġavatına virildi. Baġiyye şofra-yı ulā : Otaġ ardında iç aġalarına virildi. Baġiyye-i şofra-yı sārīye : Çavuşbaşı aġa ile çavuşlara virilip otaġ ile sāyebān meyānesinde olan perde arasında oturdular. Baġiyye-ı şofra-ı sārīse : Şadr-ı a'zam/hażretleri ardında Re'is Efendi ile tezkireciler ve kapucular kethüdāsı ve beylikçi efendiye virildi. Baġiyye-ı şofra-ı rābi'a : Sār'ir mevcūd bulunan şadr-ı a'zam aġalarına virildi. Ve dīvān tertibi üzere taşra meydāna şūrba ve ta'ām döşenip yeñiçeriyāna yağmaya ruḥşat olunduġunda resm-i kādīm üzere segirdişip yağma eylediler. Ta'ām temām ve du'a-yı şehinşāhī encām bulduktan

112 "Ali": B239.

113 "Ankaravī Mehmed": B239.

114 "ve": R7a.

şoñra teberdārān-ı Sarāy-ı ʿAtīk, m'emūr oldukları üzere kahve ve gülāb ve¹¹⁴ buhūrılar getirip taʿtīr ve tebhīr eylediler. Bundan soñra herkes tağılıp ancak her zümre ziyāfet olunduğu gün pīşkeşlerin virmek tedbīr olunmakla şevketli pādişāhımız otağ-ı hümāyūnda olan ʿAdālet Köşkü'ne çıkıp pīşkeşler gelmek üzere fermān eylemeleri ile olgün saʿadetli şadr-ı aʿzam hażretleriniñ ve vezīr-i sānī ve sā'ir vūzerā ve şadreyn efendilerin pīşkeşleri virilip merāsım-i ʿubudiyetleri ikmāl olundu. Ve yevm-i mezbūrda muqaddemā fermān olunduğu üzere halvet olunup harem-i hümāyūn Kaşr-ı Cedīd'e ve ağayan-ı harem ve Sarāy-ı ʿAtīk teberdārıları/važ olunan haymegāhlara gelmek ile zikri sebkat iden umūru temāşā eylediler. Olgün merāsım-i pīşkeş temāmında maqbūl-ı tab-ı pādişāhī olduğunu müşʿir pīşkeşyāna hilʿatler inʿām olunup şevketli pādişāhımız ve şehzāde hażretleri vaqt-i zuhra karīb harem-i hümāyūna ʿavdet buyurup halvet bozulduқта harem hüddāmı mekānlarına geldiler. Vūzerā dahī otağlarına gelip istirāhat eylediler. Olgün şevketli pādişāhımız hizāne-i keremkārīlerinden devletli Vālide Sultān hażretlerine kişevālide-i şehzādegān Haşekī Sultān hażretlerine kişe harc-ı sūriyye ihsān buyurdular. Yine yevm-ı mezbūrda cümle mārūz-zikr şuʿbedebāzān ve luʿbetiyān maḥall-i sūra cemʿ olunup teşrīf-i şehinşāhīye muntazır olmalarıyla baʿdü'l-ʿaşr yine halvet ve şevketli pādişāh-ı islām hażretleri otağ-ı hümāyūnu teşrīf buyurduklarında āmāde olan luʿbetiyāna ign-i hümāyūn şādır olmakla, merāsım-i luʿbetiyān : Cümleden akdem luʿbetiyān-ı Mışır ve maḥşūşen Āsitāneden gelen maḥrakçıyān ve zūrbāzān nice şınāyiʿ-i bediʿa nümāyān eylediklerinden

114"ve": R7a.

12a sonra Ahmed Kolu ve Cevāhir Kolu/ ve Yahūdī Kolu aḥṣāma dek maḥall-i sūru velvelenāk eylediler. Bu esnālarda seyirciyān dā'ire-i sūra gulüvv ittikçe ta'yīn olunan tulumacıyān ruḡān-ı zeytle mülemma' siyāh meşīnden kisvetler giyip ellerinde ruḡān-ı zeytle ālūde olmuş üfürülmüş tulumları ile seyirciyān üzerine hücum idip şāhib-veķār geçinen zürefāya taẕyi'-i keş ve destār ittirirler idi. Şalāt-ı şām' aķabinde etrāflarda olan Mışır ve İstānbūl işārecileri ve meş'aleciyān-ı su'leperdāzān, mışra^c 115:

Pür şafā, eyleyelim¹¹⁶ kim şebimiz rüz idelim

maẓmūnu üzere ol şebb-i tārīki mānende-i nevrüz eylediklerinden sonra zikri murūr iden lu'betiyān ba'zısı şevketli pādişāh-ı islām ḥāzretleri ḥużūr-ı hümāyūnda¹¹⁷ ve kimi ḥarem-i humāyūn olduđu Kaşr-ı Cedīd muķabelesinde ve kimi vüzerā-yı 'iẓām müctemi' olduđu şaffa-yı maḥşūsa öñünde icrā-yı şināyi' eyleyip kol kol feraḥ-baḥşā-yı derūn-ı eşḫāb-ı sūr olurlar idi. Bu esnālarda fişekciyān ve āteşbāzān hāvāyi ve kandilli ve fişkiyye ve dīvāne fişeklerine yek-pāre sūziş virip nişfü'l-leyle dek gāh lu'betiyāna ve gāh fişekciyāna ve 12b gāh etrāflarda olan zīb ü zīnet-i işāreciyāna naẓar olunup/ bu vechle mütemādī olduķta dīde-i erbāb-ı sūra leşker-i ḥāb gulüvv eylemekle 'inayetli pādişāh-ı islām ḥāzretleri ḥarem-i hümāyūn'a ric'at buyurup ḥalvet bozulmaķla efvāh-ı gürūh

115 "mışra^c": R7b.

116 "eyleyelim": R76b. H'de "eyle".

117 "-da": R7b.

harem-i penâhdan mışrâ:

Dağılın biçâreler çün kaldı dīvân erteye

maẓmûnu nümâyân olduĝta herkes, dīvân mekânlarına gittiler. Ziyâfet-i yevm-i şânîye: Bu rûz-ı encümen-efrûzun ferdâsı yevm-i bâzâirtesidir. Şeyh'ül-islâm sellemehüs selâm ve mevâlî-i 'izâm ve müderrisîn efendiler da'vet-i ziyâfet olunup yevm-i mezbûrda herkes 'adem-i hâbdan nâşî hâb-ı râhatta istirâhat eylemekle mışrâ:

Şerefi yeryüzünün keşret-i insân ile dir.

mağûlu üzere olgün meydân-ı mezbûr vaĝt-i zühra dek cem'iyett-i insândan tehî olmuş idi. Beyne's-şalavateynde ziyâfete med'û olan efendiler dīvân-ı hümâyûn oĝaĝına teşrîf eyleyip ĝahve ve şerbetler nûş olundu. Bu eşnâda şevketli ve 'inâyetli pâdişâh-ı dîn-penâh ĝâzretleri kemâl-i keremiyet ve 'ünvân birle harem-i hümâyûnda oĝaĝa teveccüh buyurup geldiklerinde 'ulemâyı hużûr-ı hümâyûnlarına da'vet eylediler. Vezîr-i Âşaf-naẓîr Ahmed Pa(şa) ĝâzretleri şeyhü'l-islâm/ ve 'ulemâ-yı 'izâmın rehnümâları olup hużûr-ı hümâyûna vardıklarında 'azîm mübâhaş-e-i 'ilmiyye olunup sımâĝ-ı iltifât-ı pâdişâhîden 'ala merâtibihim hişşeder ve seyr olup izn-i hümâyûn ile yine tekrâr dīvân-ı hümâyûna teşrîf eylediler. Yine ĝahve ve şerbetler nûş olunup 'aĝabinde ta'âm-ı sultânî gelmek fermân olunduĝta zikri mürûr eylediĝi üzere ziyâfet-i pâdişâhî döşenip yevm-i mezbûrda misafirîne maĝşûş beş şofra ta'âm vaz' olundu. Şofra-i : Sa'âdetli şadr-ı a'zam ĝâzretleri ve faẓîletli şeyhü'l-islâm 'Ali Efendi ĝâzretleri ve şehzâde hâcresi Feyzullah Efendi ve ĝekimbaşı efendi ve sâbıkâ Edirne

ḳādīsı olan Edirne'li Çelebi Efendi ve¹¹⁸ bu maḥallde Edirne ḳādīsı olan İlāhizāde Efendi. Şofra-i/sānīye : Defterdār Paşa ḥazretleri ve sabıḳā Ḥaleb pāyesiyle Kemanıçe'den ma'zūl Gürcü Muştafa Efendi ve müderrisīnden sekiz 'aded efendiler.

Şofra-i sālise ve sofrayı rābi'a: Mu'c'tād üzere iki sofraya dahī vaż' olunup müderrisīnden otuz kadar efendiler.

Şofra-i ḥāmise: Şadr-ı a'zam kethüdāsına ve aḡvatına virildi.

13b Ve esnā-yı ta'āmda zülüflüyān/şerbetler virirler idi. Baḳiyye-i sofrayı ulā : iç aḡalarına. Baḳiyye-i sofrayı sālise: Çavuşbaşı ile çavuşāna. Baḳiyye-i sofrayı sālise: Re'is Efendi ve tezkireci efendiler ve şadr-ı a'zam kapucular kethüdāsına ve odabaşı ve kethüdā yerine virilip temām olduḡta yine tekrāren ḳahve ve şerbetler ve buḥūr ve gülāblar virilip nihāyetinde şeyḥü'l-islām ve müderrisīn ve mevālī-i 'izām mekānlarına gittiler. Bu esnāda vaḳt-i 'aşr ḳarīb olmaḡla ḥarem-i ḥümāyūn dahī ḥalvet ve temāşā için Ḳaşr-ı Cedīd'e gelip şalāt-ı 'aşr 'aḳabinde vüzerā dahī vaż' olunan nişīmen üzere ḳallāvīlerle oturup meydānda cilveger olacaḡ lu'betbāzāna ve şu'bedebāzāna nāzır olduḡta ibtidā mehterḥāne ve kösler çalınıp şadā-yı müsīkār gūş-ı¹¹⁹ lu'betiyāna resīde olunduḡta mārū'z-zikr ḳollar yek-pāre raḡş ve semā'ya āḡāz eyledikleri esnāda muḳaddemā ḥitān olunmaḡ üzere cem' olunan sūnnet oḡlanlarından pişrev-i ḳāfile-i ḥitān ikiyüzkırk 'aded ma'şūmān olgūn vaż' olunan ḥaymegāh-ı ḥitānda sūnnet olunmaları fermān olunmaḡın emīn-i sūr Mehmed Efendi m'emūr olduḡu ḥidmet-i 'aliyyede 'arż-ı 14a 'ubudiyyet ḳılmak için dīvān esvābı ve mücevveze ile ma'şūmānın/

118 "ve": R8a.

119 "gūş-ı": R8b.

yanınca önlerine düşüp mehterhâne ile şādımānī ederek Kaşr-ı Cedīd muḳābelesine vardıklarında sa'adetli devletli vālide-i şehzādegān Hāşekī Sultān ḥāzretleri şāhibe-i dernek olmağın merḥamet-i müşfikānelerinden iki kise çil akçe iḥsān buyurdular. Bu vech üzere devr-i meydān iderek bārgāh-i ḥitāna vardıklarında ḥāzır olan cerrāhān-ı tīz-dest 'ale'l-fevr cümlesini ḥitān eyleyip çemenzār-ı sūr-ı sultānīden birer ikişer lāle-i nev-şüküfte ile hişşedār oldular. VE mezbūrlar için Mışır Kolu'nu maḥşūş idip her gice mukabele-i bārgāh-ı ḥitānda icrā-yı merāsım-i şınāyi' eylemek üzere fermān olundu. Ve yine bu esnālarda rikāb-ı hümāyūna 'arz olunacak pīskesden fazīletli şeyḥü'l-islām ḥāzretleri ve sipāh ağalarının ve sā'ir mevcūd olanlardan pīşgāh-ı hümāyūna 'arz olunduḡta maḡhar-ı ḥüsn-i ḳabūl-ı hümāyūn olmağla pīşkesiyāna ḥil'atler iḥsān olundu. Şalāt-ı şām encāmında yine meşaleciyān ve işāreciyān her taraftan ziyā-baḡşā-yı meydān-ı sūr olup Mışır işārecileri birbirlerine rağmen ḳanādilden nihāl-i tāzeler ve rūsūm-ı rūmiyyeler nümāyān eyleyip ve fişekciyān ve āteşbāzān her güne/ şınāyi'-i ġarībe icrā eylediler. Ve nīce ḥımārların ve tāzī ve ayu ve ba'zı ḥayvānātın cismine serāpā fişekler ile āreste eyleyip āteş eylediklerinde cān başına sıçrayıp istimādād talebiyle seyirciyān üzere hücūm eylemeleriyle meyāne-i seyirciyāna āteşler saçıp henüz nādīde şan'at-ı ġarībe olmağın bu gice şebb-i evvele ġālīb ve cem'iyet-i keşīre olunup nişfü'l-leyle dek mütemādī olduḡtan soñra şevketli pādīşāhımız ḥarem-i hümāyūna vūzerā ve sa'ir nas mekānlarına ve cāygāhlarına gittiler. Ziyāfet-i yevm-i şālīşe: Bugün e'imme ve ḥuṡabā ve meşāih-i 'izām ve sādāt-ı kirām da'vet-i ziyāfet olunup yine şadr-ı a'zam ḥāzretleriyle defterdār paşa vaḡt-i zuhrda

bārgāh-ı hümāyūna gelip da^cvet olunanlar dahī teşrīf eyledik-
lerinde yine kâhve ve şerbetler nüş olunup ziyāfet-i sultānī
çekildi. Kenāre-i sāyebānda āyende ve revende mahşūş olan
sımāt-ı [‘]ālīden ve hademe-i sūra ve eṭrāflarda hayme-nişīn
olan ocaqlara ve ağavāta virilen şofralardan mā^cdā dört şofra
ṭa^cām važ^c-ı maḳām olundu. Şofra-i ulā : Şadr-ı a^czam ḫāzret-
15a leri ve Sultān Selīm vā^cizi İbrāhim ve üç şerīfeli vā^ciz/
Karaḳaş Hüseyin Efendi ve Eski Cāmi^c vā^cizi ve vā^ciz
[‘]Arabzāde Efendi ve Emīr Şeyḫ ve dārü'l-ḳurra şeyḫi Ebūbekir
Efendi ve Sultān Selim imāmı Zekeriyya Efendi ve Edirne naḳībi
ḳarındaşı. Şofra-i şānīye: Defterdār Aḫmed Paşa ve dārü'l-
ḫadīs vā^cizi [‘]Abdü'r-raḫmān Efendi ve vā^ciz [‘]Ömer Efendi ve
Sultān Selīm imāmı Çelebi İmām ve Cāmi^c-i [‘]Atīḳ'te yevm-i-şalı
vā^cizi Ḳoyun Efendi ve vā^ciz şeyhzāde ve İbrāhim Efendi şofu-
su Emīr Dede¹²⁰. Şofra- i şālīse: Bir selātīn imāmı ile onbir
nefer sādāt-ı kirāmdan kimesneler oturdular. Şofra-ı rābi^ca:
İmāmlardan bāḳī kalan ondört nefer kimesneler oturdular. Ve
şofraların baḳiyyeleri rüz-ı evvelerde zıkr olunduğu üzere
dīvān hüddāmına ve şadr-ı a^czam levāḫiḳına ve lüzümü olan
maḫallerde virilip ṭa^cām temāmında kâhve ve şerbetler virilip
ikrāmlar olundu. Vaḳt-i [‘]aşr ḳarīb olduḳta şevketli ve [‘]ināyetli
pādişāhımız kemāl-i şevket ve şān birle oṭağ-ı hümāyūna çıkıp
ve yine halvet olunup ḫāzır olan hediye-i sūriyyeden Mışır vā-
lisi [‘]izzetli Hüseyin Paşa ḫāzretleriniñ ve deryā ḳapudānı Köse
15b [‘]Ali Paşa'nın ve Mışır eyāletine müte^callik/ ve deryā ḳapudān-
lığına tābi^c olan hedāya [‘]arz olunup ḫayr-ı ḳabūlde vāḳi^c olmağın
ḳapu kethüdālarına ḫal^c-i fāḫire-i sultānī iḫsān olundu. Bir

¹²⁰ B242'de: "...ve vā^ciz Şeyhzāde İbrāhim Efendi ve Şofu
Emīr Dede."

araftan dah mehterhne karn-i gz ve resde-i g-ı sde-
diln olduta, beyt :

ıys  n eyle bugn anma am-ı ferdyı

Sana ımarlamadılar bu yala dnyyı

mamnu der-hır olup herkes tem in mevi-i sra gel-
mekle ol adar cemiyyet-i kere oldu ki tabri hric-i
d'ire-i imkndır. Bugn dah yzoaltı aded mahdmn meh-
terhne ile devr-i meydn iderek alay gsterip haymegh-ı
hitnı llezar eylediler. Yine zikri sebat iden ollar cbec
ryi-i sr olup alt-ı m akbinde meil-i encm-mr
ve iareh-yı iy-r her araftan ule-endz olup fieki-
yn ve tebzn dvler ve fl ve gergedn retlerinde lib-i
b-cn te ilerine yek-pre szi virip ve baı hayvntn
zerine serp fiekzr eyleyip te eylediklerinde seyirciy-
nn zerine gulvv eylemeleriyle zref-yı sru ekeri tay-i
ke ve destr iderler idi. Bir araftan dah haylbzn ve
16a hoabzn ve ulaıcyn/ velevele-r-yı sr oldularından
ayrı bundan adem fermn ile cem olunan tirykyndan ır
nefer tesbih bceğine mbih anatında mhir std tiry-
klere ou fermn olunup ikier ikier alıverilip ileri ge-
lenlerine il aeler ile birer sm tepsi in olunur. M-
hede eylemeleriyle birbirini pml iderek nil-i in olmak
mmidiyle bir gne muiki sudr ittirirler idiki ed-yı
hyhy-ı seyirciyn resde-i smia-i felek belki vihte-i
g-ı melek muemel idi. Yine bu vech zere nif'1-leyle dek
mtemd olup evketli pdihmz sadetli arem-i hmynu
terf eylediklerinde, beyt :

Ne ʿaceb tīz geçer zevk ü surūr eyyāmı

İrmeden nişf-ı nehārı irüşür ahşāmı

maẓmūnu zāhir olarak herkes mekānlarına gittiler. Ziyāfet-i yevm-i rābiʿa:¹²¹ Bu yevm-i ferāh-tev'emiñ ferdāsı çehārsenbih olup sipāh ve silāhdārān ağalarıyla ve muķābele-i suvārī halīfeleri ve silāhdār ve sipāh kātibleri ve ocaķ ağaları daʿvet-i ziyāfet olunup vaķt-i zuhurda şadr-ı aʿzam ḥāzretleri ve defterdār paşa oķađ-ı hümāyūnu teşrīf eyleyip ķallāvī ve ferāce

16b kürkler ile oturup çavuşbaşı/ dahī mücevveze ile maķām-ı hidmette olup sipāh ve silāhdārān ağaları ve kethüdāları ve sā'irleri sercümle mücevveze ve üst eşvābları¹²² ile gelip oturduķlarında ʿala merātibihim ikrāmdan şoñra ziyāfet-i sūriyye çekilip yevm-i mezbūrda sımāṭı-ı mükemmelden māʿdā altı şofra taʿām vażʿ-ı maķām olundu. Şofra-i ulā: Şadr-ı aʿzam ḥāzretleri cānib-i yemīnlerinde sipāh ağası ve¹²³ muķābeleci efendi ve sipāh ve silāhdārān kethüdāları ve¹²⁴ cānib-i yesārlarında silāhdārān ağası (ve) defterdār paşa ḥāzretleri silāhdār kātibi Ramażan Efendi (ve) muķābele baş halīfesi (ve) Ermeni cizyedārı Şeyḫzāde (ve) sipāh halīfesi Kanbūrzāde halīfe nām halīfe. Şofra-i sālise: Sipāh ve silāhdār hulefāsından on üç nefer kimesne. Şofra-i rābiʿa: Sipāh ve silāhdārān kethüdāları ve hulefā efendilerden ondört nefer kimesne. Sımāṭ-ı ʿazīm : Sāyeban altında sımāṭ-ı ʿazīm döşenip ağavātın ve efendileriñ

¹²¹"Ziyāfet-i yevm-i rābiʿa": B242; R10a'da çıkma olarak var.

¹²²H'de: "eşbābları".

¹²³"ve": R10a.

¹²⁴"ve": R10a.

levāhikıyla ocağ çavuşları, yüzden mütecāviz kimesne oturdu-
lar. Şofra-i hāmise: Ve kenāre-() sāyebānda bir şofra vaż^c
olunup yine ocağ müte^callikātından mevcūd bulunanlar oturdu-
17a lar. Ve yine mu^ctād üzere şadr-ı a^czam hażretleri/ kethüdā-
lariyle levāhikına başka şofra irsāl olundu. Yine rüz-ı evvel-
lerde zikr olunduğu üzere maḳām hidmetinde olanlar yerli yer-
lerinde edā-yı hidmet idip ba^cde' t-ṭ-ṭa^cām ta^cṭir ve tebhīr
merāsimi encāmında herkes du^cā-yı devām-ı ömr-i devlet-i
şehriyārī birle şirīn-mezāk olarak mekānlarına gittiler. Bun-
dan soñra vüzerā nişīmen-i maḥşūşalarına¹²⁵ gelip pādişāh-ı
din-penāh hażretleri dahī otağ-ı hümāyūnda olan 'Adalet Kaşrı'
na nuzūl buyurup bābü's-sa^cāde ağaları ve hāş oda ağaları ve
muşāhib ağalar ve mīrahūr ağalar (ve) kapucular kethüdāsı ve
sā'ir şātīrān ve silāhşörān ve şolākān tevābi^cleri ile otağ-ı
hümāyūn bīrūnunda seyre nāzır oldular. Bundan aḳdem her şını-
fıñ kethüdālarına alay tertībi üzere her sınıf alaylar ile
geçip ve hediye-yi sūriyyelerin 'arz idip ma^craż-ı¹²⁶ hümā-
yūndan geçer iken 'arz eylemek üzere fermān olunmağla, bugün
dört beş eşnāf alaylar ile geçip temām-ı meydānı alay ile devr
ve hediye-yelerin 'arz idip ve sā'ir beglerbegilerden kapu ket-
hüdāları hediye-yelerin virip hil^catler ihsān olundu. Ba^cde'l-āşr
17b şādīmāniye mübāşeret olunup bu gice dahī/ 'azīm cem'āiyet-i
keşīre olundu ki tā^cbir olunmaz. Ziyāfet-i yevm-i hāmise:
Beşinci gün yevm-i pencşenbih olup yeñiçeri ocağ halkını da^c-
vet idüp yeñiçeri neferi için yağmaya on onbeşbiñ kadar toprak

125"-larına": R10b. H'de "maḥşūşa".

126"ma^craż-ı": R10b.

tabaklar ve çanaklar ile et^cime-i bî-pâyân ve birkaç biñ bütün koyun biryânları döşenip yeñiçeri şehbâzları dahî odun anbarı dıvarına arka virip katenderkat yağmaya âmâde oldukları esnâda kapucular kethüdâsı üstlük ve sîm degnek ile ve mücevveze ile sîmât başına gelip mu^ctâd üzere selâmlayıp yeñiçeri gâzîleri dahî mu^ctâd-ı kadîmleri üzere segirdişip dem-i vâhidde yağma ve¹²⁷ gâret eylediler. Ve imtiyâzen 'anü'l-ğayr solaklara sinîler ile maḥşûş ta^câm virildi. Bundan sonra hediye-i sūriye gelmek fermân olunup yeñiçeri ağasının ve yeñiçeri ocağı halkına müte'allik olanların ve Başra muḥâfızı olan silâhdâr-ı sâbık Hüseyin Paşa ḥâzretlerinin ve Bağdâd vâlîsi 'Abdü'r-rahmân Paşa ḥâzretlerinin ve Bağdâd ve Başra eyâletlerine müte'allik olan hedâyâ 'arz olunup maḥbûl-ı hümâyûn olduğunu müzekker kapu kethüdâlarına hil^catler iḥsân/ olundu. Şadr-ı a^czam ḥâzretleri ile defterdâr paşa oḡağ-ı hümâyûna gelip yeñiçeri ocağ halkı dahî resm-i sâbık üzere süpürge ve üst esvâblarıyla gelip olgün yeñiçeri ağası bir mikdâr şikeste-mizâc olmakla yeñiçeri efendisi ve kol kethüdâsı ve sâ'ir ocağ halkı cümle yollarınca oturup kahve ve şerbetler nûş olunduktan sonra ta^câm gelmek fermân olundu. Bugün yağma olan ta^câm-ı bî-pâyândan ḡayrı üç şofra ve kenâre-i sâiebânda sîmât-ı 'azîm döşendi. Şofra-i ulâ: Şadr-ı a^czam ḥâzretleri yeñiçeri efendisi kol kethüdâsı üç nefer solak iḥtiyârı. Şofra-i sâniye: Defterdâr Ahmed Paşa ḥâzretleri kethüdâ ağa, başçavuş ağa, ocağ imâmı 'Aref ile ve ocağ a^cyânından üç nefer iḥtiyârlar. Şofra-i sâliḡe: Zenberekçibaşı ağa ile dört nefer iḥtiyâr çorbacılar.

Sımāt-ı 'aẓīm: Bundan sonra zīr-i sāyebānda sımāt-ı

'aẓīm döşenip ser-cümle nefīs ta'āmlar ve baklava ve börekler
ile āreste olunup ocağ halkından solāklar kethüdāları serāser
üst kaftanlarıyla sımāt başlarında oturup iki cānibde çorba-
18b cılar ve kol çavuşları/ ve mumcular ve sā'ir ocağ müte'alli-
kātından mevcūd olanlar sımāt-ı mezbūrdan hişşedār olunup
herkese merātiblerince ikrām olundu. Yine mu'tād üzre vüzerā
maḳāmlarına ve pādīşāh-ı islām ḫāzretleri Kaşr-ı Hümāyūn'a ve
ḫarem-i hümāyūn Kaşr-ı Cedīd'e gelip temāşāya nāzır oldular.
Mevcūd olan ikiyüztokşan beş nefer-i ma'sūmān zikr olunduğu
üzere mehterḫāneler ile devr-i meydān ve ḫaymegāhta hitān
olundular. Bundan sonra eṣnāf alayı geçip ḫaffāflar ve debbāğ
ve dikici ve 'aṭṭar ve bāzārgānlar ve sercümle sāzende ve ḫānen-
deler, üzerinde köşkler ile şādīmānī ederek ma'raẓ-ı hümāyūnda
pīşkeşlerin 'arẓ idip meydān başında misāfirīne mahşūş olan
çergede iṭ'am-ı ta'ām olundular. Ve ba'de'l-'aşr mehterḫāne ve
kösler dögülüp hezārān-güne āteş işleri ve fişekler ile 'aẓīm
şādīmānī olup bir ṭaraftan ḫahve ve şerbet ḫidmetinde me'mūr
olan Sarāy-ı 'Atīḫ teberdārları ve zülüflüyān-ı ḫāşşa sehbāzları
vüzerā ve dārü's-sa'āde ağası ḫāzretlerine ve ba'zı erkān-ı
devlete şoguk şerbetler ve mümessek ḫahveler bezl idip geh ü
19a bigāh zer-i meskūk miskiñ ile hişşedār/ olurlar idi. Bu vech
üzre bu gice daḫī temām-ı 'ayş ü nişāt olunup felekten kām
alındı. Ziyāfet-i yevm-i sādise: Bu rüz-ı encümen-efrūzuñ
ferdāsı yevm-i cum'a olup dergāh-ı 'ālī ḫapucubaşlıları ve dev-
letli Vālide Sultān ḫāzretleriniñ kethüdāları ve sa'ādetli
Ḥaşekī Sultān ḫāzretleriniñ kethüdāları ve mīr-i 'alem ve ser-
çavuşān ve rūznāmecı efendi ve müteferriḫakān ve çāşnigīran
ve çavuşān da'vet-i ziyāfet olunup icābet eylediklerinde ḫa-

pucubaşılar ve mîr-i ʿalem mücevveze ve üstleriyle ve sultân kethüdâları efendiler mücevveze ve serâser üst kaftanlar ile teşrîf eyleyip otağın iki cānibinde oturup ve sâ'ir müteferriḳakān, çāšnigīran perde ardında oturup ḳahve ve şerbetler nūs olunduğu encāmında taʿām gelmek fermān olunup sımāt-ı ʿazīmden māʿdā üç şofra taʿām vazʿ-ı makam olunup saʿādetli şadr-ı aʿzam ḫāzretleri cānib-i yemīnlerinde mîr-i ʿalem, cānib-i yesārlarında devletli Vālide Sultân kethüdāsı Muştafa Efendi ve baş 19b ḳapucubaşı ve saʿādetli Ḥaşekī Sultân kethüdâları Hızır Ağa / Şofra-i sānī: Defterdār Ahmed Paşa ḫāzretleri ve ḳapucubaşılardan sekiz ʿaded ağalar. Şofra-i sālīse: Çavuşbaşı Meḫmed Ağa ve küçük rûznameci Ḥasan Efendi ve müteferriḳakān ve çavuşāndan sekiz nefer kimesne. Sımāt-ı ʿazīm: Bundan māʿdā yine kenāre-ī sāyebanda sımāt-ı ʿazīm döşenip sâ'ir müteferriḳakān ve çavuşān ve ¹²⁹ çāšnigīrāndan mevcūd bulunanlardan üçer dörderine muʿtād üzere ḳahve ve şerbetler ve gülāb ve buḫūrlar virilip cümleye merātiblerince ikrām olundu. Bundan sonra vüzerā nişīmen-i maḫşūşlarına ve pādişāh-ı islām ḫāzretleri dahī 20a enderūn-ı hümāyūndan cemʿ-i ağavāt ile otağ-ı hümāyūna nuzūl buyurup hedāyā gelmek fermān olundu. Budin muḫāfızı İbrāhim Paşa ḫāzretleriyle Budin'e müteʿallik olan Uyvār beglerbegisi Yamalı Muştafa Paşanın ve mevcūd olanların hediyyeleri virilip maḳbūl-ı hümāyūn olduğunu müşʿir ḳapu kethüdâlarına ḫalʿ-i fāḫire iḫsān olundu. Bugün dahī beşyüz ḳadar maʿsūmān ḫitān olunup eşnāftan İstanbul'un ve Edirne'nin ḳaşşāb (ve) pāçacıları ve ḳuru ve yaş yemiş bāzārbaşıları / ve baḳḳallar sercümle sāzende ve ḫānende ve çögürçülerin ve sanʿatlerin ʿarabalar

129 "ve": R11b.

üzerine taḥmīl idip envā^c dürlü zīb ü zīnet ile alay nümāyān iderek ma^craḡ-ı hümāyūndan geçip hediyyelerin ^carḡ ve bunlara maḡşūş olan sımāḡtan it^cām-ı ta^cām olundular. Ba^cde'l-^caşr şādımānīye mübāşeret olunup bir kıt^ca Cezāir'li çekdirmesiyle bir kāfir ḡalyonuna cenk ittirilip ümmet-i Muḡammed maḡşūr oldu. Yine şalāt-ı şām ^caḡabinde āteşbāzān ve fişek-endāzān seyirciyān üzerine āteşler yaḡdırıp bir ḡaraftan dahī ḡollar eḡrāflarda meserret ve şādımānī zuhūr ittirip işāreciyān envā^c-ı zīnetler ve ¹³⁰ ḡanādilden servler (ve) güller ve hōş haḡḡ-ı ebyāt ve eş^cār ve nīce ma^cārif izḡār idip bu şebb dahī bu vech üzere encām buldu. Ziyāfet-i yevm-i sābi^ca: Bugün yevm-i cum-^cairtesi olup Edirne bōstāncıbaşısı ve bōstāncılar ocaḡı ve mīrahūr-ı evvel ve sānī ve iştābl-i ^camire ocaḡ halkı da^cvet-i 'ziyāfet olunup vaḡt-i zuhrdan şōnra cümle mücevveze ve üst eḡvāblarıyla tesrīf eylediklerinde muḡaddem ḡahve ve şerbetler nūş/olunup şofralar gelmek fermān olundu. Sımāḡ-ı ^cazīmden ve rüz-merre eḡrāflarda olan vüzerā ve ocaḡ halkına ve sā'ir ḡademe-i sūra virilegelen ta^cāmdan ḡayrı med^cuv olan misāfi-rīn için maḡşūş dört şofra ta^cām vaḡ^c-ı maḡām olundu. Şofra-i ulā: Şadr-ı a^czam ḡazretleri cānib-i yemīnlerinde mīrahūr evvel İbrāhim Aḡa ve küçük mīrahūr Aḡmed Aḡa ve arpa emīni efendi ve sābıkā mīrahūr-ı evvel olup ḡāliye baş selāḡūr Muşli Aḡa ve cānib-i yesārlarında bōstāncıbaşı Naşūḡ Aḡa. Şofra-ı sānīye: Defterdār Aḡmed Paşa ḡazretleri ḡastaca olmaḡla serḡavuşān Meḡmed Aḡa ve rikāb-ı hümāyūn selāḡūrlarından ḡoḡuz nefer aḡalar. Şofra-ı sālīse: Edirne bōstāncılarının ustaları

130 "ve": R12a.

ve bölükbaşılıarı ve iştâbl-i 'âmire hüddâmından on nefer kimesne. Sımât-i 'azîm: Zîr-i sâyebânda sımât-ı 'azîm döşenip bōstānīyānīn ustalarından ve bölükbaşılıarından ve sâ'ir orta neferâtından ve iştâbl-ı 'âmire neferâtından, büyük ahûr ve küçük ahûr serrâclarından ve sâ'irleri nişîmensâz oldular. Bundan mâ'dâ kenâre-i sayebanda pâbercâ olan misâfir çergesinde Venedik ve Erdel kralları/kapı kethüdâları için bir şofra ta'âm virilip tevâbi'leriyle şafalandılar. Ve rûz-ı evvellerde zikr olunduğu üzere şadr-ı a'zam kethüdâsına ağalarıyla başka şofra virilip ve şadr-ı a'zam iç oğlanlarına (ve) çavuşbaşı ağa çavuşlarıyla ve re'isü'l-küttâb efendiye ve tezkireci efendilere ve şadr-ı a'zam kapucular kethüdâsı ve selâm ağasına şofra-i ulâ ve sâniyenin şonları virilip it'âm olunurdu. Ziyâfet-i sultânî temâm olup mu'tâd üzere eller süst ü şūsundan şonra tekrâren kahve ve şerbetler nûş olup herkese 'ala merâtibihim ikrâm olundu. Vaqt-i zuhrdan şonra vüzerâ nişîmenlerine varıp pâdişâh-ı deryâ-nevâl hazretleri dahî bârgâh-ı hümâyûna çıkıp mirahûr ağaların ve bōstancı ağanın ve iştâbl-i 'âmireye müte'allik hedâyâ virilip ve büyük Türkmen Ağalığı haţt-ı hümâyûn ile kapucular kethüdâsı üç senesi üzerinde olmağın Türkmen ağalığı beş'aded eşnâf alayı geçip ve ikiyüz elli'aded ma'sümân hitân olundular. Ba'de'l-'aşr şadîmanîye mübâşeret olunduğu esnâda hikmet-i hüdâ bir 'azîm rüzgâr zuhûr/idip vaqt-i 'aşırdan şonra tolular yağıp şalât-ı şâma dek gâh açılıp gâh yağıp meydânda lu'betbâzân çendan ruşsat-yâb olmadığından mâ'dâ işâreciyân bervechile rüzgârdan râhat bulamayıp kanâdili hâkendâz eylemekle dîde-i seyirciyâna perde-i müma'nât çekmegin şevketli pâdişâhımız harem-i hümâyûn gidip herkes mu'accelen mekânlarına gittiler. Ziyâfet-i yevm-i

21a

21b

sāmin-: Sekizinci gün yevm-i bāzār olup¹³¹ re'isü'l-küttāb efendiyle cem' dīvān hāceleri ve hūlefāları da'vet-i ziyāfet olunup vakt-i aşırda sonra sa'adetli şadr-ı a'zam hāzretleri otağ-ı hümāyūna teşrif buyurup olgün ta'affün-i havādan nāşī¹³² kallāvi ve sāde şof ferāce ile oturduklarında da'vet olunan efendilerden re'isü'l-küttāb efendi ve rūznameci ve baş muhāsebeci ve haremeyn-i şerīfeyn muhāsebecisi ve tezkireci efendiler ve mektübī efendi ve sā'ir üst giyegelenler mücevveze ile ve üst esvāblarıyla gelip şadr-ı a'zam hāzretleriniñ iki cāniblerine mertebelerince oturup sā'ir küttāb ve hūlefā perde ardında oturduklarında cümleye kahve/ve şerbetler virilip merāsım-i ikrām encāmından sonra ta'am gelip ve eṭrāf ve eknāfa verile gelen eṭ'ime-i nefīsedan ğayrı med'uv olan efendiler için dört şofra-i mükemmele mahsūş kılındı. Şofra-i ulā: Sa'adetli şadr-ı a'zam cānib-ı yemīnlerinde re'isü'l-küttāb Muştafa Efendi ve cānib-i yesārlarında rūznāmeçi Acemzāde elhāc hācī Hüseyin Efendi ve baş muhāsebeci hācī Ishāk Efendi ve harāc muhāsebecisi Yegen Muştafa Efendi ve haremeyn muhāsebecisi Hamza Efendi ve mevķūfātçı aşçıbaşızāde Ahmed Efendi ve Şāmīzāde mensūhāt mukāṭa'acısı ve ma'den mukāṭa'acısı. Şofra-i sālīye: Defterdār Paşa şikeste-mizāc olmağla serçavuşān Muhammed Ağa cānibinde defter emīni Ali Efendi ile maṭbah emīni Maḥmūd Efendi ve İstānbūl gümrükçüsü Hüseyin Ağa, māliyye tezkirecisi Ebūbekir Efendi, māliyye hālīfesi Çerkes Halīfe, baş muhāsebe hālīfesi Ahmed Efendi/ mevķūfāt hālīfesi ve sā'ir hālīfelerden on nefer hūlefā efendiler oturdular.

131 H'de "olunup".

132 "-i havādan naşī": R12b.

Şofra-i rābi^{ca}: Otağ-ı hümāyūn kenāresinde olan perde ardında bir şofra dahī vaz^{ce} olunup sā'ir küttāb ve muhāsebe ve mevķūfāt ve muķāta^{at} halīfelerinden on kadar kimesne oturdular. Ve zīr-i sāyebānda sımāt-ı ^{ca}azīm döşenip efendilerin ve küttābın hizmetkārları ve serrācları it^{ce}ām ittiler. Ve sā'ir ^{ca}avām ve havāşşa rüz-ı evvellerde zikr olunduğu üzere ^{ca}ale'l-infirād ta^{ca}āmlar virilip ikrāmlarında kusūr olunmadı. Dünki gün Erdel kralı ve Dobra-Venedik elçisi zuhūr iden bārān-ı ^{ca}azīmden pīşkeşlerin ^{ca}arz eylemek mümteni^{ca} olmuş idi. Bugün yine da^{ca}vet olunup misāfir çergesinde bir şofra ta^{ca}ām virildi. Bundan sonra şadr-ı a^{ca}zam hāzretleri Temāşā Kaşrı'na varıp şevketli pādişāhımız dahī şevket ve iķbāl ile kaşr-ı ^{ca}ālīlerine nüzūl buyurduklarında mārū'z-zikr ve beglerbeglerin ve ba^{ca}zı mevālī efendilerin hediyyeleri virilip kapu kethūdālarına hil^{ca}atler ihsān olunduktan sonra eşnāf geçmek fermān olmağla istānbūl ve Edirne berberlerini ve serrāclarının ve buna/müte^{ca}allik birkaç eşnāf alay ile geçip pīşkeşlerin verdikten sonra tulumcular dahī alay gösterip tulumcubaşı at üzere haşırdan çultar, şeker külāhından miğfer urunup birkaç tulumcular piyāde ipten rikābına yapışıp eṭrāflarda olan seyirciyānı selāmlayarak geçip ardınca sā'ir tulumcu neferātı tulumlarıyla geçip ardınca fişekçiyān ve ātesbāzān cümle piyāde alay ile geçip meydānı devr eylediler. Bundan sonra şādımāniye mübāşeret olunup zikri sebķat iden, tiryākiyān ve bers-hārān için kaḫvehane şūretinde bir şofa yapılıp güğümler ile kaḫve ve bers-i raḫīķī ve afyōnlar virilip giceyle cümle fenerler ve yelpāzeler ve başlarında gül ve karanfiller ile kaḫvehāneye gelip afyōnlar yenilip kendilere neşāt geldiği maḫallde fişekçiyān dört taraflarında divāne ve kestāne fişeklerine ātes eylediklerinde

kendiler de rakş ve semâ'ya takviyet olmamağla yürüdüklerin unuttular. Şevketli pâdişâhımız tiryâkiyânîñ važ' ve hareketlerinden mahzûz olup mażhar-ı ihsân oldular. Yine gâh ü bigâh vüzerâ ve dârü's-sa'âde ağası hażretlerine ve sâ'ir eşhâb-ı devlete/ tabağlar ile günâgün şekkerler ve gügüm ile¹³³ buzlu şerbetler ve mümessek kahveler virilip nişfü'l-'leyle dek lu' betlîyâna ve gâh işâreciyâna nazâr olunup bu gice dahî'azîm şâdimânlık olundu. Ziyâfet-i yevm-i tasi'e: Toğuzuncu gün dahî uslûb-ı mezkûr üzere cebecibaşı ve topçubaşılıarı ve tersâne kethüdâsı ve ocağları da'vet olunup geldiklerinde topçubaşı aţlâs ve üst ve mücevveze ve cebecibaşı serâser üst ve mücevveze ve tersâne kethüdâsı sâde ferâce ve perîşânî ile geldiklerinde kahve ve şerbetler virilip neferâtlar için sımâţ-ı 'azîmden mâ'edâ bugün bir şofra ile iktifâ olundu. Şofra: Şadr-ı a'zam hażretleri topçubaşı, cebecibaşı, tersâne, kethüdâsı cebeciler kâtibi. Sımâţ-ı 'azîm: Zîr-ı sâyebanda sımâţ-ı 'azîm döşenip topçular çorbacılar(1) ve¹³⁴ cebeciler çorbacılarıyla tersâne kapudânları, cümle neferleriyle oturup dîl-hâhları üzere şafâlandılar. Yine herkese kahve ve şerbetler virilip ikrâmlar olundu. Bugün dahî İstânbûl'dan ve kâzî'askerlikten ma'zûl efendilerin ve eţrâf defterdârlarının hediye-leri 'arâz olundu. Bundan sonra derzîler ile/ kavuğçular ve bâzergânlar ve mi'mâr ağa ve mi'mârlığa müte'allik olanlar alay nümâyân eylediklerinden sonra yine yüzelli kadar ma'şûmân uslûb-ı şâbık üzere hitân olundular. Vaqt-i 'aşîrdan sonra nişfü'l-'leyle dek kollar ve hayâlbâzlar ve fişekçiyân ve

¹³³"ile": R13b.

¹³⁴"ve": R13b. H'de "ile".

āteşbāzān kemāl-i mertebe izhār-ı şādımānī idip bu vech üzere encām buldu. Ziyāfet-i yevm-i ʿaşir: Ve onuncu gün yevm-i bāzā-rirtesi olup ʿalēş-şabah cümle çavuşbaşı ve çavuşān ve¹³⁵ müteferrikakān ve av ağaları ve mīr-i ʿalem ve¹³⁶ kapucubaşılar ve¹³⁷ topcu ve¹³⁸ cebecibaşılar sūreyn içün nahıllar tedārük olunan hān-ı mārū'z-zikre varıp Sulṭān Muşṭafa ḥāzretleri içün olan iki kıtʿa nahıllar ve üç kıtʿa şeker işi bağçeleri kaldırıp şehzāde Sulṭān Muşṭafa Hān ḥāzretleriniñ alaya ḥāzır olacaqları sarāy-ı ʿatīk kapusuna koyup gittiler. Yevm-i ḥādī ʿaşer: Tertīb-ı alay: ferdāsı yevm-i şālī olup saʿādetli şehzāde -i¹³⁹ civān-baht ḥāzretlerine büyük alay tertīb olunmaq fermān olunup ʿıyd-ı şerīflerde vāqīʿ olan alay tertībi üzere vūzerā ve şeyhū'l-islām/ ve müderrisīn ve kapucubaşılar ve selāhūrlar ve av ağaları ve mīrāhūrlar ve kapucular kethüdāsı ve miʿmār ağa ve tersāne kethüdāsı ve sipāh ve yeñiçeri ağaları ve ocaq neferātı ve müteferrikakān ve çavuşān ve¹⁴⁰ çāşnigīrān ve dīvān ḥāceleri ve sulṭān kethüdāları ve sā'ir alaya sālīḥ kol ile alay-ı kebīr tertīb olunup Sarāy-ı ʿAtīk'te cemʿ ve şehzāde-i ʿālī-kadrīñ kudūmuna muntazır oldular. Bu eşnāda şehzāde Sulṭān Muşṭafa ḥāzretleri dahī tekye kapusundan çıkıp tebdīl tenhā sokaktan saʿādetli dārū's-saʿāde ağası ve muşāhib ağalardan baʿzılarıyla ve kendi mütēʿ allikātıyla gelip sarāy-ı mezbūrda

135"ve": R14a.

136"ve": R14a.

137"ve": R14a.

138"ve": R14a.

139"şehzāde-i": R14a.

140"ve": R14a.

nüzül buyurdular. Bir miqdār meks buyurup alay esvābı giyip
ata süvār oldular. İbtidā yeñiçeri ocağı yürüyüp ʿaḳablerince
müteferriḳakān ve çavuşān ve¹⁴¹ dergāh-ı ʿālī kapucubaşılıarı
geçtikten şonra küçük nahıllardan iki taraflarda on üçer
nahıl-ı vasaṭıñ her birini üçer yeñiçeri şebbāzları getirip
ve yine iki taraflarda yedişeh nahıl-ı şağiri ikişer yeñiçeri
götürdüler. Bālāda zıkr olunduğu üzere kırk nahıl-ı şağır ol-
muş olur./ Ba^cdehu nahıl-ı kebīr yürüyüp önünce tulum keşān
25a tulumlarıyla geçip mi^cmār ağa ile tersāne kethūdāsı yayan
mücevveze ve orta kuşak ile nahıllarıñ önüne düşüp ve nahılıñ
cevānib-i erba^casında olan ibrişim halaṭları deryā kapudānla-
rı tutup herbir halaṭa üçer tonluk kumaş āvihte eylemişler
idi. Ardınca üç kıṭ^ca şekkerden ve benefşeden bağçeler yürü-
yüp ba^cdehu vüzerā ve şeyhü'l-islām ve şadreyn efendiler geç-
tiler. Bundan sonra mīrāhūr ağaları ile toḳuz re's cevāhir
rahtlı yedek atları geçip ve ba^cdehu şehzāde-i civān-baht
ḫāzretleri geçip rikāblarında ḫašekī ağa ile ahūr ḫalīfesi
yelpāzeler ile önlerince peykler, rikāb-ı hümāyūn şaṭırları ve
solaḳları yürüyüp ardlarınca sa^cādetlu dārü's-sa^cāde ağası
ḫāzretleri cümle ʿarż ağalarıyla geçip mehterḫāne ve kösler
dahī cigersüz maḳāmlar ile sine-i ʿāşık gibi dögülüp geçtikten
şonra sipāh ve silāḫdārān ağaları ve topçu ve cebecibaşılar¹⁴²
neferātlarıyla geçtiler. Bu vechle alay tertīb olunup tekye
25b kapusundan/ Serrāçḫāne Köprüsü'nden Şırıḳ Meydānı'nda olan
bārgāh-ı hümāyūna vardıklarında şehzāde-i ʿālī-kadr ḫāzret-
leri atlarından inip sa^cādetli şadr-ı a^czam ḫāzretleri sağ

141 "ve": R14a.

142 "-lar": R14b.

26a koltuklarında ve muşâhib-i şehriyârî Mustafa Paşa hazretleri sol koltuklarında olup ma^cra^z-ı hümayûnda yer öptüklerinde pâdişâh-ı ba^hr ü ber hazretleri birkaç kademe istikbâl buyurup cenâb-ı kibriyâya bu ni^cmeti pâdişâhân-ı islâmîñ ekserine müyesser itmeyip bu güne ni^cmet-i ilâhiyenîñ şükrünü mütefek-kiren zebân-ı gevher-efşânları mâhiçe-i deryâ-yi şükr-i yez-dân olup kemâl-i şevk ve surûrlarından nâşî mübârek dîdelerine bükâ^cârîz oldu. Bu esnâlarda nahıl-i kebîri getiren üserâ ve mahbûs olan ba^czî mağzûblar ıtlâk olunmak fermân buyurulduğundan ğayrı bu esnâlarda ocağ eşhâbından ve sâ'ir bîkes ve âcizlere ârz-ı hâlleri mücibince itmekler ve müteferrika ve si-pâh ve oturaçlıklar ihsân olunup bir ferdin ârz-ı hâli baht-ı siyâhı gibi pesperdede kalmayıp nâ'il-i merâm oldular. Bundan sonra sa^câdetli şadr-ı a^czam hazretlerine kürk ihsân buyurulup ve sâ'ir hidmette / olanlara hil^catler ihsân olunmak üzere defterdâr paşaya fermân vârid oldu. Defterdâr paşa hazretleri dahî hademe-i sûru kendi haymegâhına da^cvet idip mi^cmâr ağaya ve tersâne kethüdâsına ve nahlı hıfza m'emûr olan çorbacıya ve na^hğâşbaşaya ve sâ'ir nahıl ve şeker işleriniñ itmâmı huşulünde olan nefer şâhiplerine ve tersâne kapudanlarına hil^catler ihsân olduğundan mâ^cdâ mezbûr çorbacıya ve tersâne kapudanlarına ve na^hğâşlara neferler için birer kise ğurus ihsân olundu. Ve serkârlarına birer tonluk çuka dahî inzimâm buyuruldu. Bundan sonra nahlîn-i mezbûrîn Şırık Meydânı'na harem-i hümayûn seyre nâzır oldukları Kaşr-ı Cedîd'in taşra tarafına kapu mu^hâbelesinde iki cānibe âzîm hâlaçlar ile bağlanıp hademe-i mezbûreye harem-i hümayûn'dan dahî âzîm ihsân ve in^câmlar olundu. Bugün yağma için meydâna bezl olan ni^cmet-i âzîmeden ve tevâbi^c için zîr-i sâyebânda vaz^c olunan sımâçtan

ğayrı bervech-i ihtişār üç sofrā ta^cām važ^c-ı maḳām olundu.

26b Sofra-i ulā: Şadr-ı 'a^czam ḥāzretleri/, şeyhü'l-islām ḥāzretleri, vezīr-i s̄anī Muşāḥib Paşa ḥāzretleri. Sofra-i s̄anīye: Vezīr-i s̄alıs̄ ḳāim-maḳām Muştāfa Paşa ḥāzretleri ve Yūsuf Paşa ḥāzretleri ve nişāncı 'Abdī Paşa ḥāzretleri. Sofra-i s̄alīse: Rumili ve Anaṭolu ḳāzī^caskeri ile Anaṭolu ḳāzī^caskeri ve hünkār imāmı efendiler. Sımāṭ ve zīr-i sāyebānda sımāṭ-ı 'azīm döşenip vüzerā ve şeyhü'l-islām ve ḳāzī^casker efendilerin^ñ tevābī^c-leri oturup s̄a'ir şadr-ı a^czam kethüdāsına ve çavuşbaşı ve re'is efendiye maṭbahdan başḳa şofralar gelip it^cām olundular. Ve taşra meydāna yağmaya birḳaç biñ toprak şāhanlar ile ta^cām döşenip yağmaya izin olduḳta yeñiçeri şāhbāzları yağma idip ve solaklara dahī maḥşūs ta^cām virildi. Ta^cām encāmında yine ḳahve ve şerbetler virilip ikrāmlar olundu. Yine ba^cde'l-^caşr eṭrāflardan gelen hediyeler^carż olunup maḳbūl-ı hümāyūn olmaḳla ḳapu kethüdālarına in^cām-ı şehriyārīden hıl^catler ih-sān olundu. Ve ḥarem-i hümāyūn ḥalvet olup yine ḳollar ve

27a lu^cbedebāzlar ve fişekçiyān ve āteşbāzān nişfü'l-leyle dek/ izḥār-i meserret ve şādımānlar eylediler. Ziyāfet-i yevm-i s̄anī 'aşer: Bugün dahī yevm-i çehārsenbih olup Edirne maḥalleleri cemā^catleri ve imām ve ḥatībleri ve tekye şeyhleri şofular ile da^cvet-i ziyāfet olunup geldiklerinde e'imme ve meşāḥe ḳahve ve şerbetler virilip ta^cām gelmek fermān olunmaḳın bir sofrā-i mükemmel ve bir iki yerlerde sımāṭ-ı 'azīm važ^c olundu. Sofra: Defterdār paşa ḥāzretleriyle ihtiyār imāmlar ve tekye şeyhlerinden on nefer kimesne. Şofralar: Ve eṭrāfta olan hıyām-^cda şofralar važ^c olunup e'imme ve meşāḥ-i mu'ezzinin ve cevāmi^c ve mesācid ḥademesi oturdular. Sımāṭ : Ve zīr-i sāyebānda sımāṭ-ı 'azīm döşenip birḳaç yüz sinīler içine pilāv, zerde ve

birkaç biñ şahān-ı ta^cām ārāyiş-i hıyām olduқта cümle Edirne cemā^cati oturup yediklerinden mā^cdā ekşeri pīstemallara ve maḳramalarına doldurup hāne ve hānḳāhlarına götürdüler. Yine meşāiḥe ḳahveler virilip gittiler. Vaḳt-i zuhrdan soñra Sarāy-ı 'Atīḳ'te olan şekker baḡçeleri ve şekker şandıklar ve ḳayvānāt şūretlerinde şekker işleri rikāb-ı hümāyūna gelip yağma olunmaḳ/fermān olunmaḳla bu huşūşda çavuşbaşı ser-alay naşb olunup olgün cümle müteferriḳakān ve ¹⁴³ çavuşān ve mīr-i 'ālem ve ḳapucubaşılar cümle üst ve mücevvezeler ile sarāy-ı mezbūra varıp şekkerleri alıp alay ile mehterhāne ile sarāy meydānına ḳarīb olduklarında sūr emīni mücevveze ve üst ile yayan öñüne düşüp oḡaḡ-ı hümāyūn öñüne geldiklerinde cümle döşenip envā^c-ı meyve aḡaçları taḫta üzere ve envā^c-ı ḳayvānāt şūretleri ikişer nefere tahmıl olunup baḡçeler ile meyve aḡaçları ve şandıklar ḳarem-i hümāyūna virilip sā'ir ḳayvānāt şūretleri ile ḳuşlar yağma olunmaḳ üzere fermān-ı hümāyūn olunmaḳın cümle seyre nāzır olup dā'ire-i sūrda mevcūd bulunan a^clā ve ednā birbirini pāmāl iderek segirdişip dem-i vāḫidde yağma eylediler. Bundan soñra cümle vūzerāya ve ocaḳlara dahī şekkerler gönderilmek üzere fermān olunmaḳla defterdār paşa ḳazretleri sūr emīni Meḳmed Efendi'ye tenbīh buyurup vūzerāya beşer ḳıḫ'aya ḳayvānāt şūretleri ve beşer ḳıḫ'aya şandıḳ şekkerleri gönderildikten ḡayrı yeñiçeri ve sipāh ve ḫopçu ve cebeci ve sā'ir/ocaḳlara^cala merātibihim şekkerler irsāl olundu. Bugün meydān-ı mezbūra otuzar zirā^cḳad çeker bir sūtūn-ı mūntehā dikilip zirvesine bir sīm maşraba içre memlu ¹⁴⁴ çil aḳçe āviḫte olup her kīm sūtūn-ı mezbūrūn zirve ve a^clāsına resīde olursa maşraba ve aḳçe aniñ olmak üzere fermān olunmaḳla olgün yüzden mütecāviz kimesne kimi nişfına ve ba^czısı dahī a^clāsına erişip muḫaşşal bir ferd zirve-i sūtūna resīde-i dest-i himmet olamayıp aḳşama ḳarīb tahmīnen on dört onbeş yaşında bir baḡana, beyt:

¹⁴³ "ve": R15b.

¹⁴⁴ H'de: "memlu içre".

Büzü-yı baht ger pür iderse kemânımı

İster verâ-yı Kaf'a kosunlar nişânımı

diyip der-^cakab sûtün-ı mezbûrûñ zîrvesine erişip nâ'il-i maşraba ve vâsıl-ı ihsân oldu. Bundan sonra yine hediyeler gelip ve mevcûd olan eşnâf alay geçmekle ma'raz-ı hümâyûnda pîşkeşlerin virdiler. Ba'de'l-^caşr şādīye mübâşeret olunup kollar ve lu^bbetbâzlar hezârân-güne şınâ'î garîbe nümâyân eylediklerinden ğayrı İstânbûl işârecileri kanâdilden mübârek mevlûd-ı şerîf diyü izhâr/-ı ma'ârif idip bu gice daht ol kadar hâyhüy olmuştur ki ta biri küncâyış-pezîr-i defâtir ve erkâm degildir. Ziyâfet-i yevm-i şâlis^faşer: Bugün yem-i mevlûd olup şehzâde-i civân-baht hazretleriniñ hitân olduklarıdır. Bugün yevm-i pencşenbih olup yevm-i mevlûd-ı şerîf-i hazret-i risâlet-penâh, sallallah^caleyhi ve sellem, olmağla Āsitâne-i sa'âdette merhûm ve meğfûrû'n-leh Sultân Ahmed Hân hazretleri, tabeserâhü,¹⁴⁵ câmi'î şerîflerinde kırâ'at-i mevlûd-ı risâlet-penah olmak üzere vakf-ı şart eyledikleri şeker işleri ve şerbetleri ve ^caşiyeler bundan aqdem Edirne'de Sultân Selîm Hân câmi'î şerîfinde kırâ'at olunmak üzere fermân şadır olup yevm-i mezbûrda hâzîr olmağla mu'tâd-ı kadîm üzere şevketli pâdişâhımız ve vüzerâyı izâm ve vükelâ-yı zevi'l-ihtirâmları câmi'î şerîf-i Sultân Selîm Hân'a müctemi' olup kırâ'it-i mevlûd-ı şerîf-i nebevî icrâ ve şeker şerbetleri ile â'la ve ednâ bay ve gedâ şîrîn-mezâk olduktan sonra şevketli ve kerametli pâdişâh-ı islâm hazretleri cümle vüzerâ ve şeyhü'l-islâm ve şadreyn efendilere ziyâfet olunmak/

29a fermân buyurup olgün cümle mücevveze ve erkân eşvâbları ile

¹⁴⁵Nur içinde yatsın.

teşrîflerinde yine otağ-ı hümâyûnda kahveşerbetler nûş olup ba'cdehu ta'âm gelmek fermân olundu. Şofra-i ulâ: Sa'âdetli şadr-ı a'zam hażretleri, fażîletli şeyhü'l-islâm hażretleri, sa'âdetli Muşâhib Paşa hażretleri. Şofra-ı sâniye: Vezîr-i sâlis kâ'im-makâm Muştafa Paşa ve Yûsuf Paşa ve¹⁴⁶ nişancı paşa hażretleri. Şofra-i sâlişe: Fażîletli Rumili kâzî-askeri, fażîletli imâm-ı şehriyârî, fażîletli Anadolu kâzî-askeri efendi sâ'ir 'arz ağalarına otağ-ı hümâyûn kurbunda olan haymegâhlarda virilen şofralarda sipâh ve silâhdâr ağalarına şofra-i mükemmel, 'aded: bir; mirâhûr ağalara şofra-i mükemmel, 'aded: bir; mîr-i'alem ve kapucubaşılara şofra-i mükemmel: bir. Şimât-ı 'azîm: Ve zîr-i sâyebanda şimât-ı 'azîm döşenip tevâbî' ve levâhik oturdular. Yine kahve ve şerbetler virilip temâm ikrâmlar olunduktan sonra şevketli pâdişâh-ı

29b bende-nuvâz hażretleri/vüzerâ-yı 'izam ve 'ulemâ-yı kirâm vükelâ-yı zevî'l-ihtirâmların otağ-ı hümâyûnda huzûr-ı 'âlîlerine da'vet idip sa'âdetli şadr-ı a'zam ve vezîr-i muhterem hażretleri cümleñ öñüne düşüp vardıklarında cümlesi 'ala merâtibihim yer öpüp huzûr-ı hümâyûn-ı pâdişâhîde el bağlayıp makâm-ı hizmetinde tûrdular. Pâdişâh-ı 'âdil ve şehriyâr-ı der-yâ-dil hażretleri her birine rû-yı dil gösterip kemâl-i mer-tebe dil-nuvâzâne mu'amele-i kerimâneleri şudûrundan sonra vüzerâ ve vükelâlarına lütûf ve kerem birle cevâb-ı sevâb buyurup bu rûz-ı sa'âdet-efrûzda şehzâde-i civân-bahtım nûr-ı dîdem Sultân Muştafa ve rûşenî-i çeşmim Sultân Ahmed'i hitân eylemek üzere karar virdim diyü müşâvere tarîkiyle her biri-

¹⁴⁶"ve": R 16b.

niñ du'ā-yı hayırlarını taleb ve cenāb-ı bāriniñ müstağrak-ı lütf ve keremleri olduklarında şād ve hürrem olup olgün vü- zera ve vükelâlarına ihsân buyurdıkları hal-i fâhire ve kürkler ve mükemmel donanmış esb-i şabā-reftârlarınıñ defte- ridir. Sa'âdetli şadr-ı a'zam hazretlerine ferâce sırt semmür kürk aded: bir; cevâhir rahtlı mükemmel esb, aded: bir yel- 30a gindiz: esb, aded: üç; Muşâhib Paşaya/¹⁴⁷, ferâce semmür kürk, aded: bir; mücevher rahtlı mükemmel esb, bir; yelgindiz at, re's: üç; ve vezîr-i sâlis Muştafa Paşa hazretlerine ve def- terdâr paşa'ya ve Yûsuf Paşa'ya ve nişancı 'Abdi Paşa'ya dahî sâde dîvân rahtiyle sîm zincîrli birer esb-i şabā-reftar ve birer kürk ihsân buyurulup ve fazîletli şeyhü'l-islâm hazret- lerine ve Anaçolu ve Rumili kâzî askerlerine ve imâm-ı şehri- yârîye ve şehzâde hâcesi Feyzullah Efendi'ye ve hekîmbaşı ve cerrâhbaşıya cümle çuça ferâce kaplı kürkler atâ olundu. Sâ'ir arz ağalarına, izzetli yeñiçeri ağasına ve kol kethüdâ- sına ve ¹⁴⁸ sipâhiler ağasına ve silâhdâr ağasına ve sipâh ve silâhdâr kethüdâlarına ve çavuşbaşı ağaya ve topçu ve cebeci başılara ve mîrahür-ı evvel ve sâni ağalara ve böstâncıbaşı ve kapucular kethüdâsı ve mîr-i âlem ağaya ve dergâh-ı âlî kapucubaşılara ve maḡbah emîni ve sūr emîni ve aşçıbaşıya sercümle hil'atler ihsân olunup maḡhar-ı iltifât-ı şehriyârî oldular. Şehzâde-i âlî-kadirlerin hitân/olduklarıdır¹⁴⁹. Ol esnâda sa'âdetli şehzâde-i civânbaht hazretleri için hâş oda- da sîmden bir taht-ı âlî kurulup cevânib-i erba'ası cevâhir perdeler ile ârâste olunduktan sonra şevketli pâdişâhımız ma-

147 "-ya": R 16b.

148 "ve": R 17a.

149 "-lerin...-larıdır": R17a. H'de "olduğudur".

hall-ı hitāna teşrîf buyurup ve sa'âdetli şadr-ı a'zam hażretleri ve vezîr-i sâlis Muşâhib Paşa ve kâ'im-makâm Muştâfa Paşa ve sâ'ir vüzerâ ve şeyhü'l-islâm ve şadreyn efendiler dahî mahall-i hitāna da'vet olunduğlarında şehzâde hâcesi Feyzullah Efendi ve imâm-ı şehriyârî cümleñiñ önlerine rehnümâ olup vardıklarında hitân emrine me'mûr olan cerrâhbaşı Nûh Celebi 'alet-i hitānı müheyya eyleyip aḡsama bir sa'ât kala biḡamdillahi sübḡanehu eshel vechle iki şehzâde-i 'âlî-nijâd- lar hitân olundular. Fażiletli Vānî Efendi'ye kürk iḡsân olunup sâ'ir vüzerâ efendiler şafâ vaḡitlerine gittiler. Şevketli ve mehâbetlu pâdişâh-ı kerem-mu'tâd hażretleriniñ baht-ı hümâyûn ve ḡâlî-i kerâmetmakrûnlarından olduğı zâhir ve hüveydâdır ki şehzâde Sultân Muştâfa hażretleriniñ sinn-i şerîfleri on ikisinde ve mâh-ı Rebîü'l-evvel'in on/ikinci gününe müşâdif olduğundan kaḡ-ı naḡar yevm-i mevlûd-ı hażret-i risâlet-penâhî olup ve şebb-i âzînedede vâқи' olmuştur. Hemîşe cenâb-ı bârî ve kerâmetli pâdişâhımızın vücûd-ı mes'ûdların âsîb-i rûzgârdan ma'şûn idip silsile-i selâḡîn-i âl-i 'Osmanî ile inkıraẓu'l-devrân müselsel ve ma'mûr ve a'dâ-yı dîn üzerine muzaffer ve manşûr eyleye. Avâz-ı hitân gûşzed-i lu'betiyyân olduḡta her ḡaraftan şâhid-i şâdimânî rûnûma olup ḡabl ve kûse destres olan mehterler ve ḡop-endâzân sarây-ı hümâyûnu¹⁵⁰ velveknâk eylediler. Bu gice şevketli pâdişâhımız ḡaşra teşrîf eyleyip ḡoncaları bâbında ba'zı lu'beüyyân ve hânendegân ve sâzendegân ile eglendiler. Yine vüzerâ vükelâ ve eşḡab-ı sûr şebb-i evvelerde zikr olunduğı üzere nişfü'l-leyle dek temâşâ eylediler. Ziyâfet-i yevm-i sâlis 'aşer: On

150"-u": R 17b.

üçüncü günü yevm-i cumâ olup mülâzemette olan kuzât efendiler da'vet olundular. Defterdâr Paşa otağ-ı hümâyûna çıkıp efendiler dahî teşrîf eylediklerinde beş sofraya ta'âm ve simât-ı mükemmel bezl olundu. Sofra: Defterdâr Paşa ile kuzât/efendilerin eşraf ve ihtiyârları oturup dört sofraya dahi vaz olundukta her sofraya tahammülü mertebe eşraf ve tahtabaşı ve ulema ve ihtiyarları oturdular. Ve zîr-i sâyebanda simât-ı 'azîm olunup sâ'ir kuzât efendiler şafâlandılar. Bundan sonra şevketli pâdişâhımız otağ-ı hümâyûna çıkıp hediyeler virilip ve eşnâf alay gösterdikten sonra ba'de'l-'aşr harem-i hümâyûn'a dahî Kaşr-ı Cedîd'e gelip lakin şevketli pâdişâhımız leyâli-i sâbıkaya göre çok oturmayıp hâş odaya şehzâde-i 'âlî-kadirleri yanına varıp ba'zî sâzende ve hânendegân ile eğlendiler. Taşrada seyre nâzır olan vüzerâ şabâha bir sa'ât kalınca 'azîm eğlenip hâyhüy olundu. Ziyâfet-i yevm-i râbi' 'aşer: Ferdâsı yevm-i cum'airtesi olup Edirne'de mevcûd olan cemi' ma'zûl beglerbegiler ve sancağ begleri da'vet olunup geldiklerinde iki sofraya ta'âm ve simât-ı 'azîm bezl olundu. Sofra-i ulâ: Defterdâr paşa ile sekiz 'aded ma'zûl beglerbegiler oturup. Sofra-i sâniye: Mevcûd olan onüç 'aded sancağ begleri oturdular. Simât-ı 'azîm: /Ve zîr-i sâyebanda simât-ı 'azîm döşenip tevâbi' ve levâhık oturdular. Yine kahve ve şerbetler nûş olunup ikrâm olundu. Ba'de'z-zuhr pâdişâh-ı dîn-i islâm hazretleri otağ-ı hümâyûna çıkıp bâkî kalan hediyeler 'arz ve eşnâf alayı nümâyân eylediklerinden gayrı mevcûd olan sünnet oğlanları vech-i mezkûr üzere hitân olunduktan sonra yine kollar ve lu'betbâzlar izhâr-ı meserret eylediklerinde şalât-ı 'işâdan sonra 'azîm bārânlar zuhur idip aralığa fâsılâ-i mümâna' t çekmeğin her kese mekânlarına gittiler. Ziyâfet-i yevm-i hâmis

31b

32a

32b ʿaşer: On beşinci günü ki yevm-i bāzārdır ʿumūm ziyāfeti fermān olunup cümle Edirne maḥallātı ahālīsine ve ehl-i sūkuñ şaġīr ü kebīr ve aʿlā vü ednāsına ziyāfet tertīb olunduқта meydānda dört ʿaded sımāt-ı mükemmel döşenip ve üçyüz ʿaded ağaç sīnīler içre pilāv, zerdeler olunup cemīʿ halk-ı cihān oturup şafālandılar. Olgün meydān-ı sūra cānbāzān kārgāh kūrūp baʿde'z-zuhr şevketli pādişāhımız ve¹⁵¹ vūzerā-yı ʿizām temāşā için teşrīflerinde vaqt-i ʿaşra dek cānbāzlar ʿarz-ı hüner ve izhar-ı maʿārif eylediklerinden şōnra iḥsān-ı/pādişāhī olup bugün ziyāfet-i sūr-ı hitān temām olduқта vaʿ olunan ḥaymegāhlar ve işāreciyān bozulmaқ fermān olundu. Ol es-nāda cümle ḥaymegāhlar bozulup ve saʿ ādetli defterdār paşa ḥāzretleri cümle ḥademeyi¹⁵² ḥaymegāhlarına daʿvet idip serkārlarına ḥilʿatler ve neferlerine şūrreler iḥsān olundu. Kānūn-ı kadīm üzere koşular fermān buyurulduğudur: Māh-ı mezbūrūñ yigirminci günü ki yevm-i cumʿadır defterdār paşa ḥāzretleri tarafından cemīʿ vūzerāya ve şehirli ve karyelerde yaranmış atları olanlara ḥaberler gönderilip göñlünde olan koşuya ḥāzır olsun diyip Ermeni cizyedārı şeyhzāde Aḥmed Ağayı koşubaşı taʿyīn eylediler. Ve üç bölük menzīl taʿyīn olunup mekānların muʿayyen eylediler. Menzīl-i ulā: Muştafa Paşa Köprüsü altı saʿāt. Menzīl-i sūāniye: Muştafa Paşa Mezārı dört saʿāt. Menzīl-i sālise: Tekye nām maḥall üç saʿāttir. Ertesi gün cumʿa ertesini olup koşuya gidilmek fermān olunmağla defterdār paşa cümle yaranmış atları tābʿileriyle ve nişānları ve kankı menzilden koşmağa yarandırmış ise defter idip herkes

151 "ve": R18a.

152 "-yi": R18a.

33a giceden/koşularına gittiler. Ve olgün şevketli pâdişâh-ı ben-
de-perver hażretleri için Hızırılık nâm maħalliñ alt tarafına
köprü yolu üzerinde sāyebân kurulup ve alt tarafında sa'âdet-
li şadr-ı a'zam hażretlerine ve kâim-maķâm Muştafa Paşa haż-
retlerine ve sâ'ir vüzerāya ve sa'âdetli dārü's-sa'āde ağası
hażretlerine ve 'arz ağalarına sāyebânlar kurulup ve üst tara-
fında olan tepede çalıcı mehterleri oturmak üzere tenbīh olun-
du. Ve sa'âdetli şehzāde Sulţān Muştafa hażretleri hitāndan
ifāķat bulmağla 'arabaya süvār olup şevketli pâdişāhımız ile
kuşluk vakti teşrīf eylediler. Olgün koşu fermān olduğu şāyi'
olmağla cümle Edirne'li ve köylü, şağır ü kebīr, atlı ve ya-
yan cümle nās Hızırılık nâm maħalliñ etrafında tepeler üzerin-
de, beyt:

Halk ile şöyle doldu kūh u dere
igne bıraksañ inmez idi yere

33b mażmūnu zāhir olup koşuya nāzır oldular. İbtidā üçüncü menzil
ki üç sa'âttir onyedı re's esb şalıvirilip sekiz re's esb
ileri gelip yollarınca ihsān olundu. Kır at, meblāğ-ı 'atıyye:
yirmibiñ; def'a kır at, ihsān: on biñ;/toru at, ihsān: altı-
biñ; al at: beşbiñ; toru at: üçbiñ; at: 3000, at 3000. Ba'de-
hu mezārılık menzili ki dört sa'âttir on altı re's esb şalıvi-
rilip on re's esb ileri gelmekle yollarınca ihsān olundu. Kır
at, ihsān: yigirmibiñ; at, ihsān: onbiñ; at: yedibiñ; at:
dörtbiñ; at: otuzbiñ; at: otuzbiñ; at: otuzbiñ; at: otuzbiñ;
at: otuzbiñ. Bu vechle ihsān olundu. Ba'dehu baş menzil Muş-
tafa Paşa Köprüsü'dür. Temām altı sa'âtdir. Elli re's esb şa-
lıvirilip on üç res esb gelip yollarınca ihsān olundu. Al
kışrak, ihsān: kırk biñ; toru at, ihsān: on beş biñ; toru at:

on biñ; al at: yedi biñ; at: altı biñ; at: dört biñ; at: dört biñ; at: dört biñ; at: üç biñ; at: üç biñ; at: üç biñ; at: üç biñ; at: üç biñ. Bu vechle ihsānlar olup sūr-ı hitān encām olup sūr-ı 'arūs mübāşeret olundu. Bu eyyām-ı Hāliye'de ci-hāz-ı 'arūs tedārük olup cümle penbe minderler ve yaşdıklar ve sālir döşeme ma'külesi/sūr emīni yeddiyle derzibaşı tarafından dikilip her gün defter ile teslīm olunurdu. Bu esnā-larda sa'ādetli Hadīce Sultān hażretlerine mu'tād üzere dārü's-saāde ağalarından Eski 'Abdü'r-rahmān Ağa baş ta'yīn olup baş kapı oğlanı ve üçüncü ağa ortancalardan ta'yīn olunduktan sonra on sekiz nefer ağalar dahī 'acemilerden ta'yīn eylediler. Ve Sarāy-ı 'Atīk teberdārlarından ve aşçılarından ve helvācılardan kırk teberdār ta'yīn olup amāde olundular.

Çünkü mäh-ı mezbūruñ yigirmialtıncı günü hulūl idip ziyāfet-i sūr-ı hitāndan¹⁵³ onbir gün güzerān etmiş olur.

Bu eyyām-ı Hāliye'de sūr-ı 'arūs levāzımatı dahī tedārük ve işçilerde olan nihālīler ve cibinlikler ve zārılar ve kuyumcularda olan altun ve gümüş evānīleri sercümle sūr emīni Mehmed Efendi ve kuyumcubaşı Hasan Çelebi ma'rifetleriyle sa'ādetli dārü's-saāde ağası hażretlerine teslīm ve hażīnede hıfz olup/sālir levāzımat-ı sūriyye dahī her taraftan amāde olmağla irtesi yigirmiyedinci gün nişān esvābı gelmek fermān olunmağın ol gün harem-i hümāyūn ile dārü's-saāde ağası hażretlerine mahşūş olan misāfir odası muqābilesinde nişān esvābı ile gelecek erbāb-ı alaya mahşūş çerge kurulup ve derūnu tahta oturaklar ile ve ihrāmlar ile döşendikten gayrı mezkūr

153"....idip...-dan..." R19a. H'de "eyledi...dır".

misâfir odası taşrasına dahî nişîmenler vaz^c olunup dârü's-sa-
âde ağası hazretleri tarafından ikrâmlar ile icmâlîce döşen-
diler. Ve eşhâb-ı alayın şığâr ü kibârına kahve ve şerbet vi-
rilmek üzere Sarây'ı 'Atîk teberdârlarına tenbîh olunup helvâ-
hânedan şerbetler ve sulţânlar kahvelerinden kahveler alıp
hâzır ve âmâde eylediler. Yevm-i mezbûruñ ertesi pencşenbih
günü ki mâh-ı Rebi^cü'l-evveli'niñ yigirmi yedinci günüdür sa-
âdetli dâmâd paşa hazretleri tarafından Hadîce Sulţân hazret-
lerine 'arz olunacak nişân eşvâbı ta'bîr olunan cevâhirler ve
akmişe-i mütenevvi'a ve sâ'ir eşyâ-yı laţîfeyi rikâb-ı hümâ-
yûna 'arz eylemek üzere/sa'âdetli şâgdıc paşa cümle erbâb-ı dî-
vân ve ocağ halkı ve sâ'ir erbâb-ı alay ile kendü sarâyından
alay tertîb olunup sa'âdetli dâmâd paşa hazretleri sarây-ı
dil-küşâlarına vardıklarında hâzır olan nişân eşvâbı ve cevâ-
hir ve gevâhir ve iki kıt^c a sîm nahıl ve iki şekker bağçeleri
ve şandıklarında içre envâ^c-ı şekkerler kaçâra tahmîl olmağla ma-
hall-i mezbûrdan alay tertîb olunup cümle dâmâd paşa ve şâgdıc
paşa ve vâcibü'r-ri'âye ağaları dahî hizmet-i mezbûreye ta'yîn
olunmalarıyla sarây-ı hümâyûna gelip eşyâ-yı mezkûreyi¹⁵⁴ tes-
lîm eylediler. Olgün ibtidâ dîvân erbâbı ve ocağ halkı 'ale't-
tertîb ileri yürüyüp ba^cdehu şandıklar içre kaçârlar üzere
envâ^c-ı şekker işleri gelip ardınca fîl ve gergedân, tâzî ve
envâ^c-ı vuşuş ve tıyûr ve¹⁵⁵ hayvânat şûretlerinde şekker iş-
leri ikişer adama tahmîl olunmuş gelip ve zikri mürûr iden
iki kıt^c a sîm nahıl ve iki 'aded şekker bağçeleri geldikten
şöñra dâmâd paşa ağaları cümle mücevveze ile ve beyâz sâdeler

154 "-yi": R19b.

155 "ve tıyûr ve": R19b.

giyip yayanca ellerinde nişān cevāhirleri ve boğçalar geti-
35b rip. Olgün Hadīce Sulṭān ḥāzretlerine/gelen nişān esvābıdır
ki zikr olunur: elmās hātem; mücevher tāt; mücevher şerğuc;
mücevher istefān; mücevher pullu duvāk; mücevher kemer kuşak;
zümrüd küpe, mā askı; mücevher bilezik; mücevher āyīne; mü-
cevher tāt kuşusu; mücevher nāleyn: çift; mücevher topuk mes-
ti; mücevher çizme: çift; dībā kaplı semmūr kürk; bohça,
aded: on¹⁵⁶; ayak bezi ta bīr olunan telli kumaş. Saadetli
Hadīce Sulṭān ḥāzretlerinin hademesinedir: kethüdā kadına,
tahta semmūr kürk: bir; bohça: iki; dāyesine, bohça, aded:
iki; ḥāzīnedār ustaya, bohça, aded: iki; kuşucu ustaya, bohça,
aded: bir; cāmeşüycü ustaya, bohça, aded: bir; legen ibrikçi
ustaya, bohça, aded: üç; baş kapu oğlanına, bohça, aded: üç:
üçüncü ağasına, bohça, aded: bir; devletli Vālide Sulṭān ḥāz-
retlerine, mücevher elmās kuşak, aded: bir; dībā kaplı semmūr
kürk, aded: bir; bohça, aded: on; devletli Vālide Sulṭān ḥa-
36a demesine;/ḥāzīnedār ustaya, bohça; aded: iki; okumuş boluya
bohça¹⁵⁷, aded: bir kuşucu ustaya, aded: bir; cāmeşüycü usta-
ya, bohça, aded: bir; baş ağaya, bohça, aded: iki; üçüncü ağa-
ya, aded: bir; devletli Hāşekī Sulṭān ḥāzretlerine; mücevher
kuşak, aded: bir: dībā kaplı semmūr kürk, aded: bir; bohça,
aded: on; devletli Hāşekī Sulṭān hademesine: ḥāzīnedār ustaya,
bohça, aded: iki; ikinci ḥāzīnedār ustaya, bohça, aded: bir;
kuşucu ustaya, bohça: bir; kahveci ustaya bohça: bir; cāme-
şüycü ustaya, bohça: bir; baş ağaya, bohça: üç; ikinci ağaya
bohça, aded: iki; üçüncü ağaya, bohça: bir. Saadetli şehzāde

156 "on": R19b.

157 Bütün nüshalarda "اورقمير برار" olarak geçen bu sözün anla-
mini bulamadık.

Sultān Muştafa hażretlerine: mücevher şorguç: bir; bohça: bir; mükemmel at, re's: bir; şehzāde Sultān Muştafa hademesine: dādīsına, bohça: bir; dāyesine, bohça: bir. Sa'ādetli şehzāde Sultān Ahmed hażretlerine: mücevher şorguç: bir; bohça: dört; sa'ādetli şehzāde Sultān Ahmed hademesine: Vānī Efendi ehli 36b kadına, bohça: bir/dādīsına, bohça: bir; dāyesine, bohça: bir. Devletli 'Āyşe Sultān hademesine: mücevher cengāl kuşak: bir; bohça: dört; ebe kadına, bohça: bir; dādī ustaya, bohça: bir; dāye ustaya, bohça: bir; 'Āyşe Sultān vālideleri kadına, mücevher ön kuşak, bir; bohça: dört; Mu'azzez Sultān'a, bohça: üç; Āşüb Kadın'a, bohça: üç, baş odalık kadına, bohça: üç; dördüncü kadına, bohça: üç; beşinci kadına, bohça: üç. Hünkār kethüdā kadına, tahta semmūr kürk post: bir; bohça: iki; hünkār hażinedāri ustaya, bohça: üç; ikinci hażinedār ustaya, bohça: iki; cāmeşuycu ustaya, bohça: iki. Bunlardan mā'dā rikāb-ı hümāyūn iç oğlanlarına maḥşūş bohça verilmiştir. Sa'ādetli dārū's-sa'ādeti'ş-şerīfe ağasına kaplı semmūr kürk: bir; mükemmel at: bir; bohça: bir; Hażinedār-ı şehriyārīye, tahta semmūr: bir; bohça: üç; muşāhib Şāhīn Ahmed 37a Ağa'ya, bohça: üç; hażinedār vekīli Ahmed Ağa'ya, bohça: üç/; muşāhib Ahmed Ağa'ya, bohça: üç; muşāhib Mehmed Ağa'ya, bohça: üç; muşāhib küçük Muştafa Ağa'ya, bohça: üç; Dāvud Ağa'ya, bohça: üç; muşāhib Mehmed Ağa'ya, bohça: üç; baş kapu oğlanına, bohça: iki; ikinci baş kapu oğlanına, bohça: bir; oda lālāsına, bohça: bir; Sarāy-ı 'Atīk teberdārlar kethüdāsına, bohça: bir; 'Afīfe Kadın ağası İsmā'īl Ağa'ya, bohça: bir; muşāhib Bī-zebān Mehmed Ağa'ya, bohça: iki; Hāce Halīl Ağa'ya, bohça: iki; Hāce Kalendar Ağa'ya, bohça: iki; Hāce 'Osmān Ağa'ya, bohça: iki; 'arż ağalarına, silāhdār ağaya, bohça:

dört; çukadār ağaya, bohça: üç; hāş oda başıya, bohça: üç;
rikābdār ağaya, bohça: üç; dülbend ağasına, bohça: iki; mif-
tāh ağasına, bohça: iki; pīşgīr ağasına, bohça: bir; hazīne
kethūdāsına, bohça: iki: kiler kethūdāsına, bohça: iki.
Bābü's-sa^cāde ağalarınınadır: kapu ağasına, bohça: dört; hazī-
nedār başıya, bohça: üç; kilercibaşıya, bohça: iki; sarāy ket-
hūdāsına; bohça: bir; baş kapu ğulāmına, bohça: bir; ikinci
baş kapu ğulāmına, bohça: bir/zülüflüler kethūdāsına, bohça:
bir. Üslüb-i mezkūr üzere rikāb-ı hümāyūna 'arz ve maqbūl-ı
tab^c-ı pādīşāhī olunduktan sonra cümle erbāb-ı alay vaz^c olu-
nan haymegāha inip şağdıç paşa ve muşāhib paşa tevābi^ci dahī
vaz^c olunan nişānlar üzere oturtulup kahve ve şerbetler ve
gülāb ve buhūrlar virilip ikrāmlar olduğundan ğayrı taraf-ı
sehriyārīden şağdıç paşaya semmūr kaplı hil^cat-ı fāhire ve mā^c
en emīn-i sūra ve sā^cir hademe-i sūr-ı 'arūsa hal^c-i fāhire ih-
sān olundu. Vesā'ir erbāb-ı¹⁵⁸ alay olan yeñiçeri ağası ve
kapucubaşılar ve dīvān hācelerine dahī haymegāhta kahve ve
şerbetler virilip bunlardan mā^cādā müteferrikkān ve çavuşān
atlarından inmeyip eṭrāflarda ṭurup nişān-ı hümāyūn maḳraması
ihrācına muntazır oldular. Ol eṣnālarda enderūn-ı hümāyūndan
sa^cādetli dārū's-sa^cāde ağası yeddiyle altun tepsi içine inci
işlenmiş nişān maḳraması çıkıp şağdıç paşa ḫāzretlerine tes-
līm olunduktan anlar dahī sūr emīni Meḫmed Efendi'ye/virilip
el üzere ṭutup yine alay ile vezīr-i müşārū'n-ileyh dāmād pa-
şa ḫāzretlerine envā^c-ı iğzāz ve ikrām ile teslīm buyurduklar-
rı, paşa-yı mükerrerem ḫāzretleri dahī kemāl-i şevḳ ve surūr
birle kabz ve kabūl buyurup olgün şağdıç paşaya ve eşḫāb-ı

158"erbāb-ı": R20b.

alaya ittikleri ziyāfettir. Ta'ām: şofra: beş; şerbet: yüzeli vukıyye; kahve: yigirmi vukıyye. Kahve ve şerbetler virildikten¹⁵⁹ sonra sa'adetli defterdār paşa ve şağdıç Ahmed Paşa hazretlerine bir mükemmel at virilip ve sā'irlerine 'azīm iltifāt ve ihsān ve ikrām eylediler. Bundan sonra sarāy-ı hümāyūna nişān esvābı ile gelen şandık şekkerleri ve hayvānāt şūretlerinde olan şekker işleri ba'zı a'c'yan ve esrāfa teberrükken irsāl olunmak kânün-ı kadīm olmağın olgün bervech-i teberrük ba'zı a'c'yan ve esrāfa ve selātin ve hānümāna irsāl olunan şekker işleridir. Sercümle Sarāy-ı 'Atık teberdārları yollarınca mevcūd bulunan getirdikleridir: Gevherhān Sultān'a şandık şekker: bir; şūret: bir; Beyhān Sultān'a, şandık şekker: bir; şūret: bir; Rukiye Sultān'a, şandık şekker: bir/;

38b 'Ayşe Haşekī Sultān'a, şandık: bir; Kalendar Haşekī Sultān'a, şandık: bir; dördüncü sultāna, şandık: bir; yedinci sultāna, şandık: bir; sekizinci sultāna, şandık: Rukiye Hanım'a, şandık: bir; Kaya Sultān kızı hanıma, şandık: bir; Hānzāde Sultān'a, şandık: bir; Haşekī Mu'azzez Sultān'a, şandık; Sultān Süleymān vālidesine, şandık: bir; şadr-ı a'zam vālidesine, şandık: bir; hāce kadına, şandık: bir; vālide sultān kethüdāsı yoldaşına, şandık: bir; Haşekī Sultān kethüdāsı¹⁶⁰ yoldaşına, şandık: bir; Vānī Efendi yoldaşına, şandık: bir; harem-i hümāyūna tevzi' olunan şandık: onsekiz; dārü's-sa'ade levāhıkına, şandık: iki; dārü's-sa'ade ağalarına, şandık: iki; hazinedār 'Ali Ağa'ya, şandık: iki; baş kapu oğlanına, şandık: iki; Vālide Sultān ağasına, şandık: bir; Haşekī Sul-

159 "virildikten": R21a. H'de: "virdiklerinden".

160 H'de: "kethüdāsına".

39a t̄ān ağasına, şandık: bir; ağa odalıklarına, şandık: bir; şeh-
remīni efendiye, şandık: bir; vezīr-i a^czam kethüdāsına, şan-
dık: bir; baltacılar odasına, şandık: bir; teberdārlar kethü-
dāsına, şandık: bir; cerrāhbaşuya, şandık: bir;/ ağa kātibi-
ne, şandık: bir: mīrahūr ağaya, şandık: bir; kapucular ket-
hüdāsına, şandık: bir; bōstāncıbaşuya, şandık: bir: haşekī
ağaya, şandık: bir. Sa^cādetli vezīr-i mūkerrem dāmād paşa
hazretlerinin onsekiz gün eşhāb-ı devlete ittikleri ziyāfet
tertībi ve sūr-ı ^carūs ahvālinin beyānıdır. Māh-ı mezbūrūn yi-
girmi tokuzuncu günü ki cum^a irtesidir, ser-cümle sūr-ı hi-
tān-ı hümāyūnda mevcūd olan kollar ve hayālbāzān ve kuklacı-
yān bilcümle sa^cādetli muşāhib paşa hazretlerinin sarāy-ı
dil-küşālarında vech-i mezkūr üzere eṭrāf-ı meydānda vāz^c-ı
ālāyīm-i sūr-ı ^carūsa¹⁶¹ mūbāşeret ve¹⁶² vūzerā ve¹⁶³ vūkelā
ve erkān-ı devlete ziyāfete ^cazīmet buyurmalarıyla bugün sa
ādetli şadr-ı a^czam, vezīr-i mūkerrem Ahmed Paşa hazretleriyle
vūzerā-yı ^cizām ve tevābi^c ve levāhiqları dā^cvet-i ziyāfet
olunup teşrīflerinde kahve ve şerbetler ve buhūr ve gülāb ve
^canber-i sārālar virilip ta^cām geldikte cümle mertebānī ve sīm
ve muṭalla şahanlar ile gelip vāz^c-ı maḳām olundu. Ta^cām: sof-
ra: yigirmi; sīmāt: şahan: sekizyüz; şerbet: yüz vūkiyye;
kahve: otuz vūkiyye, Ta^cām temāmında yine kahve/ ve şerbetler
virilip bu vechle encām buldu. Ziyāfet-i yevm-i şānīye:
(Māh-ı) mezbūrūn selhi ki yevm-i aḫeddir faẓīletli şeyhū'l -
islām ve şadreyn efendiler ve müderrisīn ve mevalī-i ^cizām dā^c
vet-i ziyāfet olunup geldiklerinde kemāl-i mertebe ikrām ey-

161"-a": R21b.

162"ve": R21b.

163"ve": R21b.

lediler. Şofra: ta^cām: yigirmi; şerbet: yüzelli vu^qiyye; sı-
māt: şahan: to^quzyüz; kahve: otuz vu^qiyye; Ziyāfet-i yevm-i
sālīse: Māh-ı mezbūruñ gürresi ki yevmü'l-esneyndir meşāih-i
izām ve e'imme ve hutebā da^cvet-i ziyāfet olunup yevm-i mez-
būrda şofralar: ta^cām: yigirmi; sımāt: şahan:¹⁶⁴ to^quz yüz.
Ziyāfet-i yevm-i rābi'a: Māh-ı mezbūruñ ikinci günü ki yev-
mü's-selāseyndir, sipāh ve silāhdār ağaları ve cümle oca^q ağa-
ları ve oca^q halkı da^cvet olundu. Şofralar: ta^cām: yigirmibeş;
sımāt: şahan: biñ ikiyüz; kahve: kırk vu^qiyye; şerbet: iki-
yüz vu^qiyye. Ziyāfet-i yevm-i hāmise: Tārīh-i mezbūruñ üçüncü
günü ki yevmü'l-erba^cadır, yeñiçeri ağası ve kol kethüdāsı ve
oca^q halkı da^cvet olundu. Şofralar: ta^cām: otuz; sımāt: şahan;
biñbeşyüz şerbet üçyüz vu^qiyye, kahve kırk vu^qiyye. Yevm-i
mezbūrda mu^qaddema Hadīce Sultān ha^zretlerine ihsān/olunan ci-
hāz hāş odaya na^ql olunup taşradan ba'zı umūr-dīde ve sarāy-ı
hümāyūn emekdārlarından kār-āzmūde ustalar harem-i hümāyūna
da^cvet ve cihāz-ı ^carūs birle yerinde tertīb eylediklerinde mu^c
tād-ı kadīm üzere sa^cādetli vezīr-i a^czam ve qubbe-nişīn vüze-
rā ve yeñiçeri ağası ve şeyhü'l-islām ve şadreyn efendiler ci-
hāz esvābını seyre gelip tehi-dest gelmemek için dest-āviz ge-
tirdiler. Ziyāfet-i yevm-i sādise: Tārīhi mezbūruñ dördüncü
günü ki yevmü'l-hāmisdır, dergāh-ı 'ālī kapucubaşlıları ve müte-
ferri^qakān ve çāšnigīrān da^cvet olundu. Şofra: ta^cām: yigirmi;
sımāt: şahan: sekizyüz; şerbet: ikizyüz vu^qiyye; kahve: otuz
vu^qiyye. Bugün dahī cihāz-ı sultānı ve hānımlar ve sultānlar
da^cvet olunup gelip seyr eylediklerinden sonra Hadīce Sultān
ha^zretlerine ta^ciyīn buyurulan ağayān ve baltacıyān mu^qaddem

164 "şahan": R21b. H'de "ta^cām".

165 "ve sultānlar": R22a.

Paşa Sarāyı'na varıp ba^czı levāzımatı görmek üzere emr olun-
mağın baş ta^cyīn olan^c Abdü'r-rahmān Ağa'ya cihāz alayı ile
gitmeğe şālih olmayan altun ve gümüş ve bakır evāniler evanı-
ler;¹⁶⁶ defter ile teslīm ve ta^cyīn olunan kırk nefer teber-
dārāna birer tonluk/çuğa ihsān olunup olgün Dāmād Paşa Sarā-
yı'nda olan mekānlarına gittiler. Ağalar ve teberdārlara dā-
mād paşa hażretleri tarafından virilen döşeme ve ba^cz levāzı-
matıñ defteridir. Baş ağaya oda döşemesi, mükemmel bir, şa-
han-ı şofra, mükemmel bir, sinī-yi nuḥās, kebīr iki, kahve
ibriki, kebīr ü şağīr iki, ābdest legen-ibriki, kebīr bir,
legen ma^c ibrik-i dest iki; ocağ gügümü, kebīr bir, gügüm bir,
ābdesthāne ibriki bir; pīşgīr mükemmel bir, kaşık, deste iki,
hōşāb kaşığı, deste iki, kuşeli şofra bir, hōşāb tası ma^c
tepsi bir, baş kapu oğlanına oda döşemesi, mükemmel bir, şa-
han-ı şofra, mükemmel bir,¹⁶⁷ sinī-i nuḥās, orta bir,¹⁶⁸ kah-
ve ibriki, legen ma^c ibrik, gügüm, çeşme ibriki, maşraba, nefer
ağalara, şahan-ı şofra iki, sinī-ı nuḥās, kebīr iki, legen ma^c
ibrik iki, hōşāb tası iki, pīşgīr iki, hōşāb kaşığı deste bir,
kaşık, deste iki, baltacılar kethūdāsına, oda döşemesi, şaha-
n-ı şofra bir, sinī-i nuḥās, kebīr bir, ābdest legen-ibriki
bir, legen ma^c ibrik-i dest bir, kahve ibriki, kebīr (ve) şa-
ğīr bir, çeşme ibriki, ocağ gügümü, bir, maşraba, hōşāb tası
bir, pīşgīr iki, kösele şofra bir, kaşık-ı hōşāb, deste iki.
Kaşık destē iki, baltacılar neferātınıñ odası mühimatına kalı-
ce vefā ittigi miqdar, şahan-ı şofra, mükemmel bir, sinī-i nü-

166 "-i": R22a.

167 "bir": R22a.

168 "bir": R22a.

hās, kebīr iki, maşraba dört, gügüm-i kebīr iki, ocağ gügüm-i kebīr bir, hōşāb tası iki, çeşme ibriki beş, pīşgīr tire iki, legen-ı cāmeşūy-ı kebīr, hōşāb kaşığı, deste dört. Ziyāfet-i yevm-i sābi¹⁶⁹ a; Māh-ı mezbūruñ beşinci günü ki yevmü'l-cum¹⁶⁹ a-dır, 'izzetli mīrahūr-ı evvel ve şānī ve 'izzetli kapucular kethüdāsı ve bōstancı başı ağalar da'vet-i ziyāfet olunup geldiklerinde kemāl-i ikrām olundu. Ta'ām: şofra yigirmi iki, sı-māt şahan beşyüz, kahve ve şerbet elli ve yigirmi vukıyye. Ziyāfet-i yevm-i sāmīne¹⁷⁰: Bugün sa'ādetli Hadīce Sultān hāzretlerine 'akd-i nikāh olunup ve cihāz-ı sultānī alay ile Muşāhib Paşa Sarāyına nakl olunduğudur. /Tārīh-i mezbūruñ altıncı günü ki yevmü's-sebtedir, olgün sa'ādetli Hadīce Sultān hāzretlerini¹⁷¹ muşāhib ve müşāhir Muştāfa Paşa hāzretlerine 'akd-ı nikāh ve cihāz-ı sultānī paşa-yı müşārū'n-ileyh hāzretleri sarāy-ı dil-küşālarına kaldırılmak münāsib görölüp olgün sa'ādetli devletli şadr-ı a'zam hāzretleri ve şeyhü'l-islām hāzretleri ve şadreyn efendiler ve umūmen ocağ halkı ve sā'ir erbāb-ı sarāy alay ile sarāy-ı hümāyūna gelip bālāda nişān günü zıkr olunduğu üzere vaz' olunan haymegāhda kapucubaşılara ve müteferrikkākān ve çavuşāna kahve ve şerbetler virilip ve misāfir odası münāsib esvāblar ile döşenip 'akdhāne olmağa sezā görölmekle vüzerā ve şeyhü'l-islām ve şadreyn efendiler ve ser-sübha-yi meşāh-i 'izām Vānī Efendi oda-yı mezbūreye teşrīf buyurup kahve ve şerbetler virildikten sonra vüzerā mahzarında 'akd-i nikāha mübāşeret olunup muqaddema pa-

169 "Ziyāfet-i yevm-i sābi' a": R22b.

170 "Sāmīne": R22b. H'de "sābi'".

171 "-ni": R22b.

42a şa hażretleri tarafından şağdıç paşa ve Hadice Sultān tarafından sa'ādetli dārü's-sa'āde ağası Yūsuf Ağa hażretleri ve-
kil naşb olunmalarıyla vekāletleriniñ şıdķ-ı beyyine taleb
olduğunda/sa'ādetli dārü's-sa'āde ağası hażretleriniñ (ve)
devletli Vālide Sultān ağası Süleymān Ağa ve baş kapu oğlanı
Süleymān Ağa şehādet idip ve şağdıç paşa hażretleriniñ şıdķı-
na re'is efendi edā-yı merāsım-i şehādet eylediklerinde şehā-
detleri maķbūl olup fażīletli şeyhü'l-islām, sellemehü's-se-
lām, 'Ali Efendi hażretleri bir sā'at-i mübārekede 'aķd-i nikāh
idip temāmında fażīletli Vānī Efendi hażretleri du'ā ve senā
eylediler. Dāmād paşa hażretleri bu haber-i meserret esere
dīde-küşā-yı tarassud olup müjde olunmak resm-i kadīm olmağın,
dārü's-sāde ağası hażretleri kahvecibaşısı ağa-yı müşārü'n -
ileyhe müjde-resān olup hil'at-ı fāhire ve 'aṭıyye ile behre -
yāb olundu. Olgün cem'i vüzerā ve erkān-ı devlet ve erbāb-ı
sa'ādete hal' fāhire ve kürkler giydirilmek kânūn olmağın sa
'ādetli şadr-ı āzam hażretlerine ve kâ'im-maķām Muştafa Paşa
ve nişāncı 'Abdī Paşa'ya semmūr kaplı hil'at-ı fāhireler ihsān
olunup ve şeyhü'l-islām ve şadreyn efendiler dahī semmūra kap-
lı hil'atler giydirildikten sonra Vānī Efendi'ye ancak çukaya
42b kaplı semmūr ihsān/olundu. Ve sā'ir yeñiçeri ağası ve kol ket-
hüdāsı ve kapucubaşılar ve mirahūr ağalar ve bōstancıbaşı ve
mīr-i 'alem ve bölük ağalarına sercümle hil'atler ihsān olun-
du. Olgün şevketli ve 'ināyetli pādīşāh-ı dīn-i mübeyn hażret-
leri kapu üzerinde vāķf olan dārü's-sa'āde ağalarına maḥşūş
Kaşr-ı 'Alī'ye nüzūl buyurup hil'at-ı perişānı temāşā eyledi-
ler. Bu esnālarda harem-i hümāyūndan cihāz-ı sultānı çıkıp
ayaķlı şandıkler ve serāser mifreşler cümle kaṭāra taḥmīl

olunup elde gidecek olanları da¹⁷² Sarāy-ı 'Atīk teberdārlarına virilmekle teberdārlar kethüdāsına muraşsa¹⁷³ yüz yaşadığı virilip cümlenin önüne düşüp sâ'ir cevāhirleri baş eskilerine ve¹⁷³ dahī aşağıda olanlara¹⁷⁴ yollarınca teslīm ve defter olunup yerli yerince hāzır ve amāde eylediler. Yine vüzerāya ve hay-me-nişānāna tekrāren kahve ve şerbetler ve buhūr ve gülāblar virilip merāsım-i ikrām itmāmında şevketli pādişāhımız sa'ādetli dārü's-sa'āde ağası hāzretlerine dahī semmūr kaplı hil'at-ı fāhire ihsān buyurup cihāz-ı sultānī nakli için fermān buyurduklarında olgün vüzerādan mādā cem' eşhāb.-ı alay resm-i mezkūr üzere ileri buyurup/ba'dehu sarāya gelen kırk'aded nahl-ı şağır ve nişān esvābı ile gelen iki kıt'a şekker bağçeleri tersāne şebāzlarına tahmīl olunup aqablerinde kaṭār yürüyüp geçtikten sonra cibinliklerle vüzerā¹⁷⁵ geçip tersāneliler temām olduḡta teberdārān yürüyüp dört kıt'a pullar dikilmiş fenerler ve cevāhirler sercümle sīm sinīler içre eller üzere geçip cihāz esvābı temām olduḡta sa'ādetli şadr-ı a'zam vezīr-i mükerrrem şağdıc Ahmed Paşa ile 'Abdī Paşa ve kām-ma-kām Muştafa Paşa hāzretleri geçip sa'ādetlu şadr-ı a'zam hāzretleriyle şeyhü'l-islām hāzretleri geçip ba'dehu mehterhāne hezārān güne iftirākān-ı neḡamāt icrā iderek geçtiler. Ve Hadīce Sultān hāzretlerine ihsān olunan cevāri ve taşradan davet olunan ustalar dahī 'araba ile geçip kırk nefer ağalar ve kırk nefer Sarāy-ı 'Atīk teberdārları alay ile geçtikten sonra merāsım-i alay-ı cihāz temām olup alayın ucu Cısr-i Serrāchā-

172 "elde gidecek olanları da": B257. H'de "evvelki elde gidecektir".

173 "ve": R23a.

174 "olanlara": R23a.

175 H, B257, T20a: "vüzerā", R23b: "zārlar".

neye vardıkta teberdârlar kethüdâsı muraşşa yüz yaşadığı ile alaydan ayrılıp ileri müjde-resân dâmâd paşa hazretlerine
43b vardıkta hil'at-ı fâhire ve bir kise ile nüvâziş/buyurdular. Alay dahî Cisir-i Serrâchane'den doğru üç şerîfeli câmi'-i şerîfi önünden kâğıdcılar ve çadırcılar ve kitâbcılar¹⁷⁶ içinden tolaşıp Kapanhânı önünden Sultân Selîm Hammâmı kurbundan doğru Dâmâd Paşa Sarâyı'na varıp teslîm olunduğta cevâhir getirenlere cümle hil'atler ihsân buyuruldu. Ve ağâyâna baş olan ikinci baş kapu oğlanına semmûr kürk ve 'a'ıyye ihsân olunup sâ'ir ağalara dahî hil'at-i fâhire ve şurre ihsân olundu. Yine cümle ağalar ve baltacıyân sarây-ı hümayûna da'vet idip ancak cevâri-i 'arûs ile giden harem ile birkaç ağalar kalıp zûkâkhâne-yi¹⁷⁷ döşeyip ve sâ'ir esvâb-ı cihâzı yerli yerine yerleştirmek üzere kaldılar. Olgün yine eşhâb-ı alaya ve Enderûn'dan gelip cihâz tertîbi için kalan ağalara ittikleri ziyâfettir: ta'âm: şofra: yigirmi beş; simât: şahan: sekizyüz. Ziyâfet-i yevm-i tâsi'a: Târih-i mezbûrûn yedinci günü ki yevmü'l-ehad-
44a dır'umûma dîvân hâceleri ve hûlefâları da'vet-i ziyâfet olunup ittikleri ziyâfettir./ Ta'âm: şofra: otuz; simât: şahan: biñ, kahve: otuz vu'ıyye, şerbet: ikiyüz vu'ıyye. Ziyâfet-i yevm-i 'aşer: Târih-i mezbûrûn sekizinci günü ki yevmü'l-esneyndir cümle vüzerâ kethüdâlarına ve kapu kethüdâlarına ittikleri ziyâfet tertîbidir. Ta'âm: şofra: otuz, simât: şahan: tokuz yüz, şerbet: üçyüz vu'ıyye, kahve kırkbeş vu'ıyye. Ziyâfet-i yevm-i hâdi'aşer: Mâh-ı mezbûrûn tokuzuncu günü ki yevmü's-selâsedir, Hadîce Sultân hazretleri için âmâde olan nahleyn-i

176 "kitâbcılar": T20a, B257.

177 sokak önü.

kebîreyn şağdıç paşa tarafından alay ile meydân muqâbilesinde Kaşr-ı Cedîd kenâresine sitâde eylediler. Olgün Defterdâr Paşa hazretlerine tevâbî ile maşûş ziyâfet tertîb olundu. Tam: şofra: yigirmibeş; sımât: şahan: tokuzyüz, şerbet: ikiyüz vukîyye, kahve: kırk vukîyye. Ziyâfet-i yevm-i şânî'âşer: Târîh-i mezbûruñ onuncu günü ki yevmü'l erba'adır sa'âdetli Hadîce Sultân hazretlerine muşâhib paşa hazretleri sarâyında kına gicesi tertîb olunmak münâsib görülmekle olgün yine cümle vüzerâ ve erkân-ı devlet alay ile sarây-ı hümâyûna teşrîf eyleyip zikr olunduğu/üzere misâfir odasına nüzül eglemeyip kenâre-i lebb-i Tunca'da olan Cîrid Köşkü'nde ve etrâfında cem' oldular. Olgün kahve ve şerbetler virilip hareket-i kudüm 'ârûsâneye muntazır oldular. Devletli Vâlide Sultân ve sa'âdetli Haşekî Sultân hazarâtı mukaddem Kaşr-ı Serrâchâne'ye varıp tertîb-i alayı anda temâşâ eylediler. Ol esnâda gelin sultân hazretlerinin zât-ı 'âlîyyelerine maşûş olan sîm'araba ve yedek 'arabası ve yedek atı âmâde olmağla sâ'ir harem-i hümâyün 'arabaları dahî hâzır olup gelin sultân ve cümle kendüleriyle gidecek harem 'arabalara süvâr oldukça yine resm-i kadîm üzere vüzerâ ve erkân-ı devlet alay ile geçip ba'dehu kebîr nahıllar ve iki kıt'a sîm nahıl ve şekker bağçeleri geçtikten sonra yüz nefer kule şofusu ta'bîr olunan bevvâbân ve ikiyüz nefer Sarây-ı 'Atîk teberdârları yayan kisvetleriyle geçip ba'dehu râhile üzere kelâm-ı 'izzet bir kıadd ü kıamet sâhibi teberdâra tahmîl olunup geçtiler. Ve beş nefer teberdârâna ikişer kise akçe tahmîl olunup dükendikçe akçe virilerek¹⁷⁸ toplar geçip ve dârü's-sa'âdeti'-şerîf ağası hazretle-

178"virilerek": R24b. H'de "virir idi".

45a ri mükemmel alay tertîbi¹⁷⁹/üzere geçtiler. Sa'âdetli Hadîce Sultân hazretleri sîm'araba ile geçip Haşekî Sultân hazretlerinin ikinci ağası ve baş kapu oğlanı akçe taşıyıp eṣrâfta olan seyirciyân üzere öyle nisâr eylediler ki 'arşa-i zemîni mânende-i şükûfezâr-ı bādâm eylediler. Bundan sonra yedek 'arabası ve ardınca mehterhâne geçip ba'dehu yigirmi beş kıt'a harem-i hümâyûn 'arabaları geçtiler. Her bir 'araba yanınca üçer nefer harem-i hümâyûn ağaları ve ikişer nefer sarây-ı 'atîk teberdârları¹⁸⁰ geçip ağalar cümle selîmî ve yûsufî üstlük ile geçtiler. Bu vech üzere alay tertîb olup Cîsr-i Serrâchane'ye vardıklarında seyre nâzır olan sultânlar derhâl 'arabaya süvâr olup Sultân Selîm yolundan dâmâd paşa sarâyına muḳaddemce vardılar. Dâmâd paşa sultânların teşrîfini¹⁸¹ işitip muḳaddem kapu arasında hâzır olup 'araba ile teşrîf eylediklerinde yer öpüp merâsim-i istiḳbâli edâ eylediler. Alay-ı 'arûs dahî Cîsr-i Serrâchâne'den Küçük Bâzâr nâm mahâllden doğru harem kapusuna geldiklerinde ileri gelen vüzerâ gelin 45b sultânın selâmina/ṭurdular. Muḳaddema dâmâd paşa hazretleri maḳdem-i 'arûsa muntazır olup kapu arasında hâzır olmalarıyle teşrîflerinde, beyt:

Râm eyledim niyâz ile ol şivekârımı

Şehbâz-i dest-i himmetim aldım şikârımı

diyip Hadîce Sultân'ı âğuşuna alıp zifâfhâneye götürdüler. Bundan sonra içeriden defter çıkıp Edirne'de mevcûd olan sarâylardan ve Âsitâne'den gelin sultânlar ve hânımlar da'vet

179"-i": R24b.

180>H'de "nefer teberdârları".

181"ni": R24b.

olunmağla her birine bir teberdār gönderilip derḥāl cümlesi geldiler. Bu gice leyle-i kına olmağın defterdār paşa tarafından yine şandıklar içre şekerler ve tablalar ile şīşe içre envā²i şekerler ve fīl ve gergedān şeker işleri gelip Enderūn'a virdiler. Olgün derūn ¹⁸² birūna virilen ta^cāmdır: şofra: otuz; sīmāt: şahan: biñ; kahve: vuḳiyye üçyüz. Ziyāfet-i yevm-i sālīs ^caşer: Tārīh-i mezbūruñ onbirinci günü ki yevmü'l-ḥāmisdir, leyle-i zifāf olmağın vaḳt-i ^caşırdan şonra Enderūn'dan sīm ü zer şem^cdānlar ve dört kıṭ^ca sīm pullar, fenerler çıkıp cümle mezheb şem^cler dikilip şem^cdānlar ḥareme ve fener vüzerā oturduğı meydāna ḥāzır, kahve getirdiler. Olgün/cümle vüzerā ve şeyḥü'l-islām da^cvet olunup yine ziyāfetler olunduktan şonra mu^ctād-ı kadīm üzere yatsu namāzı edā olunduktā cümle vüzerā dāmād paşayı zifāfhāneye götürüp cümle niñ önünde dārü's-sa^cāde ağası ḥāzretleri ardınca vüzerā ve şeyḥü'l-islām ve Feyzullah Efendi ve imām-ı şehriyārī ve şadreyn efendiler bilcümle zifāfhāneye varıp ol maḥalde ḥalka olup fazīletli Vānī Efendi teberrūken du^cālar eyleyip temāmında ^cizz ü ikbāl ile dāmād paşayı zifāfhāneye gönderdiler. Vüzerā efendiler taşrada oturup kahve ve şerbetler virilip taşra çıktıklarında dāmād paşa tarafından cümleye kürk ve kaftanlar giydirdiler. Cümle vüzerā ol gice Dāmād Paşa Sarāyı'nda nişfü'l-leyle dek oturup ^caẓīm şādımānī olundu. Olgün vüzerāya ve Enderun'a olan ziyāfettir. Şofra: ta^cām: yigirmibeş, sīmāt: şahan: biñ, kahve, elli vuḳiyye, şerbet: ikiyüz vuḳiyye. Ziyāfet-i yevm-i ¹⁸³ rābī ^caşer: Tārīh-i mezbūruñ on ikinci gü-

182 "u": R25a.

183 "yevm-i": R25a.

nü ki yevmü'l-cum⁶adır mu⁶tad üzere paça günü olup cümle vü-
zerāya ve şeyhü'l-islām ḥazretlerine ve şadreyn efendilere ve
46b Vānī/Efendi ve imām-ı şehriyāriye zerdüz bohçalar ile cāme-
şūylar gönderilip ve āyende vü revendeye⁶azīm iḥsānlar olun-
du. Olgün devletli Vālide Sulṭān¹⁸⁴ ve Hāşekī Sulṭān ḥazarātı
ve şevketli pādişāhımızñ üç hemşireleri sulṭānlardan ḡayrı
sā'ir taşradan da⁶vet olunan sarāylılar ve sulṭānlar ve ḥā-
nımlar mekānlarına yollanıp dāmād paşa tarafından ḥāllerine
göre bohçalar virildi. Yevm-i mezbūrda Vānī Efendi ve¹⁸⁵ si-
yādetlu şerīf ḥazretleri da⁶vet-i ziyāfet olundu: Ta⁶ām: 25;
sımāt: şahan: 500; kahve vuḳiyye 25¹⁸⁶; şerbet vuḳiyye: 200.
Ziyāfet-i yevm-i ḥāmīs⁶aşer: Tārīḥ-i mezbūruñ onüçüncü¹⁸⁷ günü
ki yevmü's-sebtedir topçu ve cebeci başı ve tersāne kethūdāsı
cümle tersāne neferātiyle ve mehterbaşı neferatiyle da⁶vet-i
ziyāfet olunup geldiler. Ta⁶ām: 30; sımāt: şahan: 1500; kahve:
50 vuḳiyye; şerbet: 300¹⁸⁸ vuḳiyye. Ziyāfet-i yevm-i sādīs⁶aşer:
Tārīḥ-i mezbūruñ ondördüncü¹⁸⁹ günü ki yevmü'l-aḥeddır, ma⁶zūl
beglerbegiler ve ma⁶zūl sancaḳ begleri ve ma⁶zūl kādīlar ve
Edirne maḥallatı imāmi ve müezzınleri da⁶vet olunup ziyāfet
olundu. Ziyāfet-i yevm-i sābi⁶ aşer: Tārīḥ-i mezbūruñ on be-
47a şinci¹⁹⁰/günüki yevmü'l-işneyndir sūr-ı⁶arūs temām olup
ḥarem-i hümāyūn yine sarāy-ı hümāyūna da⁶vet olunmaḳ üzere

184"Vālide": B259.

185"ve": R25b.

186"25f": R25b.

187"on üçüncü": R25b. H'de "onikinci".

188"300": R25b.

189"ondördüncü": R25b. H'de "onüçüncü".

190"onbeşinci": R25b. H'de "ondördüncü".

fermān-ı hümāyūn olmağın şevketli pādişāh-ı islām ḥāzretleri kemāl-i keremlerinden sa^cādetli dāmād paşa ḥāzretleriniñ ağalarına ve ḥidmet-i sūrda olan ḥademeye ḥal^c-i fāḥire iḥsān buyurup sa^cādetli Vālide Sultān ve Ḥašekī Sultān ḥāzretleri dahī cemī^c-i ḥademe-i sūra iḥsān buyurmalarıyla ḥāzret-i ağayı dārū's-sa^cāde taraf-ı şerīflerinden cümleye tevzī^c olunduktan şoñra sa^cādetli muşāḥib paşa ḥāzretleri tarafından devletli Vālide Sultān ve Ḥašekī Sultān ve sa'ir¹⁹¹ kadınlara ve Beyḥān Sultān'a ve Gevherḥān Sultān'a ve sā'ir mā^cen gelen sarāylılara ve ḥademeye ḥala merātibihim bohçalar ve hediyeler ḥarz olunup kabūlunu müş^cir muşāḥib paşaya kürkler iḥsān olundu. Ve olgün muşāḥib paşa tarafından ḥarz olunan bohçalar ve hediyelerdir: sa^cādetli ve devletli Vālide Sultān-ı ḥālīşān ḥāzretlerine kaplı vaşak kürk bir, bohça yedi, dellāk cāriye, bohça bir, çoğürücü cāriye bir, devletli ve sa^cādetli Ḥašekī Sultān ḥāzretleriniñ/hāk-i devletlerine kaplı vaşak kürk bir, bohça yedi, sanṭurcu cāriye bir, dellāk cāriye bir, devletli ve sa^cādetli ḥālī-ḳādir şehzāde Sultān Muştāfa ḥāzretlerine mükemmel at bir, semmūr kürk bir, bohça dört, devletli ve sa^cādetli küçük şehzāde-i civān baht Sultān Aḥmed ḥāzretlerine semmūr kürk bir, bohça dört, sa^cādetli Ḥafife Kadın ḥāzretlerine kaplı semmūr kürk bir, dellāk cāriye bir, sa^cādetli, devletli Ḥāyşe Sultān ḥāzretlerine semmūr kürk bir, bohça dört, sa^cādetli Gevherḥān ḥāzretlerine tahta semmūr kürk bir, bohça dört, sa^cādetli Beyḥān Sultān'a tahta semmūr kürk bir, bohça üç, devletli baş odalık Ruḳiye Kadın'a tahta semmūr kürk bir, bohça üç, sultān ḥāzretlerine bohça üç, ikinci odalık ḥāzret-

191 "sā'ir": R25b.

lerine bohça iki, üçüncü odalığa bohça iki, dördüncü odalığa bohça iki, beşinci odalığa bohça iki, şevketli hünkārımız kethüdā kadınına tahta semmūr kürk, tonluk dībā iki, kise pā-
8a ra iki, kātibe kadına tahta semmūr kürk bir, bohça iki/siyāvus kadına bohça iki, dārū's-sa'āde ağasına semmūr kaplı kürk bir, mükemmel at bir, sultān ağalarına yelgin-diz at altı, muşāhib ağalarına ve 'arż ağalarına yelgin-diz at birer, Ziyāfet-i yevm-i sāmīn 'aşer: Tārīh-i mezbūrūn onaltıncı¹⁹² günü ki yevmü'l-erba'adır atlı ve yayan ve hımār koşusu tertīb olunup Timurtaş Şahrāsı'nda cümle vüzerā-yı 'ızām ve eşşāb-ı devlet cem' olup şevketli pādişāhımız dahī Enderūn-ı hümāyūn halkı ile maḥall-i mezbūra nüzūl buyurduklarında 'azīm temāşālar olunup¹⁹³ ziyāfet-i minvāl-i mesbūk üzere ta'am landılar. Cem'iyet-i mezbūrūn cümlesi on sekiz gün olup muşāhib paşa ḥāzretleri sarāylarında vāqī olan meydān-ı vās'ide dört yerde çengiler ve dört yerde ḥayālbāz ve bir yerde kukla kurulup ve sā'ir lu'betiyān sūr-i hitān-ı hümāyūnda zikr olunduğu üzere hergün ba'de'l-'aşr şādīmānīye mübāşeret idip şevketli pādişāhımız ve şehzāde-i 'ālī-ḳadr ḥāzretleri cümle ḥāş oda ve muşāhib ağalar ve dārū's-sa'āde ağası ḥāzretleriyle ba'de'l-'aşr teşrīf buyurup/izn-i 'ām ile nişfü'l-leyle dek temāşa
48b idip irtesi cānbāzān Sultān Selīm Hān mināresinden meydān-ı mezbūra gelince kā vakāh ḳurup kāh perçemden uçup ve kāh menzīle varıp gelip¹⁹⁴, biḥamdillah bir ferde żarār işābet eylemeyip ancak cānbāz arḳasına on yaşında bir ma'şūm bağla-

192 "onaltıncı": R26a. H'de "onsekizinci".

193 "olunup": R26a.

194 "gelip": B260.

yıp¹⁹⁵ ve elinde tabl perçemden uçarken hikmet-i hüdā ip üzülüp zemīne düştüklerinde azīm gütf ü gū olup lākin yine zārarsız ikisi dahī halās oldu. Vemuşāhib paşa tarafından cümle şu bedebāzāna ihsānlar oldu. Hadice Sultān hazretlerine taraf-ı şehriyārīden ihsān olunan cihāzdır: altun şahan sekiz, altun tas ma^c kapak-ı şağīr ü kebīr dört, altun seşhāne lenger dört, mücevher legen-ibriki bir, küçük altun ayaklı şahan iki, altun matara iki, altun şabūn tepsisi bir, altun küçük maşraba bir, altun tuzluk bir, altun hamām taşı bir, altun şem^c dān ma^c mikrāş bir, altun kebīr tepsi iki, altun yemek iskemlesi bir, altun gülābdān-buhūrdān bir, altun fincān tabāğı elli, 49a altun sīnī-i kebīr bir, altun kahve ibriki ma^c sitīl bir/altun sekker kutusu ma^c kaşık bir, altun şağīr kahve tepsisi bir, altun şem^c dān-ı kebīr bir. Sīm evānīlerdir ki zikr olunur: sīm kebīr seşhāne şahan ma^c kapak on beş, sīm kebīr legen üç, sīm orta şahan ma^c kapak yigirmi, sīm şağīr şahan kapaksız iki, sīm seşhāne lenger tokuz, sīm muṭallā legen dört, sīm hamām taşı dört, sīm yoğurt taşı ma^c kapak üç, sīm hūnī beş, sīm sekker kutusu üç, sīm muṭallā taşlı ferāş bir, sīm şağīr tepsi sekiz, def^a yoğurt taşı ma^c kapak iki, āteşlik bir, kusuş iki, sitīl dört, emzikli kahve ibriki kebīr iki, güğüm iki, aşkı iki, maşraba bir, tava bir, cāmeşūy legeni üç, sīm sitīl-i kebīr bir, sīm ābdest legeni bir, kebīr sini iki, hamām legeni bir, gülābdān ma^c buhūrdān otuz iki, muṭallā yemek iskemlesi iki¹⁹⁶, matara bir, maşraba bir, sīm buhūrdan müşebbek iki, şem^c dān-ı şağīr ü kebīr yigirmi bir, ferāş bir,

195 "bağlayıp": B260. H'de "yıkılıp".

196 R26b: "bir".

gelberu bir, maşa bir, kürek bir, ocağ tahtası bir çiçek is-
46b kemlesi bir/tennūr bir, hōşāb taşu bir, sīm tepsi on ayaklı
legen-ibrik bir, berber legeni iki, legen ma^c ibrik beş, şeş-
hāne buhūrdān bir, küçük gügüm ma^c ibrik bir, nālbeki üç,
def^a sīm tepsi bir, buhūrdān mineli kumkuma iki, mercānlı
buhūrdān iki, ocağ gügümü bir, sīm tepsi on. Fağfūrilerdir ki
zıkr olunur: sāde fincānlar yüzotuzdört, taşlıca fincān onse-
kiz, taşlıca tabağ yigirmi, fağfūr sāde tabağ sekiz, fağfūr
buhūrdān beş, fağfūr legen ma^c ibrik dört, fağfūr tuzluk dört,
fağfūr taşlıca def^a fağfūr tabağ on bir, taşlıca gulābdān
dört, taşlıca buhūrdān bir, sade yekmurdi¹⁹⁷ irili ufaklı alt-
mış yedi, def^a sāde tabağ yigirmi beş. Bakır evānilerdir ki
zıkr olunur: gügüm yigirmi beş, maşraba 25, sefer taşu 20, ka-
vanoz 30, āteşlik 20, tennūr 10, hōşāb taşu 20, orta tepsi 20,
kefkīr kepçe 30, hamām taşu 20, kahve ibriki 30, kahve sitili
20, kahve tepsisi 30, baklava tepsisi 20, berber legeni 20,
50a kebīr sinī 20/şahan ma^c kapak 70, küçük 40, süzgü 5, kebīr k̄az-
gān 10, tencere ma^c kapak 40, cāmeşūy legeni 20, yıldızlı gü-
lābdān ma^c buhūrdān 20, yıldızlı legen 10, kalāylı legen ma^c
ibrik 10, şam^cdān-ı şağīr ma^c kebīr 20. Şom şırma işlenen eş-
yālardır: şarābī atlas üzere şarı şom şırma yaşıdıklar on altı,
def^a şarābī atlas şom yaşıdıklar altı, elvān atlas şofra on
iki, elvān şırma atlas bohça yigirmi, şarābī atlas üzere şır-
ma ma^cad iki, def^a şarābī atlas üzere şırma ma^cad iki, al
londrīna, çuka şom şarı şırma kapu perdesi iki, def^a al
londrīna, çuka üzere beyāz şom şırma perde¹⁹⁸ bir, def^a al
londrīna, çuka üzere perde üç¹⁹⁹, biri beyāz şırma ikisi al,

¹⁹⁷ Bu sözcüğü bu biçimiyle bulamadık.

¹⁹⁸ "perde" R27a.

¹⁹⁹ "üç": R27a.

çuka üzere şom beyāz şırma seccāde iki, def^ca al londrīna,
çuka kapu perdesi şırmalı iki, al londrīna, çuka nihālī şarı
beyāz şırma ile maḥlūt bir, şarābī atlās üzere şu şırma işleme
zār üç, şarābī kaṭifeden şom şarı şırma/yaşdıķ çift dört, be-
50b yāz atlasdan/üç kat maḥ^cad kenāri²⁰⁰ al atlās şar-ı şom şırma
bir, kırmızı şarābī atlas etrāfı beyāz ortası şarı şom cibin-
lik bir. Eşyā-yı mütenevvi^cadır ki zikr olunur: Serāser mifreş
çift on, kırmızı kaṭife sīm muṭallā kaplı mum şofrası on, mu-
ṭallā kilidler kırk, ayaklı sandık çift yigirmi, şarābī atlas
üzere sīm pullu cibinlik bir, şarābī atlas üzere sīm pullu zār
üç, şom şırma serrāc işi mum şofraları on, muṭallā bakır fe-
ner iki, sīm fener iki, serāser kaplı şandık yigirmi, sīm ka-
fes mā^c kilid miftāh beş, munaḳkaş hal^c attan minderler altmış
iki, zerdūz minderler on üç, kaṭife çiçekli minder beş, zerdūz
yüz yaşdığı otuz üç, bez üzere işleme yüz yaşdığı yüz dört,
kaṭife üzre şom yaşdıķ sekiz, serāser yaşdıķ kırk sekiz, hal^c
attan ağır nihālī bir, Brusa yaşdığı çift otuz tokuz. Cevāhi-
re müte^callik olan eşyālar: On iki elmāslı düğme bir kıymet
biñbeşyüz ğuruş, elmāslı istefān bir kıymet ikibiñbeşyüz ğu-
51a ruş, kırk elmāslı bilezik bir/kıymet dörtbiñ ğuruş, zümrüt
küpe çift üçbiñdörtüüz ğuruş, onaltı ḥabbe zümrüt dizi bir
kıymet sekizyüz ğuruş, otuzsekiz ḥabbe zümrüt dizi kıymet biñ-
beşyüzellisekiz ğuruş, şeşhāne zümrüt ḥabbe bir tokuzyüz ğu-
ruş, elmas kemer-kuşak bir kıymet dörtbiñbeşyüz ğuruş, def^ca
elmās kemer-kuşak bir kıymet dörtbiñbeşyüz ğuruş, ortası yā-
kūt ön kuşak bir kıymet dörtbiñaltıyüz ğuruş, def^ca elmās ön
kuşak bir kıymet dörtbiñyediyüzelli ğuruş, küpelik müdevver

200 "kenāri": B261. H'de "كِنَارِي".

elmās habbe iki kıymet ikibinyediyüz ğuruş, inci tesbīh bir kıymet altıbiñ ğuruş, zümrüt düğme çift bir kıymet tokuzyüz ğuruş, tokuz dal elmās çaprāst bir kıymet altıbiñ ğurūs, zümrüd kebīr küpe çift bir kıymet üçbiñbeşyüz ğuruş, elmās bilezik çift bir kıymet dörtbiñ ğuruş elmās tokuz ayak küpe bir, bahā inci tesbīh-i kebīr bir kıymet iki biñ ğuruş/, def^a inci tesbīh bir kıymet biñbeşyüz ğuruş sāde la^cller onyedi kıymet üçbiñ ğuruş, inci üçer ayak küpe bir kıymet üçbiñ ğuruş, sāde zümrütler on kıymet ikibiñikiyüz ğuruş, sāde elmās iki kıymet dörtbiñ ğuruş, def^a sāde elmās bir kıymet biñsekizyüz ğuruş, def^a sāde elmās bir kıymet biñdörtüyüz ğuruş, yākūt igne kıymet biñ ğuruş, la^cl küpe çift bir, kıymet üçbiñtokuzyüz ğuruş, def^a inci tesbīh bir kıymet biñaltıyüz ğuruş def^a inci tesbīh bir kıymet biñbeşyüz ğuruş, elmās-ı kebīr yüzük bir kıymet dörtbiñ ğuruş.

Temmetü'l-keḷām bi^cināyeti'l-melīki'l-ḷallam.

Temme be ḥayr ve ḷafiyet.²⁰¹

Yekūn-ı kıymet-i cevāhir yalnız 88 208 ğuruşdur. Seksekiz biñ ikiyüz sekiz ğuruştur²⁰².

²⁰¹Hayır ve afiyetle bitti.

²⁰²"Yekūn-ı...sekiz ğuruştur": R27b.

DİZİN I*

- A -

- ‘Abdī Paşa (Nişāncı): 10b, 26b, (29a), 30a, 42a, 43a.
- ‘Abdü'r-raḥmān Ağa (Eski, Darü's-sa‘āde ağalarından): 34a.
- ‘Abdü'r-raḥmān Ağa (Baş tayīn olunan): 40a.
- ‘Abdü'r-raḥmān Efendi (Dārü'l-ḥadīṣ Va‘izi): 15a.
- ‘Abdü'r-raḥmān Paşa (Bağdād Vālisi): 17b.
- ‘Acemiler: 34a.
- ‘Acemzāde Ḥüseyin Efendi: Bk. Ḥüseyin Efendi.
- ‘Adalet Köşkü/Kaşrı: 11a, 17a.
- ‘Afife Kadın: 47b;
- ___ ağası İsmāil Ağa: Bk. İsmāil Ağa.
- Ağa: ___ kātibi: 39a;
- ___ odalıkları: 38b;
- Ağayān/Ağavāt/Ağalar: 14b, 16b, 19b, 40a, 40b, 43a, 43b, 45a;
- ___-ı Ḥarem: Bk. Ḥarem-i Hümāyūn Ağaları.
- Aḥmed(Şehzāde): 2b, 29b, 30b, 31b, 36a, 47b;
- ___ hademesi: 36a
- Aḥmed Ağa (Şeyhzāde Ermeni Cizyedārı, Koşubası): (16b), 32b.
- Aḥmed Ağa (Ḥazīnedār Vekīli): 36b.
- Aḥmed Ağa (Mīrahūr-ı Sānī, Küçük Mīrahūr): 5a, (20a), 20b,
 (30a), (41a).

*Bu dizin surnamede adı geçen kişi, yer, ulus ve devletlerle esnaf, oyuncu ve saray örgütüne bağlı kurum kişi ve gelenekleri kapsamaktadır. Parantez () içindeki sayılar sözkonusu kişinin o sayfada adıyla değil, lakap ya da mesleğiyle geçtiğine işaret etmektedir. Surnamede birden fazla biçimde geçen sözcüklerin hepsi dizine alınmış, en çok kullanılan biçimine gönderme yapılmıştır. [] parantezi sözkonusu numaranın R nüshasında geçtiğine işaret etmektedir.

Ahmed Ağa (Muşāhib): 37a.

Ahmed Ağa (Şāhīn, Muşāhib): 36b.

Ahmed Efendi (Aşçıbaşızāde, Mevkūfatçı): 22a.

Ahmed Efendi (Baş Muhāsebe Halīfesi): 22a.

Ahmed Efendi (Mektūbi Efendi): (21b), 22a.

Ahmed Kolu: 4a, 11b. Ayrıca bk., Kollar.

Ahmed Paşa (Defterdār, Şağdıç): 4b, (5b), 7b, 10b, (13a),
(14b), 15a, (15b), 18a, 19b, 20b, (22a), (26a), (27a),
(27b), (30a), (31a), (31b), (32b), (35a), (37b), (38a),
39a, 43a, (44a)

___tevabisi: 44a.

Ahmed Paşa (Şadr-ı āzam): (9b), 10b, (11a), (12b), (13a),
(14b), (16a), (16b), (18a), (19a), (21b), (22a), (22b),
(23b), (25b), (26a), (29a), (29b), (30b), (33a), 39a,
(40a), (41b), (42a), (43a).

Ahūr Halīfesi: 25a.

°Akdhāne: 41b

°Ali Ağa (Hāzīnedār-ı Şehriārī): 8a, 36b, 38b, 48a.

°Ali Efendi (Defterdār Emīni): 22a.

°Ali Efendi (Rumili Kāzī°askeri): 10b, 26b, 29a, 30a. Ayrıca
bk. Kāzī°asker.

°Ali Efendi (Şeyhü'l-islām): (9a), (10a), (12b), 13a, (13b),
(14a), (24a), (25a), (26a), (28b), (29a), (30a), (30b),
(39b), (40a), (41b), 42a, (43a), (46a).

___tevabileri: 26b.

°Ali Paşa (Köse, Deryā Kapudanı): 14a.

Alay Kaşrı: 5a

Alay Tertībi (Tertīb-i Alay): 17a, 24a, 44b.

Anadolu Kāzī°askeri: Bk. Mehmed Efendi.

Ankaravî Mehmed Efendi: Bk. Mehmed Efendi

‘Arabzāde Efendi: 15a.

‘Aref (Ocağ İmāmı, İmām-ı Şehriyārī): 18a, 29a, 30a, 30b,
46a, 46b.

Arpa Emīni Efendi: 20b.

‘Arz Ağaları: 25a, 29a, 30a, 33a, 37a.

Āsitāne: 3a, 3b, 4a, 4b, 5a, 5b, 6a, 7a, 11b, 45b;

___ -i Sāfādet: 28b. Ayrıca bk., İstānbūl.

Aşçıbaşı Merzifōnī Hüseyn Ağā: Bk. Hüseyn Ağā.

Aşçıbaşızāde Aḥmed Efendi: Bk. Aḥmed Efendi.

Aşçılar: 5b;

haşşa___1: 5b;

Sarāy-ı ‘Atīk___1: 34a, 34b;

taşra___1: 5b.

Āşūb Kadın: 36b.

Āteşbāzān: 3a, 12a, 14a, 15b, 20a, 23a, 24a, 26b.

‘Attār: 18b.

Av Ağaları: 24a, 24b.

Ayān: 38a.

‘Āyşe Hātūn Hānı: 3b.

‘Āyşe Sultān: 47b;

___ Vālideleri Kadın: 36b.

___ Haşekī___: 38b.

- B -

Bābü's-sa‘āde Ağaları: 17a, 37a.

Bağdād: 17b.

Bağdād Vālisi Bk. ‘Abdü'r-raḥmān Paşa.

Bakḳāllar: 20a.

Baltacılar/Baltaıcyān: 40a, 43b.

___kethüdāsı: Bk. kethüdā.

___neferātı odası: 41ab.

___odası: 38b.

Bārgāh-ı hitān: 14a, 14b.

Bārgāh-ı hümāyūn: 21a, 25b.

Başra: 17b.

Başra Muḥāfızı: Bk. Hüseyn Paşa.

Baş Ağa: 35b, 36a, 40b.

Baş Çavuş Ağa: 18a.

Baş Eskileri: 42b.

Baş Kapu Ğulāmı: 37a;

ikinci___: 37a.

Baş Kapu Oğlanı: Bk. Süleymān Ağa.

ikinci___: 37a, 43b.

yayla___: 40b.

Baş Kapucubaşı: 19a.

Baş Muḥāsebe Halīfesi: Bk. Ahmed Efendi.

Baş Muḥāsebeci: Bk. İshak Efendi.

Baş Muḳābele Halīfesi/Muḳābele Baş Halīfesi: 16b.

Baş Odalık Kadın: Bk. Ruḳıye Kadın.

Baş Selāhur: Bk. Muşli Ağa.

Ğāzergānlar: 18b, 24a.

Berber: Edirne ___leri: 22b;

İstānbül ___leri: 22b.

Bevvābān: 44b.

Berş-h^vārān: 23a.

- Beyhān Sultān: 38a, 47a, 47b,
Beylerbeyiler: 2b, 17a, 22b;
ma'zūl___: 10a, 31b, 46b.
Beylikçi Efendi: 11a.
Bī-zebān Mehmed Ağa: Bk. Mehmed Ağa.
Bōstancı Ağa: 21a.
Bōstancıbaşı: Bk. Naşūh Ağa;
___ ağalar: 41a;
___ Köşkü: 8b;
Edirne___ sı: 20a.
Bōstancılar: ___ ocağı: 20a;
___ ustaları: 20b;
Edirne___ ı: 20b;
Edirne___ ınıñ ustaları: 20b.
Bölük Ağaları: 42b.
Bölükbaşılar: 10a, 20b.
Budin: 19b.
Budin Muḥāfızı: Bk. Hüseyin Paşa.
Brūsa: 7a.
Büyük Ahūr Serrācları: Bk. Serrāclar.

- Cāmeşūycu Usta: 35b, 36a, 36b.
Cāmi^c-i 'Atīk/Eski Cāmi^c: 15a.
Cānbāz: 48b.
Cānbāzān/Cānbāzlar: 32a, 48b.
Cāriye: 35b;

cöğürcü___: 47a;

dellāk___: 47a, 47b.

şānturcu___: 47b.

Cebeci Ocağı: 27b.

Cebecibaşı: 23b, 30a, 46b.

Cebecibaşılar: 24a, 25a.

Cebeciler Çorbacıları: Bk. Çorbacılar.

Cbeciler kâtibi: 23b.

Cerrāhān: 7a, 14a.

Cerrāhbaşı: Bk. Nūh Çelebi.

Cevāhir Kolu: 4a, 11b; Ayrıca bk. Kollar.

Cihāz Tertîbi: 43b.

Cirid Köşkü: 44b.

Cisr-i Ergene: 6a.

Cisr-i Serrāchane: 43a, 43b, 45a.

- Ç -

Çadırcılar: 43b.

Çalıcı mehterler-: Bk. Mehter.

Çavuşbaşı: Bk. Mehmed Ağa.

Çavuşbaşı Ağa: Bk. Mehmed Ağa.

Çavuşān/Çavuşlar: 9b, 10b, 13b, 19a, 19b, 21a, 24b, 27b, 37b,
41b.

Çelebi Efendi: (Edirne'li, Sābıka Edirne Kādīsı): 13a.

Çelebi İmām (Sultān Selīm İmamı): 15a.

Çengi: 48a.

Çerkes Halife (Māliye Halifesi): 22a.

Çāşnigīrān/Çāşnigīrliler: 9b, 10b, 19a, 19b, 24b, 40a.

Çinizlik: 6a.

Çinicibaşı: 6a.

Çirmen: 6a.

Çorbacı: 26a.

Çorbacılar: 18a;

cebeciler ___1: 23b;

ihtiyār ___: 18a;

topçular ___1: 23b.

Çöğürcü: 20a;

___ cāriye: Bk. Cariye.

Çuhadār Ağa: 37a.

- D -

Dādī: 36a, 36b;

___usta: 36b.

Dāmād Paşa: Bk. Muştafa Paşa;

___ağaları: 47a;

___kahyāsı: 37b;

___kethüdāsı: Bk. Kethüdā;

___ihtiyārları: 31b;

___Sarāyı: 4b, (35a), (39a), 40b, 41a, (41b), 43a, 43b,
44a.

Dārü'l-ḥadīṣ Va'izi: Bk. 'Abdü'r-raḥmān Efendi.

Dārü'l-ḳurra Şeyhi: Bk. Ebübekir Efendi.

Dārü's-sa'āde Ağası: Bk. Yūsuf Ağa;

___haymegāhı: Bk. Ḥaymegāh.

___levaḥikı:

Dārü's-sa'āde Ağaları: 38b, 42b.

Davūd AĠa: 37a.

Dāye: 35b, 36a, 36b;

___usta: 36b.

Debbāġ: 18b.

Defterdār (Aġmed Paşa): Bk. Aġmed Paşa:

___Aġmed Paşa Sarāyı: 7a;

___Emīni: Bk. ʿAlī Efendi;

___Kāʿim-makāmı: Bk. Meġmed Efendi;

___Paşa eṣrāfı Bk. Eṣrāf

___Paşa haymegāhı: Bk. Haymegāh;

___ihtiyārları:

___tevābīʿleri: 44a;

eṣrāf ___ları: 23b.

Dellāk Cāriye: Bk. Cāriye.

Dergāh-ı ʿĀlī Ķapucubaşıları: Bk. Ķapucubaşılar.

Deryā Ķapudanı: Bk. ʿAlī Paşa.

Deryā Ķapudanları: Bk. Ķapudanlar.

Derzībaşı: 34a.

Derziler: 24a.

Dikici: 18b.

Dimetoka: 6a.

Dīvān: 10a, 12b;

___hāceleri: 21b, 24b, 37b, 43b;

___hüddāmı: 15a;

___hülefāları: 21b, 43b;

___kapusu: 9a;

___-ı hümāyūn: 13a;

___-ı hümāyūn kapusu: 8a;

___-ı hümāyūn otaġı: 9a, 12b.

Dobru-Venedik Elçisi: 22b;

Dördüncü Kadın: Bk. Kadın.

Dördüncü Sulţān: Bk. Sulţān.

Dülbend Ağası: 37a.

- E -

Ebe Kadın: Bk. Kadın.

Ebūbekir Efendi (Dārü'l-kurrā Şeyhi): 15a.

Ebūbekir Efendi (Kal'e Tezkirecisi): 22a.

Edirne: 1b, 2a, 3b, 4a, 4b, 6a, 7a, 19b, 28b, 31b, 45b.

___ bōstancıbaşısı: Bk. Bōstancıbaşı;

___ bōstancıları: Bk. Bōstancılar;

___ bōstancılarının ustaları: Bk. Bōstancılar;

___ berberleri: Bk. Berber;

___ bölükbaşılıarı: Bk. Bölükbaşı;

___ cemā'ati: 27a;

___ eşnāfı: Bk. Eşnāf;

___ kādīsı: Bk. İlāhizāde Efendi;

___ kādīsı (sabık): Bk. Çelebi Efendi;

___ kaşşāb ve paçacıları: Bk. Kaşşāb, Paçacılar;

___ maḥallâtı ahālisı: 32a;

___ maḥalleleri cemāatleri: 27a;

___ maḥalleleri haṭībleri: 27a;

___ maḥalleleri imāmları: 27a, 46b;

___ maḥalleleri müezzınleri: 46b;

___ maḥalleleri şofuları: 27a;

___ maḥalleleri tekye şeyhleri: 27a;

___ naḳībi: 15a;

___li: 33a;

___li Çelebi Efendi: Bk. Çelebi Efendi.

E'imme: Bk. İmāmlar.

Elh̄āc İsh̄āq Efendi. Bk. İsh̄āq Efendi.

Emīr Dede (İbrāhim Efendi Şofusu): 15a.

Emīr Şeyh: 15a.

Enderūn: 43b, 45b, 46a;

___-ı hümāyūn: 3a, 19b, 37b;

___-ı hümāyūn halkı: 48a.

Erdel Kralı Elçisi: 22b.

Erdel Kralı Kapu Kethüdāsı: Bk. Kethüdā.

Ermeni Cizyedārı: Bk. Ahmed Ağa.

Eskiler: 6b.

Esīrān/üserā) 5b, 25b.

Eski Cāmi⁴: Bk. Cāmi⁴-i 'Atīk.

Eşnāf: 17a, 19b, 22b, 23a, 31b, 32a;

___alayı: 18b, 21a, 28a;

___kethüdāları: Bk. Kethüdā;

Edirne ___ı: 6a.

Eşrāf: 31b, 38a;

Defterdār Paşa ___ı: 31b;

Kużāt Efendilerin ___ı: 31b.

Eyyüb Efendi (Māliye Tezkirecisi): 22a.

Ferecik: 6a.

Feyzullah Efendi (Şeyhzāde h^vācesi): 8a, 9b, 13a, 30a, 30b,
46a.

Fişekçiyān: 3b, 4a, 12a, 14a, 15b, 23a, 24a, 26b.

Fişek-endāzān: 8b, 20a.

- G -

Gelin Sultān: Bk. Hadīce Sultān.

Gelin Sultānlar: 45b.

Gevherhan Sultān: 38a, 47a, 47b.

Gümrükçü: Bk. Hüseyin Ağa.

Gürcü Mirzā Muştafa Efendi. Bk. Muştafa Efendi.

- H -

H^vāce Kadın: Bk. Kadın.

Hademe: 32b;

Ahmed ___si:

cevāmi^t ___si: 27a;

Hadīce ___si:

mesācid ___si: 27a.

Hadīce Sultān (Gelin Sultān): 1b, 2b, 3b, 4b, 34a, 34b, 35a,
35b, 39b, 40a, 41a, 41b, 43a,
44a, (44b), 45a, 45b, 48b;

___hademesi: 35b.

Haffāflar: 18b.

Haleb Pāyesi: 13a.

Halīfe: Ahūr ___si: Bk. Ahūr halīfesi;

Baş muhāsebe ___si: Bk. Ahmed Efendi;

Küttāb ___leri: 22b;

Māliye ___si: Bk. Çerkes Halīfe;

Mevkūfat ___leri: 22b;

Muḥāsebe ___leri: 22b;

Muḳatā^cat ___leri: 22b.

Halīl Ağa (H^vāce): 37a.

Ḥamza Efendi (Ḥaremeyn Muḥāsebecisi): (21b), 22a.

H^vānendegān/H^vānendeler: 4a, 18b, 20a, 31a, 31b.

Hānımlar: 40a, 45b, 46b.

Hānkāh: 27a.

Hānümān: 4b, 38a.

Hānzāde Sultān: 38b.

Ḥarāç muḥāsebecisi: Bk. Muḫṫafa Efendi (Yeğen)

Harem: 43b, 44b, 45b;

___-i hümāyūn: 5a, 11a, 11b, 12a, 12b, 13a, 13b, 14b, 16a,
18b, 21b, 26a, 26b, 27b, 31b, 34b;

___-i hümāyūn ağaları: 11a, 45a;

___-i hümāyūn ^carabaları: 44b, 45a;

___-i hümāyūn ḳapusu: 8a, 8b, 45a;

___hüddāmı: 11b;

___eyn-i şerīfeyn muḥāsebecisi: Bk. Ḥamza Efendi:

Hāş: 22b;

___furun: 8a, 8b;

___oda: 30b, 31b, 40a, 48a;

___odabaşı: 37a;

___oda ağavātı/ağaları: 8b, 9a; 17a; 48a.

Ḥasan Çelebi (Ḳuyumcubaşı) 34a.

Ḥasan Efendi (Küçük Ruznameci): 19b.

Hāşekī Ağa: 25a, 39a.

Hāşekī (Sultān): 36a, 44b, 46b, 47a;

___Mu^cazzez Sultān: Bk. Mu^cazzez Sultān.

___sultān ağası: 38b;

- ___ sultān hademesi: 36a;
___ sultān hazretlerinin ikinci ağası: Bk. İkinci Ağā;
___ sultān kethüdāları: Bk. Kethüdā;
___ sultān kethüdāları yoldaşı: Bk. Kethüdā;
___ sultān kethüdası: Bk. Hızır Aga;
___ sultān kethüdası yoldaşı: Bk. Kethüdā;
‘Āyşe ___ sultān: Bk. ‘Āyşe Sultān;
Kalender ___ Sultān: Bk. Kalender Sultan;
Vālide-i Şehzādegān ___ Sultān: 11b, 14a;
Yedinci ___ Sultān: 38b.

Hāşşa Aşçıları: Bk. Aşçılar.

Havaşş: 22b.

Hayālbāz: 4a, 15b, 24a, 39a, 48a,

Hayli Efendi (Tezkireci-i Evvel): 22a.

Hayme-nişīn: 14b, 42b;

___ olan ocaklar: 14b;

Vüzerā-yı ___: 6b, 10a, 42b.

Haymegāh: 11b, 18b, 29a, 32b, 37b, 41b;

___-ı zayf: 10a;

Dārü's-sa‘āde Ağası ___ 1: 8a;

Defterdār Paşa ___ 1: 26a;

hıyām ___ 1: 27a;

hitān ___ 1: 8a, 13b, 15b;

kiler ___ 1: 6b;

ziyāfet ___ 1: 7b.

Hazīne: 3b, 11b, 34a;

___ kethüdāsı: Bk. Kethüdā;

Hazīnedār Usta: 35b, 36a;

hünkār ___ 1 ___: 36b;

ikinci ___ : 36a, 36b.

Hazinedār Vekīli: Bk. Aḥmed Ağa.

Hazinedārbaşı: 37a.

Hazinedār-ı Şehriyārī: Bk. 'Ali Ağa.

Helvācılar: Sarāy-ı 'Atīk ___ 1: 34a.

Helvāhāne: 34b.

Hemşireler (sultān hemşireleri): 46b.

Her şınıfın kethüdāları: Bk. Kethüdā.

Hezār-fenler: 3b.

Hızır Ağa (Haşekī Sultān kethüdāsı): 19a.

Hızırlık: 33a.

Hoḳkabāzān: 15b.

Hulefā: 21b, 43b;

___ efendiler: 16b, 22b.

Huṭabā/Haṭībler: 14b, 27a, 39.

Hünkār İmāmı: 26b.

Hünkār Kethüdā Kadın: Bk. Kadın.

Hüseyin Ağa (İstānbül Gümrükçüsü) 22a.

Hüseyin Ağa (Merzifönī, Matbaḥ emīni, Aşçıbaşı): 5a, 10a, (30a)

Hüseyin Efendi (Acemzade, Rūznāmecı, Elḥāc): (19a), (21b), 22a

Hüseyin Efendi (Karaḳaş, Üç Şerefeli Vāiz): 15a.

Hüseyin Paşa (Başra Muḥāfızı): 17b.

Hüseyin Paşa (Mışır Vālisi/Muḥāfızı): 4a, 15a.

- I -

İştābl-i 'Amire: 21a;

___ hüddāmı: 20b;

___ ocak halkı: 20a;

___neferātı: 20b.

- | -

İbrāhim (Sultān Selīm Vâ'izi): 14b.

İbrāhim Ağa (Mīrahūr-ı Evvel): (20a), 20b, (30a), (41a).

İbrāhim Efendi (Tezkireci-i Sānī): 22a.

İbrāhim Efendi Şofusu: Bk. Emīr Dede.

İbrāhim Paşa (Budin Muḥāfızı): 19b.

İç Ağaları: 9a, 10b, 13b.

İç Oğlanları: Rikāb-ı hümāyūn ___: 36b;

Şadr-ı a'zam ___: 21a.

İhtiyār Çorbacılar: Bk. Çorbacılar.

İhtiyār: ___imāmlar: 27a;

___lar: 31b;

Defterdār Paşa ___ları: 31b.

İkinci Ağa: 36a;

Hāsekī Sultān ḥāzretlerinin ___sı: 45a.

İkinci Baş Kapu oğlanı/gulāmı: Bk. Baş kapu oğlanı.

İkinci Ḥazīnedār Usta: Bk. Ḥazīnedār Usta.

İlāhizāde Efendi (Edirne Kādīsı): 13a, 44.

İmāmlar: 14b, 15a, 27a, 39b;

Edirne Maḥalleleri ___ı: 27a, 46b.

İhtiyār ___: 27a.

İmām-ı Şehriyārī (Ocaḳ İmāmı): Bk, Aref.

İpşala: 6a.

İşḫāḳ Efendi (Baş muḥāsebeci, elḥāc): (21b), 22a.

İsmāil Ağa (Afīfe Kadın Ağası): 37a.

İstnābūl: 23b;

___berberleri: Bk. Berber;

___gümrükçüsü: Bk. Hüseyin Aga;

___işārecileri: Bk. İşāreci;

___kaşşāb ve paçacıları: Bk. Kaşşāb, Paçacı.

Ayrıca bk. Āsitāne.

İşçiler: 34a.

işāreci: 12a, 14a, 20a, 21b, 23b, 32b;

İstānbül ___leri: 8a, 12a, 28a;

Mışır ___leri: 4a, 8a, 12a, 14a;

Ramażan ___leri: 4a.

- K -

Ḳādīlar: ma zul ___ 46b.

Ḳadın:

Baş Odalık ___: 36b;

Beşinci (odalık) ___: 36b, 47b;

Dördüncü ___: 36b;

Dördüncü odalık (___): 47b;

Ebe ___: 36b;

H^vāce ___: 38b;

H^unkār Kethüda ___: 36a;

İkinci (odalık) ___: 36b, 47b;

kātibe ___: 47b;

kethüdā ___: 35b, 47b,

siyāvuş ___: 48a;

üçüncü odalık (___): 36b, 47b.

Ḳadınlar: 47a.

Ḳaf: 28a.

Kağıtçıları: 43b.

Kahveci usta: 35b, 36a.

Kahvecibaşı: 42a.

Kahveciler: Sultānlar ___i: 8a.

Kahvehāne: 23a.

Kahyā: Bk. Damat Paşa.

Kā'im-makām Muştafa Paşa: Bk. Muştafa Paşa.

Kale tezkirecisi: Bk. Ebübekir Efendi.

Kalender Ağa (H^vāce): 37a.

Kalender Hāsekī Sultān: 38b.

Kamanıçe: 13a.

Kanburzāde Halīfe: 16b.

Kapānhānı: 43b.

Kapu ağası: 25a, 37a.

Kapu Kethüdāları: Bk. Kethüdā.

Kapucubaşı: 8b, 9b, 10a, 19a, 19b, 24a, 24b, 27b, 29a, 37b,
41b, 42b;

dergāh-i 'ālī ___ları: 30a.

Kapucular kethüdāsı: Bk. Kethüdā.

Kapudan: Bk. 'Ali Paşa.

Kapudanlar: 25a.

Karakaş Hüseyin Efendi: Bk. Hüseyin Efendi.

Karakullukçu: 5b.

Kārgāh: 32a.

Kārye: 32b.

Kaşr-ı Cedīd: 7b, 8a, 8b, 11a, 12a, 13b, 14a, 18b, 26a, 31b,
44a;

___Kapusu: 9a.

Kaşr-ı Hümāyūn: 18b.

Kaşr-ı Serrāchane: 44b.

Kaşşāb: 19b.

Kavukçular: 24a.

Kaya Sultān Kızı Hānım: 38b.

Kāzī^e asker (Efendiler): 10a, 11a, 25a, 26b, 28b, 30b, 31a, 31b,
39b, 40a, 41b, 42a, 46a;

___ ihtiyārları: 31b;

___ tevābileri: 26b;

___ likten mā^e zül ___: 23b.

Kethüdā: 5b;

___ Ağa: 18a;

___ kadın: Bk. Kadın;

___ yeri: 13b;

baltacılar ___ sı: [38b], 41a;

Damağ Paşa ___ sı: 37b;

Erdel Kralı Kapu ___ sı: 20b/21a;

eşnāf ___ ları: 2b;

Hāşekī Sultān ___ sı: Bk. Hızır Ağa;

Hāşekī Sultān ___ sı yoldaşı: 38b;

hazīne ___ sı: 37a;

her sınıfın ___ ları: 17a;

kapu ___ ları: 15b, 17a, 17b, [19b], 22b, 26b, 44b;

kapucular ___ sı: 11a, 17a, 17b, 24b, 30a, 39a, 41a;

kiler ___ sı: 37a;

kol ___ sı: 18a, 29a, 30a, 39b, 42b;

rikāb-ı hümāyün kapucular ___ sı: 29a;

şadr-ı a^e zam ___ ları: 17a;

şadr-ı a^e zam ___ sı: Bk. Süleymān Ağa;

şadr-ı a^e zam kapucular ___ sı: 13b, 21a;

sarāy ___ sı: 37a;
sarāy-ı 'Atîk teberdârlar ___ sı: 37a;
silâhdâr ___ ları: 16b, 30a;
sipâh ___ ları: 16b, 30a;
solaklar/solaqân ___ ları: 18a;
sultân ___ ları: 10a, 19a, 24b;
sultân teberdârlar ___ sı:
teberdârlar ___ sı: 38b, 42b, 43a;
tersâne ___ ları: 23b, 24b, 25a;
tersâne ___ sı: 26a, 46b;
Vâlide Sultân ___ ları: 19a;
Vâlide Sultân ___ sı: Bk. Muştafa Efendi;
Vâlide Sultân ___ sı yoldaşı: 38b;
Venedik Kralı Kapu ___ sı: 20b/21a;
Vezîr-i a'zam ___ sı: 38b;
vüzerâ ___ ları: 44a;
vüzerâ-yı 'ızam ___ ları: 39a;
zülüflüler ___ sı: 37b.

Kethüdâ Ağa: Bk. Kethüdâ.

Kethüdâ Kadın: Bk. Kadın.

Kethüdâ yeri: Bk. Kethüdâ.

Keşân: 6a.

Kızanlık: 6a.

Kiler Haymegâhı: Bk. Haymegâh.

Kiler Kethüdâsı: Bk. Kethüdâ.

Kilercibaşı: 37a.

Kisos: 6a.

Kitâbcılar: 43b.

Kol/Kollar: 13b, 15b, 20a, 24a, 24b, 26b, 28a, 32a, 39a;

___cavuşları: 18a.

___kethüdâsı: Bk. Kethüdâ.

Ayrıca Bk. Aḥmed, Cevâhir ve Yahûdi Kolları.

Ḳoyun Efendi (Câmi^f-i 'Atîk'te yevm-i Şâli vâ^cizi): 15a.

Ḳoşubaşı: Bk. Aḥmed Ağa.

Ḳubbe-nişîn: 8a, 40a.

Ḳuklacıyân: 4a, 15b, 39a.

Ḳule Şofusu: 44b.

Ḳuru yemiş Bâzârbaşıları: Bk. Bâzârbaşılar.

Ḳuyumcular: 34a.

Ḳuṭucu usta: 35b, 36a.

Ḳuyumcubaşı: Bk. Ḥasan Çelebi.

Ḳuyumcular: 34a.

Ḳuḫât Efendiler: Bk. Ḳâzî^f asker Efendiler.

Küçük Aḥûr Serrâcları: Bk. Serrâc.

Küçük Mîrâhûr: Bk. Aḥmed Ağa.

Küçük Muştafa Ağa: Bk. Muştafa Ağa.

Küçük Pazar: 45a.

Küçük Rûznâmecî: Bk. Ḥasan Efendi.

Küttâb: 21b, 22b;

___halîfeleri:

___hidmetlileri: 22b;

___serrâcları: Bk. Serrâc.

Legen-ibriḳçi usta: 35b.

Levâḫîḳ: 29a, 32a;

ağavâtîñ ___1: 16b;

Ahmed Paşa ___1: 39a;

efendilerin ___1: 16b.

Lübedbāzlar/Lübedbazan/Lübetīyān: 4a, 11b, 12a, 13b, 21b, 23b,
26b, 28a, 31b, 32a, 48a;

___-1 Mışır: 11b.

- M -

Ma'ālķara: 6 a.

Māden Mukatā'acısı: 22a.

Maħmūd Efendi (Maṭbah emīni): 22a, (30a).

Māliye Tezkirecisi: Bk. Eyyüb Efendi.

Mamaķ Köşķü: 8b.

Maṭbah Emīni: Bk. Maħmūd Efendi;

Bk. Hüseyin Ağa.

Matrakçıyan: 11b.

Meħmed (IV., Avcı): (1b), 2a, (9b), (10a), (11a), (11b), (12a),
(12b), (14b), (15a), (16a), (17a), (18b),
(19b), (21a), (22b), (23a), (25b), (28b),
(29a), (29b), (30b), (31a), (31b), (32a),
(33a), (42b), (46b), (47a), (47b), (48a).

Meħmed Ağa (Bi-zebān, Muşāhib): 37a.

Meħmed Ağa (Çavuşbaşı): (10b), (13b), (16b), 19b, (20b), (21a),
(22a), (26b), (27b), (30a).

Meħmed Ağa (Muşāhib): 37a.

Meħmed Efendi (Anķaravi, Anadolu Kāzī'askeri): 10b, 26b, 29a,
30a. Ayrıca bk. Kāzī'asker.

Meħmed Efendi (Sūr emīni, Defterdār Kāim-maķāmı): 3a, (6b),
13b, 27b, (30a), (34a), 37b.

Mehter: 31a, 33a;

___başı: 46b;

___hâne: 8a, 9a, 13b, 14a, 15b, 18b, 25a, 27b, 43a, 45a;

çalıcı ___leri: 33a.

Mektûbi Efendi: Bk. Ahmed Efendi.

Mensûcat mukata'âcısı: Bk. Şâmizâde.

Mesâcid hademesi: 27a.

Meşâih: 27a;

___-i 'izâm: 14b, 39b;

Meşaleciyân: 5b, 12a, 14a,

Mevâlî-i 'izâm: 2b, 8b, 12b, 13b, 22b, 39b.

Mevkûfat halîfesi: 22b.

Mevkûfatçı Ahmed Efendi: Bk. Ahmed Efendi.

Mısır: ___eyâleti: 15a;

___işârecileri: Bk. İşâreci;

___kolu: 14a;

___muhâfızı: Bk. Hüseyin Paşa;

___vâlisi: Bk. Hüseyin Paşa;

lûbetiyân-ı ___: Bk. Lûbetiyân.

Miftâh Ağası: 37a.

Mîmâr Ağa: 24a, 24b, 25a, 26a.

Mîmârlığa müte'allik olanlar: 24a.

Mîrahûr Ağa: 39a.

Mîrahûr(lar)/Ağalar: 17a, 21a, 24a, 25a, 29a, 42b.

Mîrahûr-ı Evvel: Bk. İbrâhim Ağa.

Mîrahûr-ı Şânî: Bk. Ahmed Ağa.

Mîr-i'Alem: 9b, 19a, 27b, 29a, 42b;

___ağa: 30a.

Misâfir Odası: 34b, 41b.

Mu'azzez Sultān: 36b;

Hāsekī ____: 38b.

Muhāsebe: ____halīfeleri:

Baş ____ci: Bk. İshak Efendi.

Baş ____halīfesi: Bk. Ahmed Efendi.

haremeyn ____cisi: Bk. Hamza Efendi.

Mukābele baş halīfesi: 16b.

Mukābeleci Efendi: 16b.

Mukallidān: 4a.

Mukata'at halīfeleri: Bk. Halife.

Mumcular: 18b.

Muşāhib: ____ağalar: 9a, 17a, 24b, 25a, 48a;

____Ahmed Ağa: Bk. Ahmed Ağa;

____Bî-zebān Mehmed Ağa: Bk. Mehmed Ağa;

____Dāmād Muştafa Paşa: Bk. Muştafa Paşa;

____Küçük Muştafa Ağa: Bk. Muştafa Ağa.

____Mehmed Ağa: Bk. Mehmed Ağa;

____Şāhın Ahmed Ağa: Bk. Ahmed Ağa;

____Paşa Hazretleri: Bk. Muştafa Paşa (Damağ);

____Paşa Sarāyı: Bk. Dāmād Paşa Sarāyı.

Muştafa (Şehzāde): 2a, 3b, 5a, 9a, (11b), 24a, 24b, 25a, (28b),

29b, 30a, 30b, (31b), 33a, 36a, 47b, (48a).

____hademesi: 36a.

Muştafa Ağa (Küçük Muşāhib): 37a.

Muştafa Efendi (Gürcü Mirzā): 13a.

Muştafa Efendi (Reisü'l-küttāb Efendi): (10a), (21a), (21b),

22a.

Muştafa Efendi (Vālide Sultān kethüdāsı): 19a.

Muştafa Efendei (Yegen, Harāc Muhāsebecisi): 22a.

Muṣṭafa Paṣa (Damad, Muṣāhib): 2b, 4b, 7b, 9b, (10b), (11a),
25b, (26b), (29a), (29b), (34b), 35a, (38a), (39a), (40b)
41b, (42a), (43a), (45a), (45b), (46a), (46b), (47a),
(48b);

___ ağalar: 35a;

___ tevābî: 37b.

Muṣṭafa Paṣa (kâim-makâm, Vezîr-i sâlis): 8a, 9a, 10a, 10b,
26b, 29a, 30a, (38b), 33a, 42a, 43a.

Muṣṭafa Paṣa (Yamalı, Uyvâr Beglerbegisi): 19b.

Muṣṭafa Paṣa Köprüsü: 32b, 33b.

Muṣṭafa Paṣa Mezârı: 32b. (33b).

Muṣli Aga (Baş selahör): 20b.

Mücāvîrîn: 6b.

Müderrişîn Efendiler: 9a, 10a, 12b, 13a, 13b, 24b, 39b.

Müezzînîn: 27a.

Müteferrikakân: 9b, 19a, 19b, 24a, 24b, 25b, 27b, 37b, 40a,
41b.

- N -

Naḥılcıyân: 3b.

Naḳkaşbaşı: 26a.

Naḳkaşlar: 26a.

Naşûh AĠa (böstancıbaşı): 20b, 30a, 39a.

Neferât: 5b, 6b, 8a, 46b;

ıṣṭabl-i 'âmire ___1: 20b;

ocak ___1: 24b;

orta ___1: 20b, 23b;

yeñiçeri ___1: 17b.

Nişāncı 'Abdī Paşa: Bk. 'Abdī Paşa.

Nūh Çelebi (Cerrāhbaşı): (30a), 30b, (38b).

- 0 -

Ocak: ___ağaları: 8a, 16a, 39b;

___âyânı: 18a;

___çavuşları: 16b;

___eshābı: 25b;

___halkı: 10a, 18a, 20b, 35a, 39b, 41b;

___imāmı: Bk. 'Aref.

___müte'allikatı: 16b, 18b;

___lar: 27b;

hayme-niş'in olan ___lar: 14b.

Oda Lālāsı: 37a.

Odabaşı: 13b.

Odahā-yı Kebîr: 3b, (24a).

Odalık: Baş ___kadın: Bk. Ruķiye Kadın.

beşinci odalık: Bk. Kadın.

dördüncü odalık: Bk. Kadın.

ikinci odalık: Bk. Kadın.

üçüncü odalık: Bk. Kadın.

Odun anbarı: 17b.

Orta neferātı: Bk. neferāt.

Ortanca: 34a.

'Osmān Ağa (H^vāce): 37a.

Otağ: 8a, 9b, 10b, 11b, 12b, 19a;

___-1 zayf: Bk. Haymegāh.

___-1 hümāyün: 7b, 9a, 10a, 11b, 15a, 16a, 17a, 18a, 19b,

21b, 22b, 27b, 29a, 29b, 31a, 31b, 32a;

vüzerä ___ları: 8a.

Oturaklıklar: 25b.

- Ö -

Ömer Efendi: 15a.

- P -

Paçacılar: 19b.

Pazarbaşılar: Kuruyemiş ___ı: 19b.

Yaş yemiş ___ı: 19b.

Paşa Mezârlığı: 8a.

Paşa Sarayı: 40a, 45a, (48a).

Peyk: 25a.

Pîşgîr Ağası: 37a.

Pîşkâh-ı hümâyün: 14a.

Pîškeşiyân: 11b, 14a.

- R -

Ramazan Efendi (Silâhdâr Kâtibi): 16b.

Ramazan İşârecileri: Bk. İşâreci.

Re'is Efendi: 11a, 13b, 26b, 42a.

Re'isü'l-küttâb Efendi: Bk. Muştafa Efendi.

Rikâbdâr Ağa: 37a.

Rikâb-ı hümâyün selahörları: 20b.

Rikâb-ı Hümâyün Kapucular Kethüdâsı: Bk. Kethüdâ.

Rukiye Kadın (Baş Odalık): 47b.

Ruḳiye Hānım: 38b.

Ruḳiye Sultān: 38a.

Rumili Kāzī 'askeri: Bk. 'Ali Efendi.

Rūznāmecı: ___ Efendi: Bk. Hüseyn Efendi.

küçük ___: Bk. Hasan Efendi.

- S -

Sādāt-ı Kirām: 9b, 14b, 15a.

Şadreyn Efendiler: Bk. Kāzī 'asker.

Şadr-ı 'Ālī ağavātı: 10b.

Şadr-ı a'zam: Bk. Aḫmed Paşa:

___ ağaları: 11a, 13a, 21a;

___ iç oğlanları: Bk. İç Oğlan;

___ kapucular kethüdāsı: Bk. Kethüdā;

___ kethüdāsı: Bk. Kethüdā;

___ levāhikı: 15a, 17a;

___ Paşa Vālidesi: 38b.

Şağdıç Paşa: Bk. Aḫmed Paşa;

___ ağaları: 35a;

___ tevābi': 37b.

Sakḳayān: 4a;

Mıṣri ___: 5b.

Şancaḳ Begleri: 2b;

ma' zül ___: 31b; 46b.

Şantürccü Cāriye: Bk. Cāriye.

Sarāy:

___ kethüdāsı: Bk. Kethüdā;

___ Meydānı: 27b, (28a).

- ___-1 'atîk: 5a, -24b, 27a, (27b);
___-1 'atîk aşçıları: Bk. Aşçıları;
___-1 'atîk helvâcıları: Bk. Helvâcılar;
___-1 'atîk kapusu: 24a;
___-1 'atîk kethüdâsı: Bk. Kethüdâ;
___-1 'atîk teberdârları: Bk. Teberdâr;
___-1 'atîk teberdârlar kethüdâsı: Bk. Kethüdâ;
___-1 hümâyün: 4b, 31a, 35a, 38a, 41b, 43b, 44a, 47a;
___-1 hümâyün emeklileri: 40a.

Sarâyılılar: 46b, 47a.

Sâzendegân/Sâzendeler: 4a, 18b, 20a, 31a, 31b.

Selahör: 20b;

rikâb-ı hümâyün ___ları: 24b.

Selâm Ağası: 21a.

Selâtin: 4b, 38a;

___imâmı: 15a;

___i âl-i 'Osmân: 31a.

Sekizinci Sultân: Bk. Sultân.

Serkâr: 32b.

Serrâc: ___işi: 50b;

Büyük Ahûr ___ları: 20b;

Edirne ___ları: 22b;

İstânbül ___ları: 22b;

Küçük Ahûr ___ları: 20b;

Küttâb ___ları:

Serrâchane Köprüsü: 25b.

Şırık Meydânı: 5a, (5b), 7a, (12a), (15b), (17a), (18b), (23a),
25a, 26a, (39a), (44a),

Silâhdâr: 16a;

- ___ ağa: 25a, 30a, 37a;
___ ağalar: 29a, 39b;
___ hulefâsı: 16b;
___ kâtibi: Bk. Ramazan Efendi;
___ kâtibleri: 16a, 16b;
___ teberdârlar kethüdâsı: Bk. Kethüdâ;
___ -ı sâbık: Bk. Hüseyin Paşa;
___ ân ağaları: 16a, 16b, 25b;
___ ân ağası: 16b.

Silâhşörân Tevâbîleri: 17a.

Silivri: 6a.

Sipâh: 25b;

- ___ ağaları: 24b;
___ ağası: 8a, 10a, 14a, 16a, 25a, 29a, 39b;
___ halîfesi: Bk. Şeyhzâde;
___ hulefâsı: 16b;
___ kâtibleri: 16a;
___ ocağı: 5a, 10b, 27b;
___ teberdârlar kethüdâsı: Bk. Kethüdâ;
___ iler ağası: 30a.

Solaklar/Solağan: 26b, 17b, 10a;

- ___ ihtiyârları: 18a;
___ kethüdâları: Bk. Kethüda;
___ tevâbîleri: 17a;
___ lar teberdârlar kethüdâsı: Bk. Kethüdâ.
rikâb-ı hümayün ___ ı: 25a.

Şofular: 27a.

Sultân: ___ ağaları: 48a;
dördüncü ___ : 38b;

sekizinci ___ : 38b;

___ teberdârlar kethüdâsı: Bk. Kethüdâ.

___ lar kahveleri: 34b;

___ lar kahvecileri: Bk. Kahveciler.

Sultân Ahmed Câmî' -i Şerîfleri: 28b.

Sultân Selîm Hân: ___ Câmî' i: 28b;

___ Hamâmı: 43b;

___ İmâmı: Bk. Çelebi İmâm;

___ minâresi: 48b;

___ vâ' izi: Bk. İbrâhim;

___ vakfı: 3b;

___ yolu: 45a.

Sultân Süleymân Vâlidesi: 38b.

Sultânlar Kahveleri: 34b.

Sûr Emîni: Bk. Mehmed Efendi.

Süleymân Ağa (Baş Kapu Oğlanı): 34a, 35b, 37a, 38b, 40b, 42a,
45a.

Süleymân Ağa (Şadr-ı a' zam kethüdâsı): 10b, 13a, 17a, 21a, 26b.

Süleymân Ağa (Vâlîde Sultân Ağası): 38b, 42a.

Süvâri Halîfeleri: 16a.

- § -

Şahîn Ahmed Ağa: Bk. Ahmed Ağa.

Şamizâde (mensûhat muqatâ' acısı): 22a.

Şatırlar/Şatırân: 10a;

___ tevâbîleri: 17a.

rikâb-ı hümâyün ___ ları: 25a.

Şâz-ı Revân Ahûru: 5b, 6a, 8a.

Şehbâz;

tersâne ___ları: 43a;

yeñiçeri ___ları: 8b, 17b, 26b;

zülüflüyân-ı hâşsa ___ları: 6b, 18b.

Şehirli: 32b.

Şehremîni Ağa: 38b.

Şehzâde Ahmed: Bk. Ahmed.

Şehzâde h^vâcesi: Bk. Feyzullah Efendi.

Şehzâde Muştafa: Bk. Muştafa.

Şekerciyân: 3b.

Şerîf hazretleri: 46b.

Şeyhü'l-islâm 'Ali Efendi: Bk. 'Ali Efendi.

Şeyhzâde Ahmed Ağa: Bk. Ahmed Ağa.

Şeyhzâde Sipâh Halîfesi: 16b.

Şu'bedebâzân: 3a, 4a, 7a, 11b, 13b, 48b.

Şüle-perdâzân: 5b, 12a.

- | -

Tabla-keşân: Hükâm-ı ___: 5b.

Tahta başı: 31b.

Taşra Aşçıları: Bk. Aşçılar.

Taşra Meydân: 11a, 26b.

Teberdârlar: 3a, 4b, 8b, 11a, 34a, 40a, 40b, 43a, 44b, 45b.

___kethüdası: Bk. Kethüdâ.

Sarây-ı 'atîk ___kethüdâsı: Bk. Kethüdâ.

Sarây-ı 'atîk ___ı: 6a, 8b, 11a, 18b, 34a, 34b, 38a, 38b,
42b, 43a, 44b, 45a.

Tekye kapusu: 32b, 24b, 25a.

Tekye Şeyhleri: 27a,

Temāşâ Kaşrı: 22b,

Tersâne: 46b;

___kapudanları: 23b, 26a;

___kethüdâsı: Bk. Kethüda.

___kethüdâları: Bk. Kethüda.

___neferâtı: 46b;

___ocağı: 23b.

___şâhbâzları: 43a;

___liler: 43a;

___-i 'âmire: 5b.

Tevâbi': 29a, 32a;

Ahmed Paşa ve vüzerâ ___i: 39a.

Tezkireci:

___efendiler: 13b, 21a, 21b;

___ler: 11a;

___-i evvel: Bk. Hayli Efendi;

___-i sântî: Bk. İbrâhim Efendi;

kafe ___si: Bk. Ebübekir Efendi;

mâliye ___si: Bk. Eyyüb Efendi.

Timurtaş Şahrâsı: 48a.

Tiryâkiyân: 16a, 23a.

Topçubaşı: 23b, 30a, 46b.

Topçu Ocakları: 27b.

Topçubaşılar: 24a, 35a.

Topçular çorbacıları: Bk. Çorbacılar.

Top-endâz: 31a.

Tulumcu neferâtı: 23a.

Tulumcuyân/Tulumbacıyân: 8b, 12a.

Tulumcubaşı: 23a.

Ṭulum-keṣān: 25a.

Ṭunca: 44b.

Ṭurmuş Ağa: 4a.

Ṭurmuş Mehmed Efendi (Şehr emaneti hidmetinde): 5a.

Türkmen Aġalıġı: 21a.

- U -

‘Ulemā: 10a, 12b, 31b;

____-y1 kirām: 29b;

____-y1 ‘izām: 9b, 13a.

Ustalar: 40a, 43a.

Uyvār: 19b.

Uyvār Beglerlegisi: Bk. Muştafa Paşa.

- Ü -

Üç Şerefeli Cāmi‘-i şerīf: 43b,

Üç şerefeli Vā‘iz: Bk. Hüseyin Efendi.

Üçüncü Ağa: 34a, 35b, 36a.

Üserā: Bk. Esīrān.

- V -

Vācibü'r-riāye Aġaları: 35a.

Vā‘iz Şeyhzāde: 15a.

Vālide Sultān: 11b, 35b, 44b, 46b, 47a;

____aġası: Bk. Süleymān Ağa;

____hademesi: 35b;

___kethüdāsı: Bk. Muştafa Efendi;

___kethüdāsı yoldaşı: Bk. Kethüdā.

Vālide-i Şehzādegān . Hāsekī Sultan: Bk. Hāsekī.

Vānī Efendi: 30b, 41b, 42a, 46a, 46b;

___ehli Kadın: 36b;

___yoldaşı: 38b.

Venedik Kralı kapu kethüdāsı: Bk. Kethüdā.

Veẓīr-i a‘zam: Bk. Ahmed Paşa.

Veẓīr-i sāliṣ: Bk. Muştafa Paşa.

Veẓīr-i sānī: Bk. Muştafa Paşa.

Voyvodalar: 2b.

Vükelā: 5a, 8b, 28b, 29b, 31a, 39a.

Vüzerā-yı hayme-nişīn: 6b.

Vüzerā Otağları: 8a.

Vüzerā-yı ‘ızām: 5a, 6b, 8a, 8b, 10a, 11a, 11b, 12a, 13b, 14b,

17a, 18b, 19b, 20b, 21a, 23a, 24a, 25a, 27b,

28b, 29b, 30b, 31a, 31b, 32a, 32b, 33a, 39a,

40a, 41b, 42a, 42b, 44a, 44b, 45a, 46a, 48a,

___tevābīleri: 26b, 39a.

- Y -

Yahūdi Kolu: 11b. Ayrıca bk. Kollar.

Yamalı Muştafa Paşa: Bk. Muştafa Paşa.

Yanbolu: 6a.

Yaşyemiş Bāzārbaşılıarı: Bk. Bāzārbaşılar.

Yayla baş kapu oğlanı: Bk. Baş kapu oğlanı.

Yedinci Hāsekī Sultān: Bk. Hāsekī Sultān.

Yegen Muştafa Efendi: Bk. Muştafa Efendi.

Yeñiçeri:

- ___ağası: 8a, 10a, 17b, 18a, 29a, 30a, 37b, 39b, 40a,
42ab;
___efendileri: 18a;
___ğazîleri: 17b;
___neferi: 17b;
___ocağı: 5a, 10a, 10b, 18a, 24b, 27b;
___ocak halkı: 17b;
___şehbâzları:
___yân: 10a, 11a.

Yevm-i şâli vâ'izi: Bk. Koyun Efendi.

Yûsuf Ağa (Dârü's-sa^câde Ağası): 1b, (2a), (3a), (3b), (8a),
(18b), (23a), (24b), (25a), (33a), (34a), (34b), (36b),
(37b), (41b) (42a), (42b), (44b), (46a), (47a), (48a);
___levâhikı: 38b;

Yûsuf Paşa: 10b, 26b, 29a, 30a.

- Z -

Zâbiç: 5b.

Zağrâ-yı 'Atîk: 6a.

Zağrâ-yı Cedîd: 6a.

Zekeriyya Efendi (Sultan Selim İmamı): 15a;

___karındaşı: Bk. Edirne nakîbi.

Zenberekçibaşı Ağa: 18a.

Zifâfhane: 45b, 46a.

Ziyâfet haymegâhı: Bk. Haymegâh.

Zür-bâzân: 11b.

Zülüflüyân/Zülüflüler: 6b, 10b, 13a, 18b;

___kethüdāsı: Bk. Kekthüdā;

___1 hāssa şehbāzı: 6b, 18b.

Zürefā: 12a, 15b.

DİZİN II*

- A -

afyön: 23a.

akçe: 14a, 16a, 28a, 43b, 44b.

‘akd-i nikāh: 41b, 42a.

akmişa-i mütenevvi‘a: 34b.

alay-ı ‘arūs: 45a.

‘alet-i hitān: 30b.

‘anber: 6b;

___-i sārā: 39a;

‘araba: 43a, 44b, 45a.

sīm ___: 4b, 44b, 45a;

yedek ___ sı: 44b.

askı: 49a.

at: 24b, 32b, 33a, 33b, 36b, 38a, 47b, 48a.

___ lı koşu: 48a;

al ___ : 33b;

kır ___ : 33a, 33b;

toru ___ : 33b;

yedek ___ ı: 44b;

yelgindiz ___: 48a. Bk. ayrıca esb;

āteş işleri: 4a, 18b. Ayrıca bk. şūret.

āteşler: 20a.

*Bu dizin surnamede sözü edilen önemli günleri, yiyecek, içecek, yemek malzemesi, alet, edevat, giysi ve armağan olarak verilen bütün eşyaları ve şenlik düzeni içinde kullanılan oyun malzemesi ve hayvanları kapsamaktadır. Maddelerin alt bölümleri dizinde ayrıca gösterilmemiştir. Maddeler metinde geçtikleri biçimleriyle dizine alınmışlardır.

āteşlik: 49a, 49b.

‘atıyye: 4b, 28b, 33a, 42a, 43b.

atılās: 23b, 50a, 50b.

ayak bezi: 35b.

āyīne: (mücevher) 35b.

ayu: 14b.

- B -

bağçe: 3b, 27b. Ayrıca bk. şeker işleri.

bağlava: 18a.

benefşe: 25a.

berş-i rahikī: 23a.

beyāz sādeler: 35a.

bilezik:

elmāsılı ___ : 50b, 51a;

mücevher ___ : 35b;

bisāt: 6b.

bohça: 35a, 35b, 36a, 36b, 37a, 37b, 46b, 47a, 47b, 48a.

zerdüz ___ : 46b;

börek: 18a.

buğūr: 6b, 11a, 13b, 19b, 37b, 39a, 42b.

___ hizmeti: 6b;

buğūrdān: 49a, 50a.

altun ___ : 48b;

fağfürī ___ : 49b;

mercānılı ___ : 49b;

mineli ___ : 49b;

müşebbek ___ : 49a;

şeşhāne ___ : 49b;

taşlıca ___ : 49b;

- C -

cevāhir: 3a, 4b, 30b, 34b, 35a, 42b, 43a.

Cezāir'li çekdirmesi: 20a.

cibinlik: 34a, 50b.

pullu ___ : 50b;

cihāz: 40a, 48b.

___ alayı: 40a, 43a;

___-ı'arūs: 3a, 33b, 40a;

___-ı sultānī: 3a, 40a, 41a, 41b, 42b;

- Ç -

çanak: (toprak) 17b.

çarh-ı felek: 8a.

çekdiri: 4a. Ayrıca bk. Cezāir'li çekdirmesi.

çerge: 18b, 34b.

misāfir ___si: 20b, 22b.

çultār: (haşırdan) 23a.

çuka: 26a, 30a, 50a.

___ ferāce kaplı kürk: 30a;

tonluk ___ : 40a/b.

- D -

degnek: (sim) 17b.

destār: 9a, 12a, 15b.

ziver ___ : 9a.

dest-āviz: 40a.

dibā: 35b, 36a.

tonluk ___ : 47b;

döşeme:

___ defteri: 40b;

___ makūlesi: 40b;

oda ___si: 40b, 41a;

düvaç: (mücevher pullu) 35b.

düğme: elmāslı ___ : 51a.

zümürrüd ___ : 51a.

- E. -

elmās: (sade) 51b.

elmās çaprest: 51a.

esb: 29b, 30a, 33a, 33b.

sīm zincīrlı ___ : 30a. Ayrıca bk. at;

eşvāb: 41b.

alay ___1: 24b;

cihāz ___1: 40a, 43a, 43b;

dīvān ___1: 9a, 13b;

erkān ___1: 29a;

nişān ___1: 4b, 34b, 35a, 35b, 38a, 43a;

üst ___1: 16b, 18a, 20a, 21b.

eşribe-i laṭīfe: 6a.

eşribe-i günāgün: 6b.

evānīler:

altun ___ : 3a, 34a, 40a;

bakır ___ : 3a, 34a, 40a, 49b;

gümüş ___ : 3a, 34a, 40a;

sīm ___ : 49a;

- F _

fağfūrīler: 49b.

fağfūrī taşlıca: 49b.

farāş: (mutalla taşlı) 49a.

fener: 23a, 43a, 45b.

bakır ___ : 30b;

pullar dikilmiş ___ ler: 43a;

sīm ___ ler: 50b;

ferāce: 16a.

___ semmūr kürk: 30a;

___ sırt semmūr kürk: 29b;

sāde ___ : 23b;

sāde şof ___ : 21b;

çuka ___ kaplı kürk: 30a.

fincan: (sāde) 49b.

taşlıca ___ : 49b;

fişek: 14b, 18b.

dīvāne ___ : 4a, 12a, 23a;

fişkîyye ___ : 12a;

havāyi ___ : 4a, 12a;

ķandilli ___ : 4a, 12a;

kestāne ___ : 23a.

gelberu: 49a.

gevāhir: 3a, 35a.

gügüm: 23a, 23b, 40b, 41a, 49a, 49b.

___-i kebīr: 41a;

ocak ___ü: 40b, 41a, 49b;

gül: 20a, 23a.

gülāb: 6a, 11a, 13b, 19b, 37b, 39a, 42b.

gülābdān: 49b.

altun ___: 48b;

taşlıca ___: 49b;

yaldızlı ___: 50a.

ḥabbe: 51a.

ḥalāṭ: 25a, 26a.

ibrişim ___lar: 25a.

ḥātem: (elmās) 35b.

hediye: 47a.

ḥımār: 14b.

___ koşusu: 48a.

ḥına gicesi: 44a, 45b.

ḥil'at: 11b, 14a, 15b, 17a, 17b, 19b, 22b, 26a, 26b, 29b, 30a;

32b, 37a, 37b, 42a, 42b, 43a, 43b, 47a;

-- -ı perişani: Bk. perişani

ḥōşāb: 10b.

ḥūnī: (sīm) 49a.

ibrik: 10b.

___-i dest: 40b, 41a;

Ābdesthāne ___i: 40b;

çeşme ___i: 40b, 41a;

kahve ___i: 40b, 41a, 49a, 49b;

kahve ___i: ma sitfl: 48b. Ayrıca bk. legen-ibrik.

ibrişim halâtlar: Bk. halât.

igne: (yakut) 51b.

istefân: 35b, 50b.

elmâslı ___: 50b;

mücevher ___: 35b;

iskemle: çiçek ___si: 49a;

yemek ___si: 48b, 49a;

itmek: 25b.

ķabanîçe: 9a.

ķadîfe: 50a, 50b.

ķaftan: 46a.

üst ___ları: 18a, 19a;

ķafes ve kilid: (sim) 50b.

ķahve: 6b, 11a, 12b, 13b, 14b, 15a, 18a, 19a, 19b, 20a, 21a,

21b, 23a, 23b, 26b, 27a, 29a, 32a, 34b, 37b, 38a, 39a,

39b, 40a, 41a, 41b, 42b, 44a, 44b, 46a, 46b;

___ hizmeti: 6b, 18b;

mümessek ___ler: 18b, 23b;

ķalē: 4a.

kafe taşviri: 3b.

kalice: 41a.

kallāvi: 13b, 16a, 21b.

kalyon: 4a.

kāfir ___u: 20a.

kanādīl: 14a, 20a, 21b, 28a.

karanfīl: 23a.

kārgāh: 32a.

kāse/kūze: ___-i çini: 6b.

fağfūrī ___i: 10b;

taḅl u ___:

kaşık: 40b, 41a.

hoşab ___ı: 40b.

kaḅār: 35a, 43a.

kavānos: 6b, 49b.

kaz: 6a.

kazgān: 6a, 50a.

baķır ___: 6a;

kefgīr-kepce: 49b.

keş: 12a, 15b.

kışrak: (al) 33b.

kilīd: 50a. Ayrıca bk. kafes ve kilīd.

kise: 11b, 14a, 26a, 43a, 43b, 44b.

kisvet: 12a, 44b.

ķoyun: 17b.

kös: 9a, 13b, 18b, 25a.

köşk: 18b.

ķukla: 48a.

ķumaş: 35b.

tonluk ___: 25a, 40a/b.

kuşuş: 49a.

kuşlar: 27b.

kuşu: 6b.

kuşak

cengāl ___: 36b;

elmās kemer ___: 35b, 36a;

elmāsılı: 35b, 36a;

mücevher elmās ___: 36a;

mücevher kemer ___: 35b;

orta ___: 25a;

ön̄ ___: 36b, 51a;

küpe:

la^c1 ___ 51a;

elmās tokuz ayak ___: 51a;

inci üçer ayak ___: 51b;

zümürüd ___: 35b, 51a.

kürek: 49a.

kürk: 9a, 16a, 25b, 29b, 30a, 30b, 36a, 42a, 42b, 43b, 46a,

47a, 48a;

çuğa ferāce kaplı ___: 30a;

dībā kaplı ___: 35b, 36a;

semmūr ___: 29b, 30a;

vaşak ___: 47a, 47b.

lāle-i nevsüküfte: 14a.

la^c1ler: (sāde) 51b.

legen: 10b, 40b, 41a.

___-i cāmeşūy: 41a, 49a, 50a;

ābdest ___i: 49a;

ābdest ___i ve ibriki: 40b;

berber ___i: 49b;

hamām ___i: 49a;

mutalla ___: 49a;

sīm ___: 49b;

yaldızlı ___: 50a. Ayrıca bk. legen-ibrik.

legen-ibrik: 41a.

ābdest ___i: 41a;

ayaqlı ___: 49b;

fağfūrī ___: 49b;

kalaylı ___: 50a;

mücevher ___: 48b.

lenger: (şeshāne) 48b, 49a.

leyle-i kına: 44a, 45b.

leyle-i zifāf: 45b.

londrīna: 50a.

- M -

maḳ'ad: 9a, 50a, 50b.

maḳrama: 27a.

nişan ___sı: 37b.

maşa: 49a.

maşraba: 40b, 41a, 48b, 49a.

sim ___: 28a;

maḳara: (altun) 48b, 49a.

melbūsat: 7a.

merāsım-i alay-ı cihāz: 43a.

merāsım-i destbūs: 9b.

merāsım-i istikbāl: 45a.

merāsım-i lu^cbetiyan: 11b.

merāsım-i pīşkeş: 11b.

merāsım-i ta^cṭīr ve tebhīr: 17a.

mertebāni: 10a, 39a.

mevlūd-ı şerīf: 28a, 28b.

meyve ağaçları: 27b.

mifreş: 42b, 50b.

miğfer: 23a.

minder: 33b.

zerdūz ____: 50b;

mum şofrası: 50b.

mücevveze: 13b, 16b, 17b, 19a, 20a, 23b, 25a, 27b, 29a, 35a.

mühr-i Süleymān: 8a.

- N -

nahıl: 3b, 4b, 24a, 26a, 35a.

____-ı kebīr: 3b, 25a, 25b, 44a, 44b;

____-ı sağır: 3b, 24a, 24b, 43a;

____-ı vasat: 24b;

sīm ____ -ı kebīr: 4b;

sīm ____lar: 44b, 35a.

nalbeki: 49b.

naleyn: (mücevher): 35b.

nihālī: 34a, 50b.

nihāl-i taze: 14a.

nişān: 32b.

___ cevāhirleri: 35a;

___ maḳraması: 37b;

___ günü: 41b;

nişīmen: 9a, 13b, 17a, 19b, 21a, 34b, 37b.

nişīmensāz: 20b.

- 0 -

ocak tahtası: 49a.

- 0 -

ördek: 6a.

- P -

paça günü: 46a.

perde: 50a.

cevāhir ___: 30b;

kapu ___si: 50a.

perişānī: 23b.

hil^tat-ı perişānī: 42b.

pilāv: 27a, 32a.

pīşgīr: 10b, 37a, 40b, 41a.

___ tire: 41a.

pīşkeş: 3a, 11a, 14a, 22b, 23a, 28a.

pīstemal: 27a.

post: 36b.

pullar (sīm): 45b.

- R -

rāḥile: 44b.

raht: 25a.

cevahir ___: 29b;

mücevher ___: 30a;

sade divan ___: 30a;

rağş: 14b, 23a.

rugān-ı zeyt: 12a.

rüsüm-ı rümiyye: 14a.

- S -

şahan: 26b, 39a, 39b, 40a, 44a, 45b.

___-ı kazgān: 6a;

___-ı şofra: 40b, 41a;

___-ı ta'ām: 27a;

altun ___: 48b;

altun ayaklı ___: 48b;

bakır ___: 6a;

muṭalla ___: 39a;

sīm ___: 39a;

sīm orta ___: 49a;

sim şeşhāne ___: 49a.

şandık: 27b, 35a, 38b, 39a, 45b, 50b.

___-ı şekkerler : 27b, 38a, 38b;

ayaklı ___: 42b, 50b;

şekker ___ları: 27a, 35a.

sāyebān: 10b, 14b, 16b, 18a, 19b, 20b, 22b, 23b, 26a, 26b,
27a, 29a, 31b, 32a, 33a.

seccāde: 50a.

selīmī üstlük: Bk. üstlük.

semā^c: 14b, 23a.

semmūr kürk: 9a, 35b, 36b, 37a, 42a, 42b, 43b, 47b, 48a.

çuğaya kaplı ___: 42a;

dibā kaplı ___: 36a;

ferāce şirt ___: 29b, 30a;

tahta ___: 36b;

serāser: 18a, 19a, 23b, 42b, 50b.

servi: 20a.

sımāṭ: 5b, 6b, 13a, 14b, 16b, 17b, 18a, 18b, 19a, 19b, 20a,
20b, 22b, 23b, 26a, 27a, 29a, 31a, 31b, 32a, 29b, 40a,
43b, 44a, 46a, 46b.

şırma: 50a, 50b.

___ işleme: 10b;

şirt: 29b.

sinī: 17b, 27a, 43a, 49a, 49b.

___-yi nüḥās: 40b, 41a;

ağaç ___: 6a, 32a.

sitīl: 48b, 49a.

___-i kebīr: 49a;

ibriḳ ma^c ___: 48b;

kahve ___i: 49b.

şof: 21b, 23b.

şofa: 6b, 23a.

şofra:

kösele ___: 40b;

kūşeli ___: 50b;

şorguç: 9a.

mücevher ___: 35b, 36a;

şuret: 38a, 38b.

dīv ___i: 15b;

fīl ___i: 15b, 35a;

gergedān ___i: 15b, 35a;

hayvānāt ___i: 3b, 27a, 27b, 35a, 38a;

kahvehāne ___i: 23a;

tāzī ___lare: 35a;

tuyūr ___leri: 3b, 35a;

vuhūş ___leri: 3b, 35a. Ayrıca bk. şeker işleri;

sūzeni: 9a.

süpürge: 18a.

şurre: 32b, 43b.

süzigü: 50a.

- § -

şebke serenleri: 8a.

şehr emāneti: 5a.

şeker/şekkerler: 6a, 23b, 27b, 28a, 35a, 45b.

___ bağçeleri: 3b, 24a, 27a, 35a, 44b;

___ işleri: 3b, 26a, 27a, 27b, 28b, 35a, 38a, 45b, (ayrıca bk. suret);

___ kutusu: (altun) 49a, (sim) 49a;

___ külâhı: 23a;

___ şandıkları: 27a, 35a;

şandık-___ler : 27b, 38a, 38b.

şem^cler: 45b.

şem^cdānlar: 45b, 49a, 50a;

şim ü zer ___: 49a;

altun ___: 48b.

şerbet: 10b, 12b, 13b, 14b, 15a, 18a, 19a, 19b, 20a, 21a,

22a, 23b, 26b, 27a, 28b, 32a, 34b, 37b, 38a, 39a,

39b, 40a, 41a, 41b, 43b, 44a, 44b, 45b, 46a, 46b;

___ hidmedi: 6b, 18b;

buzlu ___: 23b;

şovuk ___: 18b;

şekker ___: 28b;

şīşe: 45b.

şūrba: 11a.

- T -

şabak: 23b.

şadet ___1: 6b;

şagfūrī ___: 10b, 49b;

şincan ___1: 48b;

şevlūd ___1: 6a;

şāde ___: 49b;

şaşlıca ___: 49b;

şoprak ___: 17b;

şabl u kūse: 31a.

şabla: 45b, 48b.

şac: 35b.

kutusu: 35b.

şah^t-ı ʿālī: 9a, 9b, 30b.

tahta: 35b, 36b, 47b.

tahta oturak: 34b.

tas:

altun ___ ma' kapak: 48b;

altun hamam ___ 1: 48b;

hōṣāb ___ 1: 40b, 41a, 49b;

sefer ___ 1: 49b;

sīm hamam ___ 1: 49a;

sīm yogurt ___ 1: 49a;

tava: 49a.

tavuk: 6a.

tāzī: 14b.

tencere: 50a.

tennūr: 49b.

tepsi: 40b.

altun ___: 37b, 48b;

baqlava ___ si: 49b;

kahve ___ si: 49b;

orta ___: 49b;

sabun ___ si: 48b;

sīm ___: 16a, 49b;

tesbīh:

___-i kebīr: 51a;

inci ___: 51a, 51b.

topuk mesti: (mücevher) 35b.

tuṣu: 10b.

tuṣluk:

altun ___: 48b;

fağfūrī ___: 49b;

- U -

ūd-ı māverdi: 6b.

umūm ziyāfeti: 32a.

- Ü -

üst: 19a, 21b, 23b, 27b.

___ esvābları: 16b, 18a, 20a, 21b;

___ kaftanları: 18a, 19a;

üstlük: 17b.

selîmî ___: 45a;

yūsufî ___: 45a.

- V -

vaşak: 47a, 47b.

- Y -

yaqut: 51a.

yaşdıq: 33b, 50a, 50b.

Burūsa ___1: 50b;

muraşsa yüz ___1: 42b, 43b;

yüz ___1: 50b;

zerdüz ___: 50b;

yatşu namāzı:

yekmürdi:

sāde ___: 49b;

taşlıca ___: 49b;

yelpāze: 23a, 25a.

yūsufî üstlük: 45a.

yüzük: (elmās): 51b.

- Z -

zār: 34a, 43a, 50a, 50b.

pullu ____: 50b;

zēḥāir: 5b, 6a.

zer ü miskīn: 18b.

zerde: 27a, 32a.

zerenderzer: 9a.

zīb: 12a, 20a.

zīnet/zīnetler: 12a, 20a.

zümürüd:

____ dizi: 51a;

sāde ____: 51b;

şeḥāne ____: 51a.

EK A

FINDIKLI'LI SİLAHTAR AĞA TARİHİ'NDEN 1675 ŞENLİĞİ İLE İLGİLİ
BÖLÜM¹

Sene sitte ve 'semanin ve elf

Sur-ı Hümayun-ı Hitan-ı Şehzadegan-ı Alişan

Sene-i mezbure Muharrem'inde ferman-ı padişahi üzre sur-ı hümayun mühimmatının tedarükine mübaşeret ve mahsus emin nasb ve tayin olunan Fındık Mehmed Efendi'ye ilbas-ı hilat ve cümle erkan-ı devlet ve ayan-ı saltanat ve hükkam-ı memleket davet buyurulup mah-ı Safer'de rikab-ı hümayuna pişkeşleri geldi. Ve saray-ı hümayun meydanına ali otağlar kurulup kanadil ve enva-ı zib ü ziynetle tezyin olunup mah-ı Rebiül'el-evvel'in gurre si bazar gün vüzera-yı ızam tehniye-i sur-ı hümayun için ıyd-ı şerif tertibi üzre şeref-i damen-bus-ı padişahiyle mazhar-ı izzet ve badehu ziyafet olundular. Bade't-taam vüzera-yı ızam mehterhane-i hassadan kendüler için kurulan çerkerde aram idip temaşa mahallerinde yine kendülere mahsus amade olan sayebanlı sofalara kallavileriyle gelip oturup padişah hazretleri makam ve alay-ı mülukanelerinden kıyam edinceye değin eğlendiler. Bu gice ziyadesiyle ateşbazlık ve fişenkendazlık envaından seyr olundu. Vüzera-yı ızamın çadırlarına mutbah-ı amireden günde iki defa müstevfa-yı nefais-i nefise tayin buyuruldu. Bugünkü ziyafetle vüzera-yı ızama tebaiyetle kazasker efendiler dahi dahil olup Valide Sultan ve Haseki Sultan hazretlerinin kethüdaları dahi tehniye-i aliyyede rikab-ı hümayun ağaları üslubunda divan hacelerinin

¹Fındıklı'lı Silahdar Ağa, Silahdar Tarihi, s.644-648.

Önlerince tertib olunmuşlar idi. Mahall-i tenavül-i taamda mezburları vezir-i azam bervech-i ikram kendü sofrasına davet ve idhal buyurdular. Ve ikinci düşenbih gün ulema-yı kiram ziyafet buyurulup umur-ı taam-ı divanhane çerkesinde tamam olduktan sonra huzur-ı hümayunda akd-i meclis-i ders olup hazır olan erbab-ı istifadeye şeyhü'l-islam Ali Efendi Tefsir-i Beyzavi'den bir mikdar ifade ittiler. Bادهu selamlayıp hanelerine gittiler. Bu gice dahi kol kol çengilerden maada yaban adamları ve gemiler ve kuleler tutuşturulup ve bazı ayulara ve köpeklere ve eşeklere fişenkler yapışdırılıp ateş virildikte mezbur hayvanat ürküp seyircilerin üzerlerine varıcak fişenklerden azim ürkündülük olup hayli temaşa kılındı. Ve üçüncü salı gün sadat ve meşaih ziyafet olundu. Ve gice dahi sair şenlik ve şadımanlıktan gayrı birkaç nefer tiryakiler koşdurulup ve tulumcular seyircileri yağlı tulumlarıyla ürkütüp birbirine kattılar. Ve dördüncü çeharşenbih gün siyah ve silahdar ocaklarına ziyafet olundu. Ve Leh seferine serdar olan vezir Şişman İbrahim Paşa'ya kılıç kaftan gönderildi. Ve beşinci pencşenbih gün Yeniçeri ocağı ziyafet olundu. Ve altıncı cuma gün rikab-ı hümayun ağaları ve Valide Sultan ve Haseki Sultan hazretleri kethüdaları ziyafet olunup bu gice vafir tiryaki cemiyeti olup ihsan-ı hümayuna mazhar oldular. Ve yedinci şenbih gün istabl-i amire halkına ziyafet olundu. Ahşam vaktinde bir azim sağnak zuhur idip güğercin yumurtası kadar dolu yağdı. Ve sekizinci pazar gün divan haceleri ziyafet olundu. Bugün elçiler pişkeşlerin arz idip nazargah-ı hüsrevanide hilatler giydiler. Ve tokuzuncu düşenbih gün cebeci ve topçu ocakları ziyafet olundu. Ve onuncu salı gün vüzera-yı ızam ve ulema-yı kiram saadetlu şehzade-i alişan

hazretlerini Eski Saray'dan alay ile otağ-ı hümayuna getirdiler. Enva-ı tevkir ile atından vezir-i azam indirip sağ koltuğuna girdi. Vezir-i sani Musahib Mustafa Paşa sol koltuğuna girip sair vüzera akablerince yürüyüp bu üslub-ı mergub üzre huzur-ı hümayuna varıldıkda padişah hazretlerinin mübarek ellerin öpdüler. Ol mahalde şeyhü'l-islam efendi dua eyledi. Badehu vüzera-yı ızam selamlayup ve cümle huzur-ı hümayundan çıkıp divanhane çadırında it'âm olundılar. Ve onbirinci çeharşenbih gün şehirli ziyafet olundu. Onikinci pencşenbih gün sünnet-i seniyye-i hitan vacibü'l-ikram vüzera-yı ızam mübaşeretiyile kemal-i tazim ve ihtiram üzre Has Oda Köşkü'nde riayet ve itmam olundu. Ol gün dahi divanhane çerkesinde azim taam çekildi. Ve onüçüncü cuma gününde Rumeli ve Anadolu kuzatına ziyafet olundu. Ve ondördüncü şenbih gün mazul mirmiran ve ümeradan mevcut olanlara ziyafet olundu. Ve onbeşinci pazar gün ammeye ziyafet olunup sünnet düğünü tamam oldu. Bu onbeş gün gicelerinde meydan-ı saray-ı hümayun kesret-i meşail ve kanadille ruz-ı ruşen gibi aydınlık ve sabahlara değin envaından şenlik ve şadımanlık olur ve hergün ikindiden sonra esnaf-ı ehl-i hiref tertib üzre otağ-ı hümayun önünden şenlikleriyle geçip pişkeşlerin arz idip dua iderler ve badehu kendülere mahsus tayin buyurulan mahalde ziyafet ve taam olunup giderler idi. Bais-i sur-ı pür-surur olan sünnet-i seniyye gününde kable'l-hitani rikab-ı hümayunda mevcut vüzera-yı ızama mezid-i avatıf-ı hüsrevaniden seraser semmur kürkleri ve murassa lecamla mükemmel atlar ihsan buyurulduğundan maada vezir-i azama elli esame ve sair vüzeraya kırkar esame dirlikler ve emekdarlar için inayet-i aliye buyurulup ve ulema-yı kirama sofsemmur kürkleri ilbas olunup umuk-ı sur ile

memur olanlar hilatler mesrur ve dilşad ve mahbuslar sadakat-ı padişahiden ıtlak ve azad buyurulduklar. Ve yigirmibirinci şenbih gün Timurtaş sahrasında otağlar kurulup erkan-ı devlet ol mesireye dahi davet ve ziyafet olunup koşular oldu. Atları yügrük olanlar meydan-ı ihsana vasıl oldılar.

Sur-ı Hümayun-ı Arus-ı Sultani

Duhter-i sa'd-ahter-i şehriyari saadetlu Hadice Sultan hazretleri vezir-i sani Musahib Mustafa Paşa'ya sünnet-i seniyye üzre tezvic buyurulmak babında inayet-i aliye sudur idip sağdıç olan vezir-i rabi Defterdar Ahmed Paşa mah-ı mezburun yigirmialtıncı pencşenbih gün azim alay ile nişan getirdi. Ve Damad Paşa Sarayı pür zib ü ziynete mübaşeret gice gündüz envaından şenliklere müdavemet olundu. Ve yigirmisekizinci şenbih gün ibtida vüzera-yı ızam ile kaziasker efendilere ziyafet ve ıt'am olundu. Ve mah-ı Rebiül'l-ahir'in gurre si düşenbih gün meşaih ve eimme-i hutebaya ziyafet olundu. Ve ikinci salı gün siyah ve silahdar ocakları ziyafet olundu. Ve üçüncü çeharşenbih gün yeniçeri ocağı ziyafet olundu. Ve dördüncü pencşenbih gün rikab-ı hümayun ağaları ziyafet olundu. Ol gün vüzera ve ulema ve yeniçeri ağası ve bölük ağaları izn-i hümayunla Has Oda Köşkü'ne varup cihaz-i mülukaneyi seyr eylediler. Haka ki şaşaaşından gözler kamaşır. Ve emsali sebkat itmemiş binihaye şeffaf ve berrak cevahir ve gevahir horşid-i ışrakla esvab-ı bi-hesab aliyü'l-ala idi. Ol mahallde vezir-i salis Kara Mustafa Paşa dahi küçük sultan hazretlerini tezvic için taraf-ı hüsrevaniden mevcut olup kürk giydi. Ve beşinci cuma gün establ-i amire halkı ziyafet olundu. Ve altıncı şenbih gün sultan kapusunda misafir odasında vüzera ve kaziasker

efendiler mahzarında tarafeynin vekilleri mübaşeretiyile şeyh-
ü'l-islam Ali Efendi akd ü nikah idip cümleye taraf-ı padişah-
hiden ihsan buyurulan semmur kürkleri darü's-saade ağası Yu-
suf Ağa bervech-i ikram kendi eliyle ilbas eyledi. Ve Damad
Paşa canibinden darü's-saade ağası'na gönderilen kürkü sağdıç
paşa dahi kendü eliyle giydirdi. Badehu rikab-ı hümayun ağa-
ları ve selatin kethüdaları cümle hilat giydiler. Ve andan
varıp kemal-i tazim ve izzaz ile cihazı alıp Damad Paşa Sara-
yı'na nakl idip ol mahallde Damad Paşa dahi cümle vüzeraya
birer mükemmel at ihda eyledi. Ve yedinci bazar gün divan ha-
celeri ziyafet olundu. Ol gün iki canbaz birbiri ardınca Sul-
tan Selim Camii minaresinden saray-ı sur-ı damad paşa meyda-
nına gelinceye değin ip üzerinden piri perçeminden ve biri
ayağından uçtular. Ve sekizinci düşenbih gün vüzera kethüda-
ları ziyafet olundu. Ve tokuzuncu salı gün yine canbaz mina-
re-i mezbureye muttasıl ip üzerinden arkasına bağlı bir sabi
ile pervaz idip nüzule karib geldikte ip kırılıp seyirciler-
den bir yahudinin üstüne düşüp mürd itti. Lutf-ı hak ile hiç
kendülere zarar isabet itmedi. Ve onuncu çeharşenbih gün vü-
zera-yı ızam ve ulema-yı kiram darü's-saadeti'l-aliye kapusu-
na varıp saadetli gelin sultan hazretlerini kemal-i tazim ve
ve izzet ve zib ü ziynet ve alay ile Damad Paşa Sarayı'na gö-
türdüler. Vardıklarında at üzerinde selamlayıp geldiklerinde
atlarından inip kapunun dahilinde selamladılar. Ol gün Damad
Paşa tarafından umum üzre hilatler ilbas ve kına dahi anın
sarayında oldı. Ve onbirinci pencşenbih gün ikindiden sonra
huzur-ı padişahide akd-i meclis-i ders olup ferman-ı hümayun
üzere ol encümen-i şahaneye vüzera-yı ızam ve ulema-yı kiram
dahi dahil oldılar. Sure-i şerife-i mülkden karait olunup

şeyhü'l-islam Ali Efendi mana virirdi. Ol esnada hace-i şeh-zade Seyid Feyzullah Efendi ve bu ali gülşi-i kadir ayet-i kerimesine müteallik bir sual-i kavi irad idip herkes mura-kaba-i tefekkür ve teemmülde iken Kazi tefsiriyle hazır bil-meclis olan vezir Nişancı Abdi Paşa eda-yı cevaba muvaffak olup mazhar-ı tahsin-i hüsrevani oldu. Ve bu gice salat-ı ışa-yı edadan sonra vüzera-yı ızam ve şeyhü'l-islam efendi ve ka-ziasker efendiler üst ve mücevvezeleriyle üslub-ı divan üzere Musahib Damad Paşa'yı kemal-i tevkir ve tazimle gerdekhaneye kodular. Ve kendü dahi üst ve mücevveze giymiş idi. Hin-i duhulde duayı şeyh Vani Mehmed Efendi eyledi. Badehu vüzera-yı ızam ve ulema-yı kiram ol mahallde bir mikdar celse-i ha-fife ile aram itdirilüp şerbet ve anber ve rengin makrameler ile ikram olındılar. Badehu Damad Musahib Paşa dahi taşra çı-kup vüzera-yı ızama ve ulema-yı kirama semmur erkan kürkler giydirüp her birin enva-ı ızaz ve ihtiramla yolladılar. Ale's-sabah kendüler dahi padişah hazretlerinden seraser kürk giyüp şeref-i muhaseret-i hüsrevani ile ser-efraz oldılar. Ve on-üçüncü şenbih gün cebeci ve topcu ve tersane ocakları ziyafet olundu. Ve ondördüncü pazar gün mazul beylerbeyiler ve bey-lerden mevcut olanlar ve kaziler ziyafet olındı. Ol gün sa-ray-ı sur-ı damad musahib paşa meydanından Sultan Selim Cämii minaresinin orta şerifesine bend olan ip üzerinden iki canbaz yürüyerek minareye çıktılar. Sonra biri ardın ardın yine aş-ağı nüzul itmekle meramina vusul bulup dirliğe nail oldu. Ve onbeşinci düşenbih gün düğün tamam oldu. Ve onyedinci çehar-şenbih gün yine Timurtaş Sahrası'nda atlar ve piyade koşuları olup seyr olundu.

EK B

RAŞİT TARİHİ'NDEN 1675 ŞENLİĞİLE İLGİLİ BÖLÜM*

Sudur-ı ferman-ı hümayun-ı padişah-ı gitisitan
Beray-ı tertib-i levazım-ı sur-ı pürsürür-ı hitan

Avn-i Hudavend-i kerim-i mütealbirle, gavail-i cen-ü
cidal ve şeva'ıl-i harb-ü kıtal bertaraf olup, riyahin-i gül-
zar-ı saltanat olan şehzadegan-ı alişanın sür-ı hümayun-ı hi-
tanları tertibine şüru' olunmak müad-ı hazret-i daver-i dev-
ran olmakla, etraf ü eknaftan canbaz ve zorbaz ve ateşbaz gi-
bi san'atperdazlar cem'ine mübaderet ve sair mühimmat-ı la-
zıma-i sur-ı pürsürur tedarüküne mübaşeret olunduktan sonra,
işbu mah-ı şevvalül'l-mükerremmin yedinci günü sur emini-nasb
ta'yin olundu.

Vakaayi'i sene sitte ve semanin ve elf:

Tafsil-i ahval-i sur-ı pürsurur-ı hitan-ı hümayun

Zikrolunduğu üzere birkaç aydan beri tedarük-i mühim-
mat-ı lazımasına mübaderet olunan sur-ı pürsurur-ı hitanın,
şevket-i saltanat-ı osmaniyye-nin iktizasına göre cemi'i le-
vazımı tedarük-ü tahsil ve enva-ı esbab-ı tarab u neşatı ge-
reği gibi tertib ü tekmil olunduktan sonra, işbu sal-i meyme-
net'iştimal'i mah-ı Rebi-ul-evvel'inin gurresi günü ziyafet-
lere şuru' olunmak üzere karar virilmekle, Saray meydanı Ka-
nadil u meşail ile tezyin ve ol saha-i vüs-atpeymaya ali
otağlar -e çerler nasb u temkin olundu.

*Mehmed Raşid. Tarih-i Raşid Efendi. Kostantiniyyetü'l-mah-
miyye:Müteferrika No.14, 1153. Cilt I, s.81b-83b.

Ve ibtida yevm-i mezburda sadr-ı a'zam ve sair vüzera'yı ızam hazaratı da'vet olunup, tehniyet-i sur-ı humayun için ıyd-i şerif tertibi üzere şeref-i damenbus-ı padişah-ı enam ile şadgam oldular. Her biri muamele-i mülatafat'ayin-i şehriyari ile ikram ve badehu kendülere mahsus çergelerde it'am olunduktan sonra, lazıma-i cem'iyet-i sur olan lu-betbaz ve san'atperdazları temaşa için vüzera-yı ızama tahsis olunan sayebanlı soffalar üzerinde kallavileriyle karar ve günagun u'cubeler temaşasına vakf-ı nigahı i'tibar eylediler.

Vüzera-ı ızam çergelerinde beher yevm iki növbet matbah-ı amireden et'ime-i nefise ta'yin ve tertib olunup, gah istirahat için mahsus olan çergelerinde ve gahice temaşa için soffalar üzere aram idip, Sultan-ı enam hazretleri temasadan ferağ birle kıyam buyurmadan anlar dahi soffalardan hareket itmemek üzre ta'lim ve padişah-ı şevketpenah hazretleri temaşagahlarından ne vakit hareket buyururlar ise vüzera-yı ızam dahi ol vakit istirahat için çergelerine varmak hususu her birine tefhim olundu.

İkinci günü sınıf-ı ulema'yı kirama tertib-i ziyafet birle ikram ve hazır olan efendiler i'dad olunan divanhane çergelerinde umumen it'am olunduktan sonra, huzur-ı faizün'nur-ı padişahide akd-i meclis-i ders olunup şeyh-ul-islam Ali Efendi hazretleri fenn-i celil-i tefsirden mahalle münasib bir ayet-i kerimenin ma'na-yı nefisin tarrir ve meclis-i hümayunu envar-ı meani-i Tenzil ile tenvir eylediler. Badehu selamlayıp izn-i hümayun ile hanelerine revane oldular.

Ol gice dahi kol kol çengilerin ahenklerinden maada,

maada, baruttan tertib olunan gemiler ve kulleler tutuşturulup ve ayular ve köpekler ve eşeklere fişekler bağlanıp ateş virildikte, cümlesi ürküp seyirciler üzerine doğru hücum itmekle, bir hay-u huy kopup azim temaşa zuhura geldi.

nc günü zümre i sadat-ı kiram ve taife-i meşayih-ı ızama ziyafet olunup, tertib-i mezkur üzere it'am ve kemayen-bagi ikram olundular. Bu gice dahi sair melahi v melaiden gayri, birkaç nefer tiryakiler koşturulup, cnbiş-i şitab ve birbirini sebkat içün pi- tablari hande-i temaşagerana bais ve tulumcuların yağlı tulumlar ile ileride bulunan halkı geri srmeğe olan hücumları sebebiyle seyircilerin ihtirazlarından bir zge temaşa hadis oldu.

Dördüncü eharşenbih günü şipah ve silahdar ocakları ricaline ziyafet ve pişgah-ı arzularına ferş-i sofrayı inayte buyurulup ba'd-et taam yerli yerlerine avdet eylediler.

Ve beşinci günü yeniçeri ocağı halk-na ziyafet-i hümayundan hissedarlık şerefiyle ikram ve mevazı'ı adideye sofrayı ve simatlar tertib olunup cümlesi it'am, badehu yerli yerine ric'at itmeleri içün ı'ta-yı izn-i am olundu. Ol gice ınsıraf-ı zayfdan sonra saha-i temaşa cilvegah-ı zümre-i ehl-i keyf olup, muhaverat-ı garibeleriyle cümle huzzara safalar bahşeylediler.

Altıncı günü rikab-ı hümayun ağalarıyla devletli Valide Sultan ve saadetli Haseki Sultan, damet ismetha hazretlerinin kethdalıkları şerefiyle şerefiyab olan ağalar ziyafet-i hümayun ile haiz-i izz şeref, ve gaaile-i ekl- şrb bertaraf olup, gice oldukta azim şenlikler ve asar-ı şevku tarab

nümayan oldu.

Yedinci günü ıstabl-ı amire halkı nail-i devlet-i ziyafet olup, ba'd-et taam yerlerine avdet eylediler. Akşama karib hevada azim sevret-ü şiddet nümayan ve binihaye berk-ubarayan olup, cevizden büyük dolular yağdığından, ol gice bir nesne teması mümkün olmadı.

Sekizinci günü divan haceleri da'vet olunup, tertib olunan sımatlara ala meratibihim iclas ve ba'd-et-taam pişkeşlerin arzdan elçilre nazargah-ı hümayunda hil'atler ilbas olundu.

Dokuzuncu günü cebeci ve topçu ocaklarıhalkına naim-i kerem amim da'vet buyurulup, niam-ı nefise-i mülükane tenavülünden sonra yerlerine avdet eylediler.

Onuncu salı günü vüzera-yı ızam ve ulema-yı kiram, alay tertibi üzere Saray-ı Atik'e carıp, büyük şehzade devletli Sultan Mustafa Han hazretlerini, kemal-i i'zaz ü iclal ile Saray Meydanı'nda cilvegah-ı Padişah-ı şevketdestgah olan olan otağ-ı kehkeşannitaka getirdiler. Bendehu sadr-ı a'zam hazretleri canib-i yemininden ve vezir-i sani Musahib Mustafa Paşa hazretleri canib-i yesarından koltuklarına girip ve sair vüzera-yı ızam akabgirlik ile te'rif-i şehzade-i civanbahta azim haşmet virip, bu uslub-ı şevketmashub üzere huzur-ı faizün-nur-ı mülükaniye ruymal olundukta, şehzade-i necabet-güher hazretleri müraat-ı adab-ı ta'zim-ü tebcil ile, valid-i kesirü'l-mahamidler dest-i inayet peyvestlerin takbil itmeğın, Şeyh-ul-islam efendi hazretleri dua idip, badehu, vüzera-yı ızamla maen divanhane çadırında it'am olundular.

Mah-ı merkumun onbirinci çeharşenbih günü dahi şehir halkına ta'mim-i ziyafet ü it'am ile isticlab-ı dua-yı has-u am kılınup, on ikinci pencşenbih günü has oda nam makam-ı hasül-has-ı Sultan-ı enamda temşiyet-i meham için damender-miyan-ı ta'zim-ü ihtiram olunduklarından sonra, mu'tad üzere emr-i hitana hitam ve yevm-i mezburda divanhane çergellerinde yer yer bast olunan sıma-tı taam üzere amme-i nasa ruhsat-ı ziham virildi.

On üçüncü cum'a günü Rumilî ve Anadolu kuzatı efendiler ve on dördüncü günü ma'zul beylerbeyiler ziyafet-ü itam ve onbeşinci günü alel'umum nasa bezl-i niam-ı nefise-ı mülükane ile sur-ı püsrürur-ı hitan itmam olundu.

Zikr olunduğu üzere on beş gün sur-ı pürsurur-ı hitanda, gündüzler tertib-i mezkur üzere halka ziyafet ve giceler kanadil-ü meşail-i bişümar ile ta'nezen-i ruşenayi-i nisf-ı nehar olan Saraymeydanı'nda, sabahlara dek enva-ı edevat-ı tarab-u şadmanî temaşasında cümleye ta'mim-i izn-ü ruhsat olundu.

Her gün ba'd-el-asr esnaf-ı ehl-i huref, tertib-i mütearefleri üzere alaylarıyla otağ-ı hümayun pişgahından güzar ve saçı namına olan hedaya-yı bendeganelerin arz ve takdimi ile şerefraz-ı iftihar iderlerdi.

Bahusus sair halkabeguşan-ı atebe-i devlet-i-aliyye, ihraz-ı şeref-i ziyafet ittikleri günlerde, ferahur-ı havsalla-i iktidarları olan araz-u nakdi teslim ve niyaz-ı kabul ile, el'abdü ve mayemlikühü kane limevllah, mazmunun takdim eylediler.

Hitan günü avatıf-ı aliyye-i husrevaneden vüzera-yı, ızama serasere kaplu semmur kürkler ve mükemmel bisatlı atlar ve sudur-ı ulema-yı kirama sofa kaplu semmur kürkler ve saire hil'atler ilbas buyurulduğundan maada, emekdaran-ı erbab-ı intisablarına tevzi' için sadr-ı a'zam hazretlerine elli esame, ve sair vüzera-yı ızama kırkar eşame ihsan ve mahbus-ı künc-i zindan olan derdmendanın itlakları ferman olundu.

Mah-ı mezburun yirmi birinci günü saray-ı hümayun sahasında koşu olup, mukaddem, koşu atlarını ihzar itmeleri babında ferman-ı hümayun ısdar buyurulan erkan-ı devletin amade eyledikleri atlar koşturulup temaşa olundu.

Akd-i Duhter-i Sa'dahter-i Şehriyari Be Musahib

Mustafa Paşa

Duhter-i sa'dahter-i şehriyari devletli Hatice Sultan damet ismetüha, hazretlerinin, vezir-i sani ve nedim-i sultanı musahib Mustafa Paşa hazretlerine akd-ü tezviç olunmak babında hatt-ı hümayun-ı şevket makrun sadır olmağın, vezir-i müşarün-ileyh tarafından tedarük ül tertibine bezl-i nakdine-i himmet ve iktidar olunan, nişan ta'bir olunur mücevherat-ı giranmayeyi, sağdıç namına olan defterdar Ahmet Paşa, mah-ı mezburun yirmi altıncı günü azim alay ile getirip saray-ı hümayuna isal ve teslim eyledi.

Damad paşa hazretleri sarayında esbab-ı ziyet-i sur tertib ü tekmil olunup, yirmi sekizinci günü sadr-ı a'zam hazretleri, sair vüzera-yı ızam ve sadreyn efendiler ile davet, ve yirmi dokuzuncu günü Şeyh-ül-islam efendi, kibar-ı

ulema-yı a'lam ile ziyafet olundu.

Mah-ı kebiu'l-ahırın gurresi günü meşayih-u eimme-i salatin ve ikinci günü siyah-ü silihdar ocakları ve üçüncü günü yeniçeri ocağı ziyafet ve dördüncü günü rikab-ı hümayun ağaları davet olunup, yevmi mezburda vüzera-yı izam ve ulema-yı a'lam ve yeniçeri ağası ve bölük ağaları, izn-i hümayun ile has odada müretteb olan cihaz-ı hazret i Sultan-ı ismet-ünvanı temaşa eylediler.

Bu cihaz-ı zinettırazda mevcud ve manzur olan enva-ı cevahir-i caaliyetü'l-esman ve huliy-y i giranbeha-yı şevket nişan ne meşhud-ı ademyan ve ne mesmu'-ı alemyan olmuş idi. Kıymetine hazain-i müluk-i alem-vefa itmek değil, bunda olan cevahir-i şahdanenin mislini mal ile tedarük muhal olduğu vareste vü aşikardır.

Zikrolunan huzzar, gereği gibi temaşasiyle ruşenabahs-ı enzar olduklarından sonra, damad-ı bülendisti'dad hazretlerinin nail** olduğu devlete tarik-i reşkten sarf-ı efkar iderek, nazarder kafa ile yerlerine ric'at eylediler.

Kaaimmakam Mustafa Paşa hazretlerine dahi küçük Sultan hazretleri akd-ü tezvic olunmak üzere va'd-i hümayun-ı mülukane sudur idip, duş-ı ibtihacına hıl-at-i damadi ilbas buyuruldu.

Mah-ı mezburun altıncı günü ferman-ı hümayun-ı şehri-yari üzere vüzera-yı izam ve kazasker efendiler saray-ı hümayuna da'vet olunup Sultan Kapusu'nda vaki misafir odasında cümlesi ala meratibihim iclas ile şeyhu'l islam Ali efendi

** "nail" Müteferrika baskısında yok (bkz. A.S.Levend, Türk Edebiyatı Tarihi - I, Giriş, s.26).

hazretleri, mahdar-ı vükela-yı tarafeynde akd-i nikah eyledikten sonra, taraf-ı hümayundan darü's-saade ağası Yusuf Ağa mübaşeretiyile cümleye semmur kürkler ilbas olundu.

Ve sağdış paşa dahi damad paşa hazretleri taraflarından darü's-seade ağası Yusuf Ağa'ya liechi't-ta'zim kendü eliyle getirdiği semmur kürkü ilbas idip badehu rikab-ı hümayun ağaları ve sultan hazaratı kethüdalarına hıl'atler iksa olundu.

Ve cihaz-ı hümayun, vüzera-yı izam mübaşeretiyile damad paşa hazretleri sarayına naklolunup, taraf-ı vezir-i müşarü'n-ileyhden, cihaz ile gelen vüzera-yı izama birer donanmış at ihda ve hademe-i sarayı hükamuyuna hılat-ı fahire iksa olundu.

Yedinci günü hacedan-ı divan da'vet olunup yövm i mezburda iki canbaz Sultan Selim camii minaresinden damad paşa sarayı meyanına kurdukları ip üzerinden azim san'atlar ve garib baziceler gösterdiler.

Sekizinci günü divan-ı devlette mevcud olan vüzera-yı izam kethüdalarına ziyafet olunup, dokuzuncu günü yine canbaz namına olan şahs-ı şu'bedeperdaz, arkasında bağlı bir sabi ile, kurulan ma'hud ip üzerinde manend-i mürğ, pervaza agaz ettikte, menzile karib bir mahalde zir-i payinde olan resen kırılıp temaşasına müctemi olanlardan bir zimminin üzerine düşmüşken, bihıfzillah-i Taal-a ne zimmi ve ne kendü helak oldu.

Onuncu günü vüzera-yı izam ve sudur-ı ulema-yı kiram ve sair rical-i devlet namına olan kibar-ı avam, sarayı hü-

mayunda darü's-seade ağası kapısına varıp biraz tevekkuf ve aramdan sonra, arus-ı devlet me'nus hazretlerinin pişgah-ı devlet penahlarına düşüp azim alay ile damad paşa hazretlerinin sarayına getirdiler. Ve saray kapısı dahilinde makam-ı selamda safbeste-i ta'zim-ü ihtiram olup damad paşa tarafından cümlesine ilbas-ı hilal-ı fahire ile ikram olundu.

Onbirinci pencşenbih günü vüzera-yı izam ve sudur-ı ulema'yı kiram, ba'd-el-asr ferman-ı hümayun üzre saray-ı hümayuna varıp huzur-ı faizü'n-nur-ı husrevanelerinde şeyh-ul-islam efendi hazretleri, akd-i meclis-i ders-i tefsir ve sure-i mülkden bir ayet-i kerimenin mana-yı latifin takrir eylediler.

Badehu cümlesi tertib-i hümayun üzere musahib paşa sarayına varıp, tertib-i divan üzere üst ve mücevvezeleriyle salat-ı ışayı edadan sonra, damad paşayı dahi üst ve mücevveze ile halvethane-i zifafa koyup yerlerine azimet eylediler.

Şerbet ve anberden sonra girenbaha boyamalar ile ikram olunup yine cümlesi müsafir odasında iclas ve damad paşa hazretleri huzur ı hümayun-ı şehriyariye ruymal idip, avatıf-ı aliyeye-i mülukaneden hasse semmur kürk ilbasiyle i'zaz-ü iclas buyuruldu.

On üçüncü günü cebeci ve topçu ve tersaneli ocağı ric' aline ve on dördüncü günü ma'zul beylerbeyiler ve zümre-i kuza ziyafet olunup, yevm-i mezburda dahi canbazlar hayli şu'bedeperdazlıklar gösterdiler.

Onbeşinci günü Timurtaş Meydanı'nda azim atlı ve piya-

de koşuları olup, temaşasından inbisat-ı azim iğtinam, ve
ceride-i umur-ı sur-ı pürsürure vaz'-ı imza-yı hitam olundu.

EK C

DÜZYAZIYLA YAZILMIŞ SURNAMELER*

(Anlattıkları düğünün tarih sırasına göre)

1530 Şenliği: Kanuni Sultan Süleyman'ın şehzadeleri için yaptırdığı sünnet düğünü.

Seyyid Lokman. Hünername II. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine: 1524**.

Gelibolu'lu Ahmed Ali. Camiü'l-Hubur der Mecalis-i Surur. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdat Köşkü: 203. 4.yaprak (103a-107b). Bu surname, yazmanın ilk 102 yaprağında manzum olarak anlatılan surnamenin sonuna karşılaştırma yapılabilmesi için eklenmiş olup özet niteliğindedir.

1582 Şenliği: III.Murat'ın şehzadeleri için yaptırdığı sünnet düğünü.

Seyyid Lokman. Şehinşahname. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdat Köşkü: 200**.

Surname-i Hümayun. Süleymaniye Kütüphanesi, Hekimoğlu: 642. 142 yaprak.

1675 Şenliği: IV. Mehmet'in şehzadeleri için yaptırdığı sün-

*Listede adıgeçen surnamelerin yalnızca bu çalışmada kullanılan nüshalarının numaraları verilmiştir.

** Çalışma yapıldığı sırada bu iki yapıt sergide bulunduğundan onları görme olanağı bulamadık. Numaraları And, a.g.e., s.259, 261.

net ve kızı için yaptırdığı evlenme düğünü.

Hüseyin Hezarfen. Telhisü'l-Beyan fi Kavanini Ali Osman. Bibliotheque Nationale, Anciens Fonds: 40. Süleymaniye Kütüphanesi, Mikrofilm: 117, Fotokopi 27. 43 yaprak (147a-190a). Surname onüç bölümlük yazmanın son bölümündedir.

Abdi. Surname.

1708 Şenliği: II. Mustafa'nın kızlarının evlenme düğünleri.

Surname. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine: 1573. 6 yaprak (52b-58b). Özet niteliğindedir. Yazarı belli değildir.

Surname. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, 10590***.

1720 Şenliği: III.Ahmet'in şehzadelerinin sünnet ve Sultan Mustafa'nın kızının evlenme düğünleri: Mehmed Hazin. Surname. Bayezid Kütüphanesi, Nurettin Paşa: 10267. 168 yaprak.

Seyyid Vehbi. Surname. Millet Kütüphanesi, Tarih: 344, 182 yaprak (27b-209a). Manzum bölümleri de vardır.

1759 Şenliği: III.Mustafa'nın kızının doğumu.

Haşmet. Veladetname-i Hibetullah Sultan. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Tk.Y.: 1940, 39

yaprak.

1780 Şenliği: I.Abdülhamit'in kızının doğumu.

Melek İbrahim. Veladetname-i Hatice Sultan.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine: 1631.

30 yaprak.

1813 Şenliği: Sultan Mahmud'un şehzadeleri'nin sünnet düğünü.

Lebib. Surname. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Tk. Y.: 6097, 142 yaprak. Manzum bölümleri de vardır.

1858 Şenliği: Abdülhamid devrinde evlenme düğünü.

Nafi. Surname. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Tk. Y.: 2998. 14 yaprak.

K A Y N A K Ç A

Ali, Gelibolu'lu Mustafa. Camiü'l-Hubur der Mecalis-i Surur.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Bağdat Köşkü:203.

[Karatay, No: 2347]

And, Metin. Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatı. Ankara: Kültür

ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1982.

Babinger, Franz. Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri. Çev.

Prof.Dr.Coşkun Üçok. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı
Yayınları, 1982.

Bloch, Edgar. Catalogue des Manuscrits Turcs. 2 vols. Paris:

1923-1933.

Flügel, Gustav. Die Arabischen, Persischen und Türkischen

Handschriften des Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek.

3 cilt. Wien 1865-1867.

Haşmet. Veladetname-i Hibetullah Sultan. İstanbul Üniversite-

si Merkez Kütüphanesi, T.Y.No: 1940.

Hızır. Surname. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi,

T.Y. No: 6122.

Hüseyin Hezarfen. Telhisü'l-Beyan fi Kavanini Ali Osman.

Süleymaniye Kütüphanesi, Fotokopi 27. (Aslı Bibliothheque Nationale, Ancien Fonds: 40).

İz, Fahir. Eski Türk Edebiyatında Nesir-I. İstanbul: Osman Yalçın Matbaası, 1964.

Karatay, Fehmi Edhem. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katalogu. 1-2 Cilt. İstanbul: 1961.

Lebib. Surname. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, T.Y. No: 6097.

Levend, Agah Sırrı. Nabi'nin Sürnamesi. İstanbul: İnkilap Kitabevi, 1944.

Levend, Agah Sırrı. Türk Edebiyatı Tarihi I. Giriş. Ankara: 1973.

Mehmed Hazin. Surname. Bayezid Kütüphanesi, Nurettin Paşa Bölümü. No: 10267.

Mehmed Raşid. Tarih-i Raşid Efendi. Kostantiniyyetü'l-Mahmiyye: Müteferrika, No: 14, 1153 (1740), 2.cilt.

Melek İbrahim. Veladetname-i Hatice Sultan. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine: 1631. Karatay, No.954

Nabi. Surname. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, T.Y. No: 1774.

Nafi. Surname-i Selatin. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, T.Y. No: 2998.

Rycaut, Paul, The History of the Turkish Empire from the Year

1623 to the Year 1677. London: 1680.

Seyyid Vehbi. Surname-i Vehbi, Millet Kütüphanesi, A.E., Tarih: 344.

Sıhhatname ve Sur-ı Hitana Müteallik Kasaid. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Köşkü: 826. [Karatay, 2684]

Silahdar Fındıklı'lı Mehmed Ağa. Silahdar Tarihi. İstanbul: Devlet Matbaası, 1928, 1-2 Cilt.

Surname-i Hümayun. Süleymaniye Kütüphanesi, Hekimoğlu, 642.

Surname-i Hümayun. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine; 1573. [Karatay, 326]

Tuman, Nail. Tuhfe-i Naili. İstanbul Üniversitesi, T.Y. No.

Uluçay, M.Çağatay. Padışahların Kadınları ve Kızları. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1980.

Zorlutuna, Salih, "XVII. Yüzyılın İkinci Yarısında Edirne'nin Sahne Olduğu Şahane Sünnet ve Evlenme Düğünleri", Edirne. Edirne'nin 600. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1965. s.265-296.

AYRICA YARARLANILAN KAYNAKLAR

Ahmed Rifet Efendi. Lugat-i Tarihiyye ve Coğrafiyye. İstanbul: 1299-1300, 1-7 Cilt.

Clauson, Sir Gerard. An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish. Oxford: Clarendon Press, 1972.

Derleme Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1963-1979. I-II Cilt.

Devellioğlu, Ferit. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. Ankara: 1962.

İslam Ansiklopedisi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1940-1974, 1-12/1 Cilt.

Kadri, Hüseyin Kazım: Türk Lugatı. İstanbul: Devlet Matbaası, 1927-1943. 1-4 Cilt.

Nutku, Özdemir, IV.Mehmed'in Edirne Şenliği. Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1972.

Pakalın, Mehmed Zeki. Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1946. 1-3 Cilt.

Redhouse, Sir James W. A Turkish and English Lexicon. Beirut:
Librairie du Liban, 1974.

Redhouse Yeni Türkçe-İngilizce Sözlük. İstanbul: Redhouse
Yayınevi, 1968.

Steingass. F. Persian-English Dictionary. New Imprint. Beirut:
Librairie du Liban, 1975.

Şemsettin Sami. Kamus-ı Türki. İstanbul: 1317-1318. 1-2 Cilt.

Şemsettin Sami. Kamusü'l-A'lam. İstanbul: Mihran Matbaası,
1306-1316. 1-6 Cilt.

Tarama Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1963-1979,
1-8 Cilt.

Unat, Faik Reşit. Hicri Tarihleri Miladi Tarihe Çevirme Kılavuzu. 2.Baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları,
1974.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı
Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1945.